

3 december 2010

ADVOCATENBLAD 16

WAAIT ER EEN NIEUWE WIND?

Nacht van de Rechtsstaat

Wraking in Wilderszaak ten onrechte toegewezen

'Hbo-juristen moeten worden opgenomen in de Orde'

Kroniek aansprakelijkheid

"Every new time will give"

Vlakbij

Iedereen droomt. Van een grote wereldreis. Of het kopen van een boot, om maar wat te noemen. Maar hiervoor dienen de financiën wel toereikend te zijn. Ook als u gestopt bent met werken. Hoe u een stevig pensioen opbouwt zonder nu al diep in de buidel te hoeven tasten? Niehoff Werning & Kooij heeft het antwoord op die vraag. Wij zijn thuis in de advocatuur. En kunnen u dus adviseren op maat. Toegesneden op uw persoonlijke situatie en wensen. Uw dromen zijn dichterbij dan u denkt. Wilt u weten wat er in uw situatie mogelijk is? Neem dan contact met ons op.

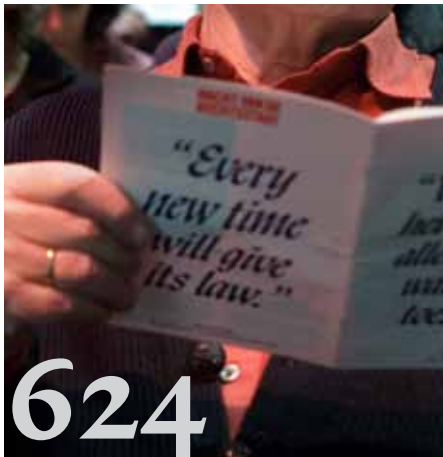
Pensioen? Kijk op www.nwk.nl

**Hoe dan ook,
Niehoff Werning & Kooij is vlakbij.**

Niehoff Werning & Kooij
verzekeringsadviseurs voor advocatuur en notariaat

Omslagartikel

624

Diverse politieke besluiten stranden recent op **mensenrechtenverdragen**. Ontstaat er een nieuw rechtstatelijk klimaat? 'Er wordt niet kritisch over het grondrechtelijk kader nagedacht.'

Beroepsgroep

644

Enkele honderden hbo-juristen opereren in een tucht- en gedragsrechtelijk vacuüm; **neem ze op in de Orde**, zeggen Ernst van Win en Roland Mans.

Arbeidsrecht

646

De nieuwe **Werkkostenregeling** voor vergoedingen en verstrekkingen aan werknemers: fiscaal en arbeidsrechtelijk behoorlijk ingewikkeld.

621
.....

Actualiteiten

De Rechtbank op tv geeft volgens de betrokkenen een genuanceerd beeld van het rechtsbedrijf.

628
.....

Opinie

Als de advocatuur de **kritiek op de rechtspraak** cultiveert, ondergraaft ze haar eigen positie.

631
.....

Opinie

De **wraking** van de rechters in de zaak-Wilders was bepaald **niet noodzakelijk**.

633
.....

Vastgoedrecht

Anti-kraakwet en ontruiming: krakers moeten eerst **naar de rechter** kunnen.

634
.....

Kroniek

In de **Kroniek aansprakelijkheidsrecht** onder meer de uitspraken over de zorg- en waarschuwingsplicht van effecteninstellingen.

651
.....

Even oprissen

Wanneer kun je de betaling van **partneralimentatie stopzetten**?

Verder...

Intussen op het Binnenhof: de zwarte lijst komt eraan 618 » Column Harry Veenendaal: Gezagvoerder Kortmann 619 » Advocaten voor advocaten 622 » Reacties en brieven 623 » De rechter schrijft over recht en rel 653 » Kantoorartikelen: kijken in het hoofd van key clients 654 » Transfers 656 » Tuchtrecht 658

Personelsadvertenties in dit nummer op p. 662

Omslag: bezoekers van de Nacht van de Rechtsstaat, op 19 november jl. in Amsterdam.
Foto: Elmer van der Marel

Colofon

90e jaargang
Verschijnt elke drie weken.

Het *Advocatenblad* is het officiële orgaan van de Nederlandse Orde van Advocaten en wordt uitgegeven door Sdu Uitgevers. De inhoud wordt samengesteld door de van de Orde onafhankelijke redactie, behalve Van de deken, Berichten van de Orde en Tuchtrecht

Redactie
mr. L. Bakers
mr. K.A. Boshouwers
mr. A. Groenewoud
dr. L. Hesselink
mr. M.R. Maathuis
mr. R. Malewicz
mr. C.C. Oberman
mr. M.A.R.C. Padberg
mr. L.H. Rammeloo
mr. drs. Th.C. van Schagen
mr. P.H.E. Voûte

Eindredactie
Linus Hesselink

Redactionele bijdragen
Mailen naar:
l.hesselink@sdu.nl.
Informatie:
Linus Hesselink,
070-378 98 36,
070-335 35 74
Het schrijven van redactionele bijdragen levert per 500 woorden 1 opleidingspunt op.

Sdu Uitgevers
Lucinda Jones (uitgever)
Sandra Kroon (directeur
BU Legal & Tax)

Beeldredactie
Charlotte Helmer

Journalistieke redactie
Linus Hesselink, Hedy Jak,
Mark Maathuis, Trudeke Sillevius Smitt

Bijdragen aan de Actualiteiten:
Vera Spaans en
Patrick van IJzendoorn

Vormgeving
Dimdim, Den Haag

Illustratie
Floris Tilanus

Correctie
Sandra Braakmann
Carlijn Urlings

Druk
Senefelder Misset,
Doetinchem

Digitaal archief
Advocatenblad sinds 1996

www.advocatenorde.nl,
voor houders van het
(gratis) Balienetcertificaat

Advertenties
www.bereikdejurist.nl
Veerle Sanderink,
accountmanager
v.sanderink@sdu.nl,
Tel. 070-378 03 50 of
06-229 480 84
Inzendtermijn:
afl. 17: 10 december 2010
afl. 1: 31 december 2011

Abonnementen
Adreswijzigingen van
advocaten:
adres@advocatenorde.nl

Niet-leden betalen
€ 222,60 per jaarabonnement (incl. btw en verzendkosten) en voor de jaarband (€ 40). Studenten 50% korting, losse nummers: € 31,80 (incl. btw). Adreswijzigingen: Sdu Uitgevers klantenservice, telefoon 070-378 98 80, Postbus 20014, 2500 EA

Den Haag, www.sdu.nl/
service.
ISSN 0165-1331

Uitgeversverbond
Groep uitgevers voor
vak en wetenschap

'Huwelijksregels vooral goed administréren'

Magda Berndsens, D66-Kamerlid, stelde tijdens de behandeling van de Justitiebegroting voor dat mensen niet meer standaard in gemeenschap van goederen trouwen. Familierechtadvocate Kornelie Oostlander in Haarlem: 'De politiek probeert al jaren met een herziening om het trouwen onder gemeenschap van goederen te beperken. Tot

op heden is dat heel moeilijk gebleken, dus ik moet nog maar zien of dit door de Eerste Kamer komt. Voor alle huwelijksstelsels geldt: als het niet goed is geadmistréerd dan kan er van alles misgaan. Er is niet voor niets zoveel jurisprudentie over huwelijkse voorwaarden. Van belang is een goede voorlichting en het goed vastleggen en up-to-date

houden van voorwaarden. Een "quick scan" op gezette tijden en bij grote veranderingen als een partner bijvoorbeeld minder gaat werken is cruciaal. Mensen kunnen bij een notaris vaak maar uit een aantal standaardopties kiezen en dat is het. Advocaten zouden ook huwelijkse voorwaarden moeten kunnen opstellen, maar dat is een andere discussie.'

Stijging aantal klachten nog geen trend

'Claimcultuur treft zelfs advocaat', kopte het *Financieele Dagblad* enkele weken geleden. Het bericht betrof het *Jaarverslag 2009-2010* van de Amsterdamse orde, waarin staat dat het aantal tuchtklachten is gestegen met 10%. Het aantal zaken dat de deken doorzond naar de tuchtrechter steeg met bijna 40%. Volgens de Amsterdamse deken Kemper is sprake van een maatschappelijke ontwikkeling: 'Je bent tegenwoordig simpelweg een loser

als je je ergens bij neerlegt.' Met cijfers over één jaar is het wat vroeg om te spreken van een trend, beaamt de deken bij navraag. 'Maar de laatste anderhalf jaar hebben we het wel drukker.' Het FD zegt dat Amsterdam onder een beduidend lager percentage klachten gebukt gaat dan met name Haarlem en Alkmaar. 'Die cijfers in ons jaarverslag zijn ontleend aan het jaarverslag van de Amsterdamse raad van discipline over 2009', licht Kemper toe, 'ze

onderbouwen dat het vooral de particulier is die klaagt. In Amsterdam zijn meer bedrijven cliënt.' De Haarlemse deken Linthorst zag ook een stijging, ongeveer 7%. 'Maar op basis van een paar cijfers kun je geen conclusies trekken.' In Alkmaar bedroeg de stijging ongeveer 6%, maar ook de Alkmaarse deken Castelijns is voorzichtig: 'Het is gissen naar de oorzaak van de verschillen tussen arrondissementen en de stijging in het afgelopen jaar.'

Hardrijder met baan kansrijk bij gratie

Gratie krijgen na een drugsmisdrijf lukt zelden. Bij vrijheidsstraffen worden slechts vier van de tien verzoeken ingewilligd. Maar wie veroordeeld is tot een boete of taakstraf heeft meer dan 50 % kans op gratie, blijkt uit gegevens van het. In 2008 nam het ministerie van Justitie 1600 beslissingen over gratieverzoeken. Daarvan werd meer dan de helft afgewezen. Bij de meeste gratieverzoeken gaat het om verkeersdelicten. In 55% van de gevallen worden deze verzoeken ingewilligd. Reden om gratie te vragen? In 32% van de gevallen om een baan te behouden dan wel verkrijgen. Ook ziekte (22%) wordt vaak aangevoerd. Gratieverzoekers zijn merendeels autochtone mannen van onder de veertig met een baan.

Verhoging competentiegrens uitgesteld

De verhoging van de competentiegrens voor kantonrechterzaken naar € 25.000 is uitgesteld tot (onder voorbehoud) 1 juli 2011.

'Voor rechters bestaan geen vervangers'

De kritiek op de rechterlijke macht, van advocaten, rechters zelf, media en politici is onverantwoord, zegt strafpleiter Peter Plasman. 'Je moet uitkijken de rechterlijke macht af te rekenen op incidenten. Want wat gebeurt er daarna, als de rechters zijn afgeserveerd? Er staat geen vervanging klaar. De rechterlijke macht is een eindstation.'

Hij reageert hiermee op de nasleep van het Wildersproces, dat door een toegewezen wraking van de rechtbank tot een voortijdig einde kwam. 'We moeten ophouden met dit als een bijzonder proces te zien. We hebben deze eeuw al zo'n zes "processen van de eeuw" gehad. Het is een gevoelig proces, maar juridisch is deze zaak helemaal niet zo ingewikkeld.'

Advocatenkeuze bij rechtsbijstands-verzekering niet verder regelen

Volgens de ministers van Financiën, Veiligheid en Justitie geven rechtsbijstandsverzekeraars voldoende uitvoering aan het recht op vrije advocatenkeuze. Dit hebben zij twee weken geleden geantwoord op Kamervragen die zijn ingegeven door de resultaten van een enquête van het Trosprogramma *Radar* in mei. Daaruit bleek dat 40% van de verzekerden aan wie de rechtsbijstandsverzekeraar een advocaat toeweest niet wist dat zij het recht hadden op vrije advocatenkeuze. De ministers zien niets verkeerd en wachten de uitkomsten medio 2011 af van een WODC-onderzoek naar de kwaliteit van de dienstverlening door rechtsbijstandsverzekeraars.

Volgens de ministers bepaalt de verzekeraar het moment waarop de verzekerde een eigen advocaat kan kiezen. Die keuze moet er in ieder geval zijn als er geprocedeerd moet worden. De rest laten de ministers in het midden.

Volgens de Europese Commissie valt ook advies zonder gerechtelijke procedure onder het keuzerecht, zegt David Lévy van de Franse advocatenorganisatie CNB. De commissie verklaarde onlangs een klacht van rechtsbijstandsverzekeraars ongegrond. Zij keerden zich tegen een wet die de vrije advocatenkeuze waarborgt, omdat zij zelf wilden bepalen welke advocaat de zaak van de verzekerde behandelt.

Van de deken

Jan Loorbach

Het kantoorhandboek: handig!

'Kwaliteit is onze reclame.' Dat stond vroeger al op de zakjes waarin onze slager zijn puike boterhamworst verpakte. Die slogan moet ook waar zijn voor onze beroepsgroep als geheel en daarom ook voor alle onderdelen van onze beroepsgroep.

Dat kwaliteit moet, geldt zeker in de politieke actualiteit. In het Haagse en (dus) nationale discours over onze rol en positie is kwaliteit – gewaarborgde kwaliteit – een vitaal gegeven bijvoorbeeld bij de legitimatie van de 'beroepsprivileges', die er overigens ter wille van het algemeen belang zijn en niet ten behoeve van advocaten. In dat kader is de Verordening op de vakbekwaamheid een belangrijk instrument en een toegankelijke inventarisatie van wat kantoren te doen staat om vakbekwaamheid te ontwikkelen en te onderhouden. Daaronder met name begrepen de bekwaamheid een kantoor doelmatig en vrij van wezenlijke tekortkomingen te organiseren. Daarom wordt dan ook in de Verordening als verplichting neergelegd dat de kantoororganisatie deugdelijk zal zijn en dat de daarvoor benodigde procedures ook deugdelijk zijn vastgelegd. Om kantoren daarbij behulpzaam te zijn is er nu het sinds begin oktober beschikbare *Kantoorhandboek*.

Voor wie het nog niet weet: het *Kantoorhandboek* is een praktisch, volledig en toegankelijk basishandboek waarmee met name de kleine en middelgrote kantoren hun voordeel kunnen doen. Alle procedures waarin volgens de Verordening op de vakbekwaamheid moet zijn voorzien, zijn in het handboek duidelijk neergelegd, zo eenvoudig als recepten voor een eenpansgerecht. Dat krijgt een verdere concrete uitwerking bij een reeks van zeer praktische onderwerpen als 'toegankelijkheid en bereikbaarheid', 'derdengelden', 'dossierforming' et cetera.

Kortom: een buitengewoon flexibel en daardoor eigenlijk multifunctioneel document waar ieder kantoor op zijn eigen manier handig gebruik van kan maken, juist omdat het een complete lijst is van al die dingen die binnen de kantoororganisatie regeling en aandacht behoeven – en waar je rustig van slaapt als je weet dat ze onder controle zijn...

De vraag is gesteld of het handboek niet gratis ter beschikking kan komen. Er zijn twee goede redenen om dat niet te doen. Allereerst dienen de kantoren die wellicht op goede gronden het handboek niet willen gebruiken of dat niet hoeven te doen (bijvoorbeeld omdat zij zelf al in een volledige deugdelijke organisatie en handleidingen hebben voorzien) niet via de hoofdelijke omslag aan dit product bij te dragen. Bovendien wordt met dit handboek goede kwaliteit en evident toegevoegde waarde geboden en dan is het alleen maar passend dat daar ook een (relatief bescheiden) offer voor wordt gebracht.

Orde: 'Bijwonen verhoor is de toekomst'

Anders dan minister Opstelten is de Orde 'verheugd' dat uit de evaluatie blijkt dat de aanwezigheid van advocaten bij politieverhoren goed werkt en de kans op valse bekentenissen kleiner is als een advocaat bij het verhoor zit. AR-lid Jan Leliveld: 'Net als politie en justitie begrijpen we dat het

grote gevolgen heeft, en we willen over de uitwerking best meedenken. Maar dit is wel de toekomst. Advocaten zullen het politieverhoor moeten kunnen bijwonen, dat kun je ook niet los zien van Europese ontwikkelingen.' Volgens Leliveld is het voor de verdachte een goed evaluatierapport

want de rechtsbescherming is erbij gebaat. Voor advocaten wordt het ook lastig: 'Het is al moeilijk te regelen om vóór het verhoor bij de verdachte te zijn, het bijwonen zal extra lastig te organiseren zijn. Maar het is het waard.'

Scherpe Collegemotie toezichtvoorstellen

In het bericht 'College kritisch op toezichtvoorstellen' in het vorige nummer stelden we dat de strekking van de motie die tijdens de vergadering van het College van Afgevaardigden van 3 november was aangenomen, de voorkeur geeft aan

dekenaal toezicht als blijkt dat het huidige toezichtstelsel tekort schiet en het bestaande systeem inderdaad moet worden aangepast. Hoewel dit tijdens de bijeenkomst ook werd uitgesproken, is de motie zelf onverzettelijker gefor-

muleerd. De motie richt zich nadrukkelijk tegen 'overeenkomsten (...) of richtlijnen die leiden tot een (verdere) aantasting van de verschoningsverplichting en beroepsgeheim van de advocaat.' (red.)

Berichten van de Orde

Bureau van de Orde is terug

Na een ingrijpende verbouwing en een tijdelijk onderkomen in Regus, zitten de Ordemedewerkers weer op de Neuhuyskade: Neuhuyskade 94, 2596 XM Den Haag.

Intussen op het Binnenhof...

Zwarte lijst komt eraan

Het plan om de toezichthouder advocatuur nog in het wetsvoorstel Van Wijnen (Kamerstukken 32 382) te regelen is van de baan. *Naming en shaming* daarentegen krijgt voorrang. Dit blijkt uit de Nota naar aanleiding van het verslag die op 15 november jl. over het wetsvoorstel tot wijziging van de Advocatenwet is uitgebracht. Het onderwerp *naming and shaming* mocht zich indertijd al in de belangstelling verheugen van Kamerlid Teeven. Nu kondigt hij als staatssecretaris van Veiligheid en Justitie aan, dat via een nota van wijziging bij wetsvoorstel 32 382 de openbaarmaking van bepaalde tuchtrechtelijke uitspraken geregeld zal worden. Aannemelijk is dat hier wordt bedoeld op het niet-geanonimiseerd publiceren van schorsingen en schrappingen. Zo'n zwarte lijst bestaat al voor medici.

Als het wetsvoorstel in werking treedt (1 juli 2011 op zijn vroegst), worden tevens de bepalingen over onder meer de kernwaarden, de schrapping van 'slapende' advocaten, de verplichte klachten- en geschillenregeling en één loket voor klachten over advocaten van kracht. Ook het bekritiseerde preventief toezicht op verordeningen van de Orde gaat gewoon door, zo besluit de regering na uitvoerige bespiegelingen – waarin overigens het rapport-Besselink/Schueler van oktober jl. (zie elders) niet wordt genoemd.

De Nota naar aanleiding van het verslag is verder een soort spoorboekje, met (tijd)planning van de regering voor andere advocatuurlijke onderwerpen als geheimhoudingsplicht en verschoningsrecht, toezicht advocatuur, landelijke cassatiebalie, positie Cohen-advocaat en organisatiestructuur van de Orde. Daarover later meer.

Marian Verburgh (stafjurist raad van discipline Amsterdam, schrijft op persoonlijke titel)

'Indringend toezicht van minister dreigt'

Het wetsvoorstel Advocatenwet waarin de verordeningen van de Orde door de minister van Veiligheid en Justitie aan preventief toezicht worden onderworpen, was voor de Orde aanleiding om advies te vragen aan Leonard Besselink, hoogleraar constitutioneel recht en Ben Schueler, hoogleraar bestuursrecht, beiden aan de Universiteit Utrecht.

Zij brachten hun bevindingen uit in het rapport 'Goedkeuring of vernietiging? Ministerieel toezicht op zelfregulering in de advocatuur'. De rechtsgeleerden concluderen onder andere dat voorafgaande goedkeuring een grotere beperking van autonomie oplevert

dan de mogelijkheid van vernietiging achteraf. Daarmee wordt de Orde afhankelijk van de medewerking van de centrale overheid. De minister zal eerder voorwaarden verbinden aan het verlenen van goedkeuring dan aan het afzien van een voorgenomen vernietiging. Daarom stellen Besselink en Schueler dat de kans reëel is dat het toezicht indringender wordt. Hoewel dat afhangt van de invulling die de minister eraan zal geven, dient 'de wet waarborgen te bevatten tegen te ver gaande inmenging. Met de overgang van repressief naar preventief toezicht worden die waarborgen minder sterk.'

(advertenties)

Robers
advocaten
mediators

www.robbersadvocaten.nl

Advocaat-medewerker civiel recht met de ambitie om partner te worden

Robers advocaten en mediators in Hengelo. Regionaal kantoor met mooie klanten. Met name bedrijven, maar ook (semi-) overheidsinstellingen. Rechtspraktijk is verdeeld in twee secties. De ene richt zich op arbeidsrecht, faillissementsrecht en ondernemingsrecht. De andere sectie is gespecialiseerd in onroerend goed en ruimtelijke ordening. Uitstekende naam en faam in Overijssel en Gelderland, door goede kwaliteit en integer en persoonlijk contact met cliënten.

Bij Robers werken advocaten die bewust kiezen voor kleinschaligheid en een goede work-life balance. De cultuur kenmerkt zich door openheid, betrokkenheid, samenwerken en ondernemen. Betrouwbaarheid en kwaliteit staan hoog in het vaandel.

Wij zoeken een advocaat medewerker civiel recht, die van de advocatuur graag echt mensenwerk maakt. Een pragmaticus, die de synergie tussen de rechtsgebieden bij Robers weet te vergroten en meebouwt aan een eigenzinnig en authentiek kantoor in Twente. De gezochte kandidaat is een teamwerker en is daarnaast in staat zelfstandig de praktijk verder uit te bouwen. Adviseert en procedeert.

Hij (of zij) is actief in de relevante Twentse netwerken of is van plan dit te worden. Kent en wordt gekend. Ervaring in de algemene ondernemingsgerichte praktijk is een must, meer specialistische ervaring in het faillissementsrecht en arbeidsrecht een pré.

Voor informatie over de vacature en de selectieprocedure kunt u contact opnemen met Lohman Advies tijdens kantooruren op 074-8507322. Uw motivatie en curriculum vitae kunt u richten aan Sanne Lohman en vóór 20 december 2010 sturen aan: robbersadvocaten@lohmanadvies.nl.

Werving Search Selectie
www.lohmanadvies.nl

lohman
advies

Column

Harry Veenendaal

Gezagvoerder Kortmann

Bas Kortmann vindt jonge advocaten maar niets. De academische grijze haardos graait in zijn archaïsche letterbak wat clichés bijeen en zegt de gevallen rechtenknechten de wacht aan. In zijn tijd was alles nog goed. Rechtenstudenten en advocaat-stagiaires werden wetenschappelijk opgeleid. Nu is de opleiding 'flinterdun'. De Nimwegense éminence grise speelt de academische autoriteitskaart. En die is weerbarstig. Immers, heeft u ook niet veel meer vertrouwen in een KLM-gezagvoerder met grijze haren, notenhouten kop en veel vlieg-jaren, dan in twee jonge binkies van half de twintig in de cockpit?

Paradoxaal genoeg zijn die twee binkies tegenwoordig vele malen sneller in het analyseren van ingewikkelde technische problemen die optreden. De grijze gezagvoerder is al die computertechniek en het toenemend aantal vliegbewegingen niet meer gewend. De passagier heeft slechts de illusie bij hem in veiliger handen te zijn.

Zo is het ook met het advies van Kortmann. Als het aan hem ligt, worden stagiaires 'materieelrechtelijk' beter opgeleid. Het is maar zeer de vraag of de overgrote meerderheid van de cliënten hier behoefte aan heeft. Het rapport is ronduit aanmatigend voor zover de behoefte van cliënten wordt genegeerd. Kortmann leidt bij wijze van spreken neurochirurgen op die gebroken neuzen zetten. Verreweg de meeste cliënten willen niet betalen voor een pseudo Grotius-opgeleide arbeidsrechtadvocaat. De meeste casus zijn namelijk heel eenvoudig en vereisen dat expertisniveau niet. Het enige effect dat Kortmann resorteert is dat de tariefstructuren exploderen.

Er is behoefte aan advocaten die in staat zijn om snel en praktisch in te spelen op (niet) juridisch veranderende complexe omstandigheden. Het zijn juist de advocaat-stagiaires die bijvoorbeeld veel sneller in staat zijn ingewikkelde technische softwaredeals te doorgronden dan 50+-advocaten.

Een voorbeeld: een maand geleden werd een Nederlandse onderneming overgenomen door een Amerikaans bedrijf. De senior advocatenteams aan de Zuidas en uit Atlanta konden een wetenschappelijk betoog houden over alle auteursrechtsrechtelijke aspecten van software. Maar ze konden de leerboekstof niet omzetten in een maatwerk SPA-overeenkomst. Na ruim drie maanden prutsen was het uiteindelijk de stagiair die met behulp van de cliënt begreep hoe algoritmen in software werken en daar een zinnige formulering over kon opschrijven. Dat staat niet in de lesstof van Kortmann.

De Orde doet er verstandig aan meer naar de markt te luisteren en meer nadruk te leggen op de interdisciplinair opgeleide advocaat. Een advocaat die met mes en vork kan eten, die iets begrijpt van boekhouden, over goede onderhandelingsvaardigheden beschikt, vertrouwd is met computertechnologie, psychologie, media, gezagvoerder Kortmann hoort in de cockpit wel een alarm afgaan, maar weet niet waar het probleem zit.

'Proces van de eeuw' getraineerd

President Aquino van de Filippijnen bezwoer dat de daders van het Maguindanao-bloedbad, precies een jaar geleden, zouden worden gestraft. Maar de rechtszaak tegen de verdachten komt moeizaam op gang.

Een graafmachine zoekt naar de stoffelijk overschotten van de slachtoffers van het bloedbad.

Harry Roque

Halverwege werden ze overvallen door ruim honderd gewapende mannen van de rivaliserende Ampatuan-clan. 57 lijken werden in provisorische graven gedumpt; één journalist is nog altijd niet gevonden.

Na het bloedbad riep toenmalig president Gloria Arroyo, politiek bondgenoot van de Ampatuan-clan, de noodtoestand uit, en werden tientallen aanhoudingen verricht.

Het bloedbad werd tijdens het avondeten bij de Ampatuan-familie beraamd, zei een voormalige bediende van de clan afgelopen september tegen de rechter. Van de 197 verdachten zijn er na een jaar 81 gearresteerd en 49 in staat van beschuldiging gesteld, onder wie vijf leden van de Ampatuan-clan. Andan Ampatuan Junior zou de aanval persoonlijk hebben geleid, maar de familie ontkent elke betrokkenheid.

De rechtszaak, door een Filippijnse al 'het proces van de eeuw' genoemd, zou met één zittingsdag per week wel eens even zolang kunnen gaan duren, mede door het traineren van procedures door de verdedi-

ging van de Ampatuan-clan. Wel komt er met het aantreden van de huidige president Aquino meer schot in de zaak, denkt Harry Roque, advocaat van de nabestaanden. 'Hij is niet politiek schatplichtig aan de verdachten,' schrijft hij in een mail uit Manila aan Advocaten voor Advocaten.

Het blijft echter lastig getuigen te vinden omdat ze niet worden beschermd door het Openbaar Ministerie. 'Een Ampatuan-militielid die zijn betrokkenheid bij de moorden had bekend werd vermoord. Mogelijk is ook forensisch bewijs door deelnemende politiemensen vlak na de moord verduisterd, althans: niet geregistreerd. En hoewel de slachtoffers recht hebben op genoegdoening door de staat is de praktijk anders. Alle verdachten maken immers deel uit van overheidsinstanties.'

(BBC, HRW, AI, Advocaten voor advocaten)

www.advocatenvooradvocaten.nl

..... met de namen van degenen die nog zouden volgen. De groep bestond uit vrouwelijke familieleden, journalisten en mensenrechtenadvocaten, onder wie Connie Brizuela. Ze waren op weg naar het verkiezingskantoor in een stadje op het zuidelijke eiland Mindanao, om Mangudadatu's kandidatuur in te dienen.

Tatiana Scheltema
journalist

Gouverneurskandidaat Esmael Mangudadatu ontving vlak na de hinderlaag op het konvooi waarbij ten minste 57 van zijn aanhangers de dood vonden twee sms-berichten: één met de namen van degenen die al vermoord waren, en één

Contact met het bureau van de orde

Postbus 30851, 2500 GW Den Haag
Tijdelijk bezoekadres tot december: J.P. Coenstraat 7, Den Haag

Algemene informatie	070-335 35 35	info@advocatenorde.nl
N.a.w.-gegevens advocatuur	070-335 35 29	info@barbeheer.nl
Centrale Controle Verordeningen	070-335 35 26	ccv@advocatenorde.nl
Landelijke financiële bijdrage	070-335 35 23/21	finorg@advocatenorde.nl
Communicatie (o.a. brochures)	070-335 35 52	pr@advocatenorde.nl
Kwaliteitszorg	070-335 35 71/78	
Fax algemeen	070-335 35 31	
<i>Helpdesk</i>		
BalieNet-certificaten	070-335 35 86	certificaat@advocatenorde.nl
Overige vragen van advocaten	070-335 35 54	helpdesk@advocatenorde.nl
<i>Opleiding</i>		
Beroepsopleiding (09.00-12.00 u)	070-335 35 55	opl@advocatenorde.nl
Voortgezette Stagiaire Opleiding (VSO)	070-335 35 58	vso-po@advocatenorde.nl
Onderhoud vakbekwaamheid (PO)	070-335 35 58	vso-po@advocatenorde.nl
Vrijstellingen BO en VSO	070-335 35 41	pb@advocatenorde.nl

(advertentie)

De Trias dossiermap van CIB

EXCLUSIEF VOOR DE ADVOCATUUR

GRATIS PROEFMAP?
Bel (079) 36 38 440

ALLE DOSSIER
MAPPEN €96⁰⁰
PER 100 STUKS
(excl. BTW)

6 CM

KB
KwaliteitsBureau

CIB Centraal InkoopBureau
Postbus 330
2700 AH ZOETERMEER
advocaten@cib.nl
www.cib.nl

• 12 KLEUREN
• ELASTIEK
• ONVERSLIJTBAAR

CIB
Centraal InkoopBureau

Ook binnenmappen leverbaar in zes kleuren voor €25⁰⁰ per 100 stuks (excl. BTW)

De Rechtbank op tv:

Serie toont het werk van alledag

De serie *De Rechtbank* die sinds 30 november wekelijks op dinsdag wordt uitgezonden, geeft volgens betrokkenen en een genuanceerd beeld van het rechtsbedrijf.

.....
Trudeke Sillevius Smitt
redacteur

‘Het is mooi dat de serie op dit moment uitkomt’, zegt communicatiemedewerker Paul van Daalen van de Rechtbank Utrecht, waar de opnames zijn gemaakt (dit blad besteedde daar op 9 juli aandacht aan). ‘De zaak-Wilders is uiterst mediagevoelig, men focust op de incidenten. Het prettige aan deze serie is dat die het werk van alledag laat zien.’ De Utrechtse deken Huan Tan was als vertegenwoordiger van de advocatuur bij de voorbereidingen van de opnames betrokken en zag een deel van het materiaal. ‘Je kijkt ook achter de schermen, rechters en advocaten vertellen hoe ze tegen de zaak aankijken. Na afloop van de zitting gaan de maskers een beetje af, dan is men toch iets lossier. Dat maakt het tastbaarder, begrijpelijker, hoop ik.’ Invloed op de inhoud heeft Tan niet uitgeoefend. ‘De vraag of we als Orde inspraak zouden moeten hebben is wel aan de orde geweest, maar het is er niet van gekomen. En misschien is dat maar goed ook, je belemmert de redactionele vrijheid van de producent.’

Rechter Veenstra wordt geïnterviewd

De invloed van de rechtspraak was groter, in de eerste plaats bij de keuze van de rechters, maar ook achteraf bij de montage. Van Daalen van de rechtbank: ‘Niet dat we de montage in eigen hand hadden, we deden suggesties; producent De Haaien deed daar dan wat mee of niet. In de meeste gevallen ging het om correcties, bijvoorbeeld als de voice-over zei dat de officier een bepaalde straf had opgelegd in plaats van geëist. Een enkele keer hebben we wel gevraagd de overwegingen van de rechter uitgebreider weer te geven. Ons belang is om een rechtszaak zo evenwichtig mogelijk in beeld te brengen. De uitspraak mag niet als een verrassing komen.’

Deken Tan meent dat die nuance er goed in is gekomen. ‘Het is een mooie doorsnee van zaken, zonder glamour, een goede afspiegeling van de werkelijkheid. De vraag is hoe het publiek dat gaat ontvangen. Het is niet zo spectaculair als *De Rijdende Rechter*, waar de burens elkaar in de haren vliegen.’

Gezag aanvaard

Rechter Klaas Jan Veenstra, die in de serie meerdere zaken

behandelt, koesterde tot voor kort zijn anonimiteit. ‘Maar ik vind het belangrijk het publiek te laten zien hoe rechters werken, hoe lastig het soms is om tot een goed oordeel te komen. De maatschappelijke belangstelling voor de rechtspraak is ontzettend groot. Dat is mooi, en het is ook goed dat de rechtspraak gecontroleerd wordt door de samenleving. We hebben de verplichting goed uit te leggen wat we doen en hopelijk draagt het programma daaraan bij.’

Ziet Veenstra een kloof tussen de rechtzoekende en de rechtspraak, zoals in het maatschappelijk debat de laatste tijd wordt gesteld? In de serie lijken de rechtzoekenden gewoon het gezag van de rechter te aanvaarden. ‘De gemiddelde Nederlander zou weleens anders over de rechtspraak kunnen denken dan mensen die daadwerkelijk bij de rechter zijn geweest. We hebben niet de luxe om in alle gevallen aan de hele samenleving uit te leggen hoe we tot ons vonnis komen. Het beeld daarvan in de media is niet altijd juist. Dat leidt soms ook tot misverstanden over hoe de

rechter werkelijk te werk gaat. Hopelijk zal de serie misverstanden op dit punt uit de weg ruimen.’

Uitvreter

Begrip kweken, dat was ook de reden voor advocaat vreemdelingenrecht Willem Boelens om aan de serie mee te werken. ‘Het publiek ziet welke belangen er op het spel staan voor een asielzoeker die een verblijfsvergunning heeft gekregen, en die dan jaren later weer in moet leveren. Dat levert een ander beeld op dan: ze komen hier de uitvreter uithangen.’

De laatste tijd ligt de rechtspraak in de media onder vuur. Wat zal de serie doen voor het imago? Van Daalen: ‘Vanuit de Raad voor de rechtspraak zal onderzoek worden gedaan naar de effecten van deze tv-serie. Onderzocht wordt of de informatie over de alledaagse gang van zaken binnen de rechtbank invloed heeft op de kennis en waardering van de rechtspraak bij de burger.’

• De Rechtbank is van 30 november tot 25 januari elke dinsdagavond om 22.30 uur te zien bij de EO op Nederland 1.

De redactie behoudt zich het recht voor reacties en brieven in te korten.

Agenda

LAAT HET MAAR GEZEGD ZIJN

Als politici discrimineren of haatzaaien tijdens Kamervergaderingen kunnen ze niet worden vervolgd. Anders is dat als zij dat buiten de Kamer doen – zie het proces Wilders. Volgens Remco Nehmelman, universitair hoofddocent Staatsrecht, Universiteit Utrecht, is dit onderscheid kunstmatig. Hij discussieert hierover met Jean Tillie, hoogleraar Electorale Politiek, Universiteit van Amsterdam.

- Het debat op 13 december duurt van 17.00 tot 19.00 uur en vindt plaats op het Spui 25-27, Amsterdam. Aanmelden kan via www.spui25.nl.

CONSTITUTIONELE TOETSING, JA OF NEE?

Op 8 december wordt het eerste 'Jonge NJV Seminar' georganiseerd, met als thema 'Constitutionele toetsing in Nederland.' Het initiatiefwetsvoorstel-Halsema is door de Staten-Generaal in eerste lezing geaccordeerd; rest de vraag of constitutionele toetsing inderdaad geïntroduceerd moet worden. Ivo Giesen, hoogleraar privaatrecht, Universiteit Utrecht en NJV bestuurslid, is dagvoorzitter.

- Het seminar wordt om 13.30 geopend en de verschillende presentaties en discussies duren tot 17.00 uur. Locatie: Tumultzaal, Domplein 5, Utrecht. Voor meer informatie: www.dejongenjv.nl/seminar.

'TURKS PERSONEN- EN FAMILIERECHT IN NEDERLAND'

E. Örücü (University of Glasgow) behandelt het thema 'The Development of the Turkish Civil Code'. Advocaat N. Türkkol gaat in op de toepassing van het Turkse personen- en familierecht in de Nederlandse rechtspraktijk en prof. dr. M. Antokolskaia (Vrije Universiteit Amsterdam) bespreekt de toetsing van het Turks Burgerlijk Wetboek aan de Principles of European Family Law.

- Het symposium, op 16 december van 14.30 tot 18.00 uur, vindt plaats bij de Hoge Raad, Kazernestraat 52, Den Haag. Aanmelden kan via e-mailadres f.ibili@hogeraad.nl.

INTERNET EN RECHT

Hoe zou in een perfecte wereld internet gereguleerd zijn? Op die – en andere vragen – wordt op 16 december van 13.30 tot 18.00 uur ingegaan. Sprekers zijn onder anderen Bernt Hugenholtz, hoogleraar Informatierecht, Universiteit van Amsterdam en lid van de Commissie Auteursrecht; Remy Chavannes, advocaat bij Brinkhof en gespecialiseerd in media-, telecommunicatie- en internetrecht en Jan Hoekman, projectleider van het intensiveringsprogramma Cybercrime van het OM.

- Locatie: Felix Meritis, Keizersgracht 324, Amsterdam. Aanmelden kan via e-mailadres symposium@brinkhof.com.

SHARI'A IN THE WEST?

Hoe moet een seculiere staat omgaan met de principes van religieuze minderheden? John Witte, Amerikaans specialist in huwelijksrecht en religieuze vrijheid (Emory University, Atlanta) geeft zijn visie tijdens de Dag van de Mensenrechten-lezing; Piet Hein van Kempen (hoogleraar Rechten van de mens, Radboud Universiteit) en arabist Jan Jaap de Ruiter (Universiteit van Tilburg) reageren.

- De lezing in de aula van de Radboud Universiteit, Comeniuslaan 2, Nijmegen is op 7 december van 20.00 tot 22.00 uur. Toegang kost € 7,50 en inschrijven kan via ru.nl/soeterbeekprogramma.

'JUDICIAL DECISION MAKING IN A MULTI-LEVEL SYSTEM'

Hoe beïnvloedt de vereuropeïsering van het recht het nationale rechtssysteem en de ontwikkeling van jurisprudentie? En hoe gaan Europese en nationale rechters om met de steeds verder uitbreidende globalisering? Onder anderen voormalig Europese Hof van Justitie rechter Chris Timmermans en Hoge Raad lid Maarten Feteris spreken hierover op 9 december van 12.45 tot 17.00 uur.

- Locatie: Rochesterzaal, Erasmus University, Burgemeester Oudlaan 50, Rotterdam. Meer informatie en aanmeldingen: www.frg.eur.nl

Almelo is niet het kleinste

In *Advocatenblad* 2010-14 van 22 oktober jl. spreekt Huydecoper onder meer over de scheve getalsverhoudingen in het College van Afgevaardigden, en geeft daarbij als voorbeeld de verhouding tussen het kleinste arrondissement Almelo en het grootste arrondissement Amsterdam. Dat nu vraagt om correctie. Hoewel er niets tegen klein is moeten de werkelijke verhoudingen, met name als het gaat om het toekennen van gewicht, natuurlijk niet worden miskend. De werkelijkheid is dat het arrondissement Almelo een middelgroot arrondissement is (denk alleen al aan de stedenband Almelo, Hengelo, Enschede met ruim meer dan 300.000 inwoners) en in ieder geval qua inwonertal ten minste vijf arrondissementen onder zich laat. Die omvang weerspiegelt zich ook in de omvang van de balie. Niet dat het belangrijk zou behoren te zijn, maar naar ik vrees brengt de huidige discussie over al dan niet wenselijk geachte nieuwe arrondissementsgrenzen, verdeling van zaakspakketten en bestuurlijke indelingen, mee dat de eigen positie soms moet worden benadrukt. Vandaar.

(*mr. G.G. Vermeulen, Rechtbank Almelo*)

Strafhof zoekt tuchtrechtcommissaris

Het Internationaal Strafhof in Den Haag zoekt voor zijn balie een 'commissionar' die tuchtrechtelijke klachten behandelt. De functionaris zal voor vier jaar worden benoemd door de president. Op de vacature kan tot 31 januari 2011 worden gereageerd.

iPhone 4

Start met zakendoen

Haal het maximale uit uw iPhone 4 op ons supersnelle netwerk. Met het iPhone Zakelijk abonnement voor bellen en internetten beschikt u over een downloadsnelheid tot 7.2 Mb per seconde. Kies daarom nu voor het 2-jarig iPhone Zakelijk € 50 abonnement van Vodafone en betaal slechts € 58 voor uw iPhone 4. Ons netwerk is er klaar voor.

Ga naar de Vodafone winkel, bel 0800-0500 of ga naar vodafone.nl/business

power to you

Een nieuwe wind door de

Nadat onlangs enkele Nederlandse politieke besluiten op het EVRM en het IVBPR strandden, trokken we eropuit om te vragen of er misschien een nieuw rechtsstatelijk klimaat aan het ontstaan is. Nog niet, lijkt het.

.....
Mark Maathuis
redacteur
.....

Tijdens de 'Nacht van de Rechtsstaat' ontving voormalig minister van Justitie Ernst Hirsch Ballin twee weken geleden in Amsterdam het eerste exemplaar van *Leve de Rechtsstaat*, een essaybundel over 'de rechtsstaat in een dynamische samenleving', met bijdragen van journalisten, essayisten en bestuurders. Maar nadat onlangs een aantal Nederlandse maatregelen op het EVRM en het IVBPR strandde, lijken grondrechten eerder lastige obstakels voor, dan gerespecteerde kaders van politieke besluitvorming. In de essaybundel werd zelfs gepleit voor het afschaffen van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens. Valt er eigenlijk wat te vieren?

95% niet-ontvankelijk

'Europa: Nederland schendt rechten van mens,' kopte NRC *Handelsblad* afgelopen september na de uitspraak in de zaak-Sanoma Uitgevers. Eerder had het VN-

'Nog steeds wordt ongeveer 95% van de klachten tegen Nederland niet-ontvankelijk verklaard'

Mensenrechtencomité al de Nederlandse regeling van hoger beroep in strafzaken afgekeurd omdat die strijdig was met het Internationaal verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten (IVBPR). En vorige maand stonden het EVRM en het EHRM de nieuwe Wet kraken en leegstand en het uitzetten van een aantal Irakezen (althans voorlopig) in de weg.

Voor Egbert Myjer, rechter bij het EHRM, gaat het te ver om hier een trend in te ontwaren, schrijft hij in een e-mail. 'Dat er nu ineens zoveel rumoer is, is voornamelijk te wijten aan het toegenomen aantal vreemdelingenzaken – driekwart van de aangebrachte zaken zijn vreem-

delingenzaken. Nog niet zo lang geleden werd Nederland nog weleens op de vingers getikt in strafzaken. Die maakten toen het grootste deel van de klachten uit. Nu is het Nederlandse strafrecht zowel in theorie als in de praktijk zo op het eerste oog redelijk in overeenstemming met het EVRM.'

2008 en 2009 – helemaal geen schending. Dit jaar één Grote Kamerzaak – de zaak-Sanoma Uitgevers – en een aan terrorisme gerelateerde vreemdelingenzaak.'

Dakkapel

Willem Jebbink (Jebbink Soeteman advocaten in Amsterdam) is van mening dat er wel degelijk een nieuwe wind door Nederland waait. 'Het zijn andere tijden dan bijvoorbeeld 1985, toen het Verenigd Koninkrijk werd veroordeeld wegens te lange in verzekeringstellingen. Nederland paste daar toen zijn wetgeving op aan.' Jebbink, die als advocaat optrad in de zaak waarin het verlofstelsel werd afgekeurd (zie ka-

der) en betrokken was bij het eerste kort geding tegen de kraakwet in Amsterdam, noemt de anti-kraakwet als 'aanwijzing dat de parlementaire discussie niet kritisch over het grondrechtelijk kader heeft nagedacht. Bij deze wet zijn missers gemaakt en dat had men kunnen weten'.

Over het afgeschoten verlofstelsel zegt Jebbink 'dat het zorgelijk is te moeten constateren dat Nederland wetgeving invoert die zo flagrant in strijd is met de rechten van de mens. Over een dakkapel kan in drie instanties worden geprocedeerd, tot aan de Raad van State. Terwijl het bij iets zeer ingrijpends als strafzaken voor veel mensen na één keer ophoudt.' Opmerkingen dat het stranden van het verlofstelsel

Beslag foto's Autoweek

In 2002 deed het OM een inval op de redactie van het blad *Autoweek* om foto's in beslag te nemen van een illegale straatrace. Die had een medewerker onder toezegging van anonimiteit aan de deelnemers gemaakt. Ook werd de hoofdredacteur gearresteerd en dreigde men, in het weekend dat Willem-Alexander en Maximá trouwden, alle Sanoma-redacties plat te leggen. Strijd met art. 10 EVRM, aldus het hof, want geen wettelijke basis. Ook moet er rechterlijke toetsing plaatsvinden vóór een dergelijk beslag.

het optimaliseren van de rechtspraak geen goed zal doen, lacht hij weg. 'Onlangs nog oordeelde de Rechtbank Breda dat de politie knipt en plakt in verklaringen. Letterlijk. Kan men volouden dat dat efficiënt is? Het is juist het tegenovergestelde, politieambtenaren moeten dan uitgebreid verhoord worden. Dat is het paard achter de wagen spannen.'

rechtsstaat?

VN-comité keurt verlofstelsel strafzaken af

In 2007 werd een demonstrant tot een boete van € 200 veroordeeld, omdat hij een politiebevel genegeerd had. De verdediging ontving geen afschrift met motivering noch een opgave van bewijs. De president van het gerechtshof weigerde vervolgens hoger beroep omdat behandeling van deze klacht 'niet in het belang van een goede rechtsbedeling' zou zijn. Het VN-mensenrechtencomité besliste dat zo het recht op een eerlijk proces werd beknot (art. 14 lid 5 IVBPR). Ook een verlofbeslissing, waarbij de rechter toegang tot hoger beroep verleent, moet de strafzaak inhoudelijk beslissen.

Dat Nederland in korte tijd zoveel aandacht vanuit Europa heeft gekregen is toeval, zegt Rick Lawson, hoogleraar Rechten van de mens aan de Universiteit Leiden. 'Er is geen rode draad tussen deze zaken. Het zijn op zich staande zaken die al langer speelden. Ook zijn het geen "tikken op de vingers," het zijn eerder gewone correcties. Bovendien is Nederland nog steeds bereid naar uitspraken tegen andere landen te kijken, kijk maar naar de Salduz-zaak die zijn oorsprong in Turkije had.' Wat wel mogelijk is, is dat bewindslieden minder ontzag hebben voor het EVRM, zegt Lawson, en ook dat is geen hoofdzonde. 'Het is eerder naïef. Men wil iets aanpakken en stuit dan op wettelijke beperkingen. Dan wordt er naar de rechter gewezen en geklaagd dat dit land niet te besturen is. Die frustratie van bestuurders is er altijd wel; misschien zitten we nu even in een hoogconjunctuur.'

Advocaat als waarborg

Hoogconjunctuur of niet, de harde woorden van sommige politici richting het hof en de rechten waar deze instantie voor staat

.....
'De anti-kraakwet is een aanwijzing dat het parlement niet kritisch over het grondrechtelijk kader heeft nagedacht'
.....

bevreemden hem, zegt Myjer. 'Het is jammer dat niet iedere politieke beleidsmaker in Nederland het belang van een verdrag als het EVRM begrijpt. Zestig jaar geleden hebben Europese landen samen afgesproken dat men elkaar mocht houden aan bepaalde minimumrechten en die grondrechten waren niet bedoeld als papieren rechten. Als een politicus nu zegt dat die

Haags hof verklaart anti-kraakwet in strijd met EVRM

Sinds 1 oktober konden krakers op basis van de nieuwe Wet kraken en leegstand niet langer voorafgaand aan een dreigende ontruiming een rechterlijke beslissing vragen. Anders dan de rechtbanken in Den Haag en Amsterdam oordeelde het Haagse gerechtshof dat de anti-kraakwet daarom in strijd was met het EVRM. 'De woning van een persoon geniet onder het EVRM speciale bescherming. Aangezien hierover in de nieuwe wet niets is geregeld en justitie daarover geen duidelijk beleid voert, vindt het hof dat ontruiming onder de huidige omstandigheden in strijd zou zijn met het EVRM.' Zie hierover ook het artikel van Olaf van der Linden elders in dit nummer.

grondrechten minder welkom zijn, is dat opmerkelijk.'

Advocaat Jebbink is minder vergevingsgezind. 'Of parlementariërs hebben geen wetenschap van de rechtsstatelijkheid, of ze weten het wel en hebben er lak aan. Kijk naar het verlostelsel. Daar is zelfs uitgebreid discussie over gevoerd. Maar vervolgens zegt iedereen "ja en amen" en gaat men over tot de orde van de dag. Onze volksvertegenwoordiging toont zich vaak ongeïnteresseerd in grondrech-

EHRM houdt terugsturen Irakese asielzoekers tegen

Nederland wilde uitgeprocedeerde asielzoekers naar Irak uitzetten; volgens minister Gerd Leers (Immigratie en Asiel) was er de zes maanden daarvoor geen sprake van verbetering of van verslechtering. Daardoor zou niet elke uitzetting strijdig zijn met het EVRM. Het EHRM besloot daarentegen vanwege de onduidelijkheid omtrent de veiligheid dat er in ieder geval tot 24 november 2010 geen Irakese vreemdelingen mochten worden uitgezet.

ten.’ Volgens hem zou de advocatuur, als ‘waakhond van de rechtsstaat,’ zich meer en kritischer in het debat moeten mengen. Zelf verzette hij zich vanaf het begin af aan tegen het verlofstelsel. ‘Advocaten zijn een waarborg, dat vóél ik ook zo.’

Ondanks de soms ongenueanceerde uitspraken uit Den Haag ziet Lawson geen dreiging voor het hof. ‘We moeten tegen geluiden niet grotere maken dan ze zijn, maar ze in verhouding blijven zien. Bovendien, was is het alternatief?’ vraagt hij lachend. ‘Ja, we kunnen het EVRM opzeggen en ook de EU verlaten. Dan is weer de vraag hoe doorvoerland Nederland geld kan verdienen. Nederland is gebaat bij één Europa en daar horen het EVRM en EHRM bij.’

Allesverslindend monster

Niet iedereen denkt daar zo over. In zijn bijdrage aan de essaybundel *Leve de Rechtsstaat* roept Thierry Baudet het hof op tot ‘een drastische koerswijzing.’ Volgens Baudet, die aan de Universiteit Leiden werkt aan een proefschrift over nationale soevereiniteit, ‘zou het hof slechts in het geweer moeten komen bij extreme verschrikkingen, van het soort dat doet denken aan ’40-’45.’ En als het hof daarin niet meegaat, ‘dan dient opheffing serieus te worden overwogen’. Want doordat het hof ‘als een allesverslindend monster zonder enige legitimiteit talloze nationale wetten

en regelingen buiten werking stelt,’ is het niet langer ‘de Tweede Kamer en daarmee de Nederlandse bevolking, maar het hof dat beslist.’

Dat het stuk felle reacties – zowel instemmend als veroordelend – uitlokte op opiniepagina’s, blogs en Facebook en Twitter, verbaast hem niet, zegt hoogleraar Lawson. Dat het stuk zo slordig geschreven is en dat de redactie van *NRC Handelsblad* het zonder meer plaatst wel. ‘Het is qua argumentatie een slecht stuk. Natuurlijk is het hof niet zonder fouten en is niet iedere uitspraak even verstandig, maar om het hof te bestempelen als “een ernstige bedreiging voor de democratie” – doe normaal. Baudet ziet spoken die er niet zijn.’

Ook Hirsch Ballin ging tijdens de Nacht van de Rechtsstaat in op Baudets voorstel, dat hij ‘een ontcrachting van de beroeps-garantie’ noemde. Maar als voormalig bestuurder zei hij wel de achterliggende gedachte van de oproep te begrijpen. ‘Men is ongeduldig om bepaalde misstanden

.....
 ‘Nederland is nog steeds
 bereid naar uitspraken tegen
 andere landen te kijken’

aan te pakken en zegt dan weleens dat grondrechten hinderlijk zijn. Maar een gecorrigeerde ambtsdrager kan juist tevreden zijn als hij wordt teruggeroepen vanwege een beroep op grondrechten.’ Om het belang van het hof en het EVRM te benadrukken, zouden uitspraken beter uitgelegd moeten worden. ‘Dan is er geen sprake van een nacht, maar van een nieuwe dageraad, waarin de rechtsstaat niet alleen gerespecteerd maar ook gewild is.’

Nacht van de rechtsstaat

De Nacht van de Rechtsstaat is een initiatief van FORUM, Instituut voor Multiculturele Vraagstukken, en het cultuurcentrum Felix Meritis in Amsterdam. Tijdens de eerste nacht op 19 november jl. spraken onder anderen Paul Cliteur, Frank Ankersmit, Hans Goslinga, Willem Schinkel en Gerben Kor over vragen als ‘Wat betekent de rechtsstaat Nederland?’ ‘Hoe moeten media zich opstellen ten aanzien van een democratische rechtsstaat?’

De storm van kritiek die de rechtspraak nu treft, zal niet zomaar aan de advocatuur voorbijgaan, zegt advocaat Luscuere. Als de advocatuur die kritiek cultiveert, ondergraaft ze op den duur ook haar eigen positie.

Aanhoudende kritiek op de rechtspraak

Boemerang voor advocaten

.....
Julien Luscuere
advocaat te Rotterdam
.....

‘**N**a afloop was rechter Tonkens-Gerkema opgetogen over de Nijntje-figures die zij van de eisende partij mee mocht nemen. “Ik heb een kleinkind van drie jaar, moet u weten”, verklaarde de rechter.’ Uit deze zinnen van een rechtbankverslag op de *Telegraaf* site trok een populaire *blog* de volgende dag de conclusie: ‘Rechter omgekocht in Nijntje rechtszaak’.¹ De Rechtbank Amsterdam, waar Dick Bruna een Japans bedrijf dagvaardde om haar konijntje Kathy van de markt te halen, probeerde met een persbericht de indruk van fraude weg te nemen.² Het brandje lijkt geblust, maar het kan het wantrouwen niet verhullen waarmee de rechter tegenwoordig wordt gadeslagen, evenmin als de zenuwachtige reactie van het gerecht op goedkope insinuaties.

Beklaagdenbank

De sfeer is grimmig. Drie dagen na de zitting in ‘Nijntje’ werd met succes een kamer van dezelfde rechtbank gewraakt, nadat die Wilders’ verzoek tot een nader getuigenver-

hoor met arabist Jansen had afgewimpeld. Wraking is bij uitstek een manier om iets te duiden dat er waarschijnlijk niet is, maar wel zo kan worden gevoeld. Wilders twitterde daarover: ‘Dagblad de Pers: Raadsheer Schalken van Hof Amsterdam probeert getuige-deskundige Hans Jansen tijdens diner te beïnvloeden. Maffiapraktijken.’

Goedbedoelde intenties ten spijt, bij het Wilders proces zetten omstanders, wetenschappers, media en zelfs collega-advocaten, niet de politicus maar de rechter in de beklaagdenbank. Het lijkt een dieptepunt van een tocht die eerder deze eeuw aanving. De rechterlijke macht schoof van een feilloos en ondeelbaar bastion op naar het centrum van negatieve aandacht. Dit jaar waren er de vrijspraken van Lucia de Berk en Ina Post. Deze konden worden toegevoegd aan het rijtje van grote gerechtelijke dwalingen, nadat de Schiedammer parkmoord in 2004 als een bom insloeg. Daar komt de controverse rondom de ‘liegende rechter’, Hans Westenberg, bij. De Raad voor de rechtspraak manoeuvreerde in zijn geval bijzonder ongelukkig. Interne memo’s kwamen op straat te liggen. Alsof de ellende nog niet genoeg is, heeft raadsheer Rinus Otte enkele weken geleden een boekje opengedaan over de staat van de rechterlijke macht (*De nieuwe kleren van de rechter*). Een unicum: een praktiserend rechter die kritisch over zijn werkgever en collega’s uit de school klappt.

Bij de rechterlijke macht staan pakweg 9000 mensen op de loonlijst die in 2009

bijna 2 miljoen zaken verwerkten.³ Met de invoering van de Raad voor de rechtspraak in 2002 is een coördinerend, zelfbewust orgaan opgericht, waarbij centraal management van financiën, productie, rechtseenheid en klanttevredenheid aan de rechterlijke macht is gekoppeld. Het kon dus alleen maar beter worden. Waarom voelt het dan nu alsof de rechterlijke macht aan de vooravond staat van een grote crisis?

Geen nuances, geen humor

Marketeers weten maar al te goed hoe incidenten het totaalbeeld van een systeem beïnvloeden. Daarin spelen de media een bepalende rol. In tijden van de papieren media vond de verslaglegging van rechtszaken plaats door ervaren redacteurs, die zich in een hoekje van de tribune nestelden. De bekendste van hen, de kritische Jacques van Veen, schreef in de vorige eeuw veertig jaar lang over de rechtspraak. Hij werd zowel bewonderd als gevreesd door de magistratuur. Van Veen deinsde er niet voor terug een rechter zonder dossierkennis in een stukje te kielhalen. Van Veen zelf: ‘Het waren de tijden van de eerbiedwaardige, veelal bakstenen, paleizen van justitie die in de centra van de steden stonden en waar iedereen in en uit kon lopen. In de lunchpauze kon je een broodje eten naast de tafel waar de magistratuur de laatste roddels zat te bespreken. (...) Rechters waren nog bereik-

.....
1 <http://sargasso.nl/archief/2010/10/20/rechter-omgekocht-in-nijntje-rechtszaak/>.
2 <http://www.rechtspraak.nl/Gerechten/Rechtbanken/Amsterdam/Actualiteiten/Reactie+op+b+erichtgeving+in+De+Telegraaf.htm>.

.....
3 Zie het *Jaarverslag 2009* van de Raad voor de rechtspraak op rechtspraak.nl.

.....

Bij het Holleeder- proces stroomde de tribune leeg toen de advocaten hun pleidooi hielden

.....

baar. Je kwam ze op de gang tegen en kon ze altijd benaderen. Of je liep even om, klopte op hun kamer en vroeg wat je te vragen had.’

Met name in de nieuwe media staan rechters meer dan ooit in het centrum van de belangstelling. Kranten hadden voor hun werk altijd al volop aandacht. De artikelen waren populair en zelfs pagina’s vol dialogen vonden volgens Van Veen gretig aftrek bij de lezers.⁴ Dergelijke lappen tekst vind je nu niet meer in de krant. Integrale uitzending van rechtszaken is evenzeer uitzonderlijk. Als dit al gebeurt, zal het grote publiek daar, zeker onder werktijd, niet op afstemmen. Op tv en internet wordt het gros van de rechtszaken samengevat in enkele minuten of alinea’s. Nuances en diepgang zijn er nauwelijks meer in de rechtbankverslaglegging. Hetzelfde geldt voor humor, waar stukjes in de krant juist zo sterk in kunnen zijn. In strafzaken ligt de focus bijna altijd op het requisitoir. Een pijnlijk voorbeeld hiervan is het Holleederproces, waar de tribune leegstroomde toen de advocaten hun pleidooi hielden. Is er nog wel sprake van wederhoor in de media?⁵

De media stellen de lezer niet meer in staat om zelfstandig tot een oordeel te komen over de schuldvraag en een rechtvaar-

dige straf. Het te vormen eindoordeel is verworpen tot een aanleiding. Het echte nieuws moet komen uit de context van het proces; bijzondere verdachten, een opmerkelijk incident, zolang het maar raar, schokkend of uniek is. Daarbij doen de media niet alleen verslag van autonome ontwikkelingen, maar zijn ze zelf ook van die ontwikkelingen deel gaan uitmaken. Het aanhoudend geroep om hogere straffen kan bijvoorbeeld alleen maar voortkomen uit de beeldvorming in de media. Men wordt op zijn wenken bediend: levenslange gevangenisstraf was tot vijftien jaar geleden bijvoorbeeld een unicum, maar is sindsdien al 31 keer opgelegd. Ter vergelijking: in de vijftig jaar daarvoor werd er in totaal 23 keer levenslang uitgedeeld.

Vermaledijd establishment

De toegenomen aandacht van televisie en internet voor het rechtsbedrijf is op zich niet verkeerd. Dit wordt anders wanneer, zoals nu het geval is, niet de justitiabelen maar het rechtsbedrijf zelf in het centrum van de aanhoudende aandacht staat. Of het nu gaat om missers, partijdigheid, integri-

teit of effectiviteit: een doorlopende negatieve en ongenueanceerde kritiek op incidenten zorgt voor een afnemend vertrouwen in de rechter als instituut. Met een kabinet dat om de paar jaar valt en een sterk gepolariseerd parlement, waarin sommigen het begrip samenleving fundamenteel wensen te herzien, is de rechterlijke macht het laatste bastion in de trias politica dat op vertrouwen van de burgers moet kunnen rekenen. Als ook dat vertrouwen wegvalt, wat blijft er dan nog aan houvast over? Het aan de rechterlijke macht fundamenteel toedichten van gebrek aan kwaliteit en integriteit, zonder daarvoor iets in de plaats te stellen, trekt onder de samenleving ook het fundament van eenheid, de rechtsstaat, weg. Het onlangs verschenen onderzoek *Smalle Marges. De Nederlandse advocatuur in de Tweede Wereldoorlog* van historicus Joggli Meihuizen, geeft – vanuit het perspectief van de advocaat – een indrukwekkend relaas over een rechtsstaat in absolute crisis. Slechts een enkeling bood in die tijd weerstand en zocht de grenzen op. De enkele successen kwamen voort uit een-tweetjes van advocaat en rechter. Het bewijst hoe zeer deze twee elkaar, zeker in tijden van ontreddeering, nodig hebben om de rechtsstaat, of wat daarvan rest, overeind te houden.

De advocatuur mag zich de kritiek op de rechterlijke macht dan ook zelf aantrekken, alleen al omdat het met het cultiveren van die kritiek op den duur ook haar eigen

4 Violet Cotterell, 2007 <http://www.persprijsvanveen.nl/jacques-van-veen/portret-jacques-van-veen-1920-2007.html>.

5 Zie voor een interview met de advocaten Ronald van der Horst, Anique Slijters en Bart Nooitgedagt: download.omroep.nl/nos/vodcast/2007/november/Aflevering25HetProtest.mp4.

positie ondergraaft. Het gebrek aan media-aandacht voor de verdediging mag niet leiden tot de drang tot overschreeuwen. Onbegrip over een op zichzelf goed doortimmerd vonnis hoeft niet te leiden tot keiharde kwalificaties. Er is verder een tendens dat een heel instituut als het OM, en, in diens kielzog, de rechter, bij fouten wordt afgebrand, of juist dat het venijn persoonlijk wordt uitgespeeld.⁶ Het wraken gebeurt steeds vaker en soms op absurde gronden⁷.

Het matigen van toon en strategie betekent niet dat de advocaat zijn rol als voorvechter van zijn cliënt verloochent. Ook in de individuele belangenbehartiging dient de advocaat zijn positie in en verantwoordelijkheid voor de rechtsstaat goed te beseffen.

6 Al in december 2006 werden deze ontwikkelingen opgetekend door prof. Pieter Ipsel en Susanne Heegter-Hertter in het onderzoek en symposium 'Sprekend over de rechtspraak'.
7 Op 12 oktober 2010 vond bij de Universiteit Utrecht een symposium plaats 'Wraking of wraak', waarin de toename van wrakingsverzoeken werd besproken. (Zie *Advocatenblad* 2010-14, van 22 oktober jl., p. 509.)

Het populariseren van het beroep tot ad hoc opportunisme, maakt dat de advocatuur als instituut aan gezag inboet. De dreigende aantasting van kernwaarden als de autonomie van de advocatuur en het verschoningsrecht, kunnen de cliënt hard raken.⁸ En ten slotte kan het voeden van wantrouwen tegen het rechtsbedrijf als een boemerang terugkomen bij diezelfde advocatuur. Er zijn in het tuchtrecht al duidelijk meer klachten tegen advocaten waar te nemen. Want als het zo uitkomt, maken ook zij deel uit van het vermaledijde establishment. Er is dan ook geen enkele reden om aan te nemen dat de storm die nu bij de rechtbanken raast, zachtjes aan de advocatuur zal voorbijgaan.

Weglaten

De invulling van die overkoepelende verantwoordelijkheid van de advocaat blijft een persoonlijke keuze. Juist dat aspect maakt het vak zo bijzonder en houdt het bij de

8 Jan Loorbach vatte deze treffend samen in zijn dekenrede op het laatste Jaarcongres (zie voor de tekst *Advocatenblad* 2010-13, van 1 oktober jl.).

Matigen van toon en strategie betekent niet dat de advocaat zijn rol als voorvechter van zijn cliënt verloochent

tijd. Een mooi voorbeeld zag ik twaalf jaar geleden bij een gedreven collega. Zij stond een vrouw bij in een arbeidszaak waarbij de kantonrechter zich tijdens de mondelinge behandeling een bot vooroordeel liet ontvallen. De advocaat vroeg hierop rustig een korte schorsing voor overleg met de rechter en haar confrère, zónder partijen. Zij legde het pijnpunt neer, kreeg excuses en later een uiterst genuanceerd vonnis.

Net als bij Nijntje gaat het ook in het rechtsbedrijf om de kunst van het weglaten.

(advertenties)

Krijgt uw zaak wel alle zorg die nodig is?

Mogen we ons even aan u voorstellen? De naam is Swier cs. Aangenaam. We zijn een nieuw gerechtsdeurwaarders- en incassobureau, maar bepaald geen nieuwkomers in het vak. We draaien al even mee. Die ruime expertise gaan we wel met een nieuw en fris elan inzetten. Dat is ook goed nieuws voor u. Want daarmee komt er een energieke en enthousiaste partij bij, die u met een gerust hart uw losse opdrachten, de ondersteuning bij executie, of het hele executietraject kunt toevertrouwen. Dat is weer een zorg minder. www.swiercs.nl

swier cs
gerechtsdeurwaarders

Ervaar de heldere visie van Swier cs

Wraking in Wilderszaak ten onrechte toegewezen

Een ter zitting gedaan verzoek om 'toevallig' aanwezige personen te horen, mag op basis van het noodzaakcriterium worden afgewezen, zoals de Wildersrechtbank deed. Jeroen Soeteman werkt hier uit¹ dat deze rechtbank niet had hoeven te worden gewraakt.

Jeroen Soeteman

advocaat te Amsterdam

Op 22 oktober 2010 was arabist H. Jansen tijdens de behandeling van de strafzaak tegen Wilders als belangstellende in de rechtszaal aanwezig, toen de raadsman van Wilders verzocht om Jansen als getuige te mogen horen. De rechtbank overwoog dat het beoordelingscriterium bij dat verzoek was of de rechtbank dat verhoor noodzakelijk achtte. Dit criterium was volgens de wrakingskamer in strijd met vaste jurisprudentie van de Hoge Raad en zij verklaarde de wraking gegrond.² De zaak zal opnieuw moeten worden behandeld, waarover raadsheer bij de Hoge Raad E.J. Numan liet weten dat het 'voor de rust in het land' beter zou zijn als een andere rechtbank dan de Amsterdamse de zaak zou behandelen.

Niet laatstelijk

De wrakingskamer gaat in haar beslissing voorbij aan een arrest van de Hoge Raad van 2 december 2008,⁴ op grond waarvan het door de Wildersrechtbank gehanteerde criterium als juist kan worden beschouwd en de wraking ten onrechte is toegewezen. De kernoverweging van de wrakingsbeslissing van 22 oktober luidt: 'Naar vaste jurisprudentie van de HR (zie laatstelijk HR 1 april 2008, LJN BC6743) wordt een getuige die ter terechtzitting is medegebracht (waaronder ook moet worden verstaan een getuige die ter terechtzitting anderszins aanwezig is) gehoord, tenzij zich een van de omstandigheden als bedoeld in artikel 288 lid 1 onder b of c Sv voordoet.'

Het uitgangspunt van deze overweging, dat meegebrachte getuigen moeten worden gehoord, is juist. Dat geldt echter niet voor de overweging van de wrakingskamer dat dit 'laatstelijk' op 1 april 2008 door de Hoge Raad is overwogen. Ook

in latere arresten in 2009⁵ en in 2010,⁶ die betrekking hebben op getuigen die zijn verschenen om te worden gehoord, heeft de Hoge Raad deze jurisprudentie herhaald.⁷

Niet anderszins aanwezig

De overweging van de wrakingskamer dat onder een meegebrachte getuige 'ook moet worden verstaan een getuige die ter terechtzitting anderszins aanwezig is' verdient bijzondere aandacht. De Hoge Raad overweegt dit niet in het door de wrakingskamer aangehaalde arrest van 1 april 2008⁸ – of in enig ander arrest⁹. Bovendien gaat de wrakingskamer voorbij aan een arrest van de Hoge Raad van 2 december 2008. Dit betrof het verzoek van een raadsman om een medeverdachte, die vanwege de gelijktijdige behandeling aanwezig was op de zitting van zijn cliënt, als getuige te horen. Het hof achtte dit 'niet noodzakelijk', hetgeen volgens de Hoge Raad het juiste criterium was.¹⁰

Verkeerde criterium

Vanaf 1 april 2008 heeft de Hoge Raad vier¹¹ arres-

ten over verschenen getuigen geweest.¹² Bij drie¹³ daarvan was sprake van iemand die was daadwerkelijk ter zitting was verschenen om te worden gehoord en in alledrie de zaken casseerde de Hoge Raad de zaak omdat het hof bij de beoordeling van het getuigenverzoek het noodzaakcriterium had gebruikt, terwijl dat volgens de Hoge Raad het verdedigingsbelang had moeten zijn.

In de vierde zaak¹⁴ was de verzochte getuige niet specifiek verschenen om een verklaring af te leggen, maar wel (anderszins) op de zitting aanwezig. Deze getuige kon volgens de Hoge Raad wél worden afgewezen onder verwijzing naar het noodzaakcriterium. Hieruit kan worden geconcludeerd dat een ter zitting gedane verzoeken om 'toevallig'¹⁵ aanwezige personen te horen, of het nu agenten, medeverdachten of arabisten zijn, met gebruikmaking van het noodzaakcriterium mogen worden afgewezen. Dit is het criterium dat ook door de Wildersrechtbank werd gehanteerd. De wrakingskamer heeft dan ook het verkeerde criterium (het verdedigingsbelang) toepasselijk verklaard en vervolgens ten onrechte het wrakingsverzoek gegrond verklaard.¹⁶

Piketdienst bij revolutie

Aangezien tegen een beslissing van een wrakingskamer geen hoger beroep mogelijk is, zal de strafzaak opnieuw moeten worden gevoerd. Moet dat dan weer bij de rechtbank Amsterdam? Volgens het OM kon de vervolging van Wilders bij meerdere arrondissementen plaatsvinden. Toch is behandeling door een andere rechtbank niet mogelijk. Door toewijzing van het wrakingverzoek is immers de zaak niet geëindigd in de zin van art. 348 of 350 Sv. Dat betekent dat Wilders niet opnieuw wordt gedagvaard, maar zal worden opgeroepen voor een volgende behandeling van diens zaak. De wet sluit op deze wijze uit dat als gevolg van een succesvol wrakingverzoek het OM zou kunnen gaan 'forumshopen' met de zaak.

De suggestie van raadsheer bij de Hoge Raad E.J. Numan dat de nieuwe rechtzaak beter bij een andere rechtbank kan plaatsvinden, vindt dan ook – zoals de Hoge Raad altijd zo mooi overweegt – geen steun in het recht. Mocht de revolutie uitbreken, zoals Numan vreest, dan hoop ik dat ik piketdienst heb.

1 Dit artikel is een uitwerking van een opinieartikel in *de Volkskrant* van 27 oktober 2010 van Jeroen Soeteman en Derk Wiersum: 'Rechtbank had wrakingsverzoek Wilders niet hoeven in te willigen'.

2 Jeroen Soeteman is werkzaam bij Jebbink Soeteman advocaten te Amsterdam.

3 Rechtbank Amsterdam 22 oktober 2010, LJN: BO1532.

4 HR 2 december 2008, LJN: BF5691.

5 HR 17 februari 2009, LJN: BG7752.

6 HR 16 februari 2010, LJN: BL3964.

7 Opmerkelijk is dat in de *Tekst & Commentaar Strafvordering* (8e druk, art. 287, aant. 2c, p. 1106) het door de wrakingskamer als 'laatstelijk' genoemde arrest als het meest recente staat vermeld.

8 HR 1 april 2008, LJN: BC6743

9 Mede gezien noot 7 heb ik het vermoeden dat de wrakingskamer dit standpunt (ook) haalt uit *Tekst en Commentaar Strafvordering* (8e druk, art. 287, aant. 2c, p. 1105-1106). Daar wordt verwezen naar een arrest uit 1992 (Hoge Raad 11 februari 1992, NJ 1992, 515). Voor de wetwijziging van 1998 (Wet van 15 januari 1998, Stb. 33) werd in strafvordering gesproken over getuigen die op de terechtzitting 'tegenwoordig' waren (art. 280 lid 6 [oud] Sv), in plaats van de huidige term 'verschenen' getuigen (art. 287 lid 2 Sv). In dit arrest uit 1992 overwoog de Hoge Raad dat een politieagent die als toeschouwer op de publieke tribune zat en die de raadsman als getuige wenste te horen, als 'tegenwoordig' moest worden beschouwd.

10 De Hoge Raad overwoog: 'Het middel berust op de opvatting dat een medeverdachte die in verband met de gelijktijdige behandeling van zijn zaak ter terechtzitting aanwezig is, op grond van de enkele omstandigheid dat de verdediging verzoekt hem in de zaak van de verdachte als getuige te horen, moet worden aangemerkt als een "verschenen getuige" in de zin van art. 287, tweede lid, Sv. Die opvatting is onjuist, zodat het middel faalt.'

11 HR 1 april 2008, LJN: BC6743, HR 2 december 2008, LJN: BF5691, HR 17 februari 2009, LJN: BG7752 en HR 16 februari 2010, LJN: BL3964.

12 Althans er zijn vier arresten hierover op www.rechtspraak.nl gepubliceerd.

13 HR 1 april 2008, LJN: BC6743, HR 17 februari 2009, LJN: BG7752 en HR 16 februari 2010, LJN: BL3964

14 HR 2 december 2008, LJN: BF5691

15 Zijnde niet-opgeroepen getuigen en evenmin door de verdediging meegebrachte getuigen.

16 A-G D.J.C. Aben betoogt in zijn openbaar geworden notitie dat de wrakingsbeslissing in strijd is met de geldende jurisprudentie en spreekt zelfs van een 'gotspe' (NJB 2010, afl. 40, p. 2594-2595).

Bij ons in het Rivierengebied
komt je carrière pas écht in een
stroomversnelling.

Wij maken graag kennis met toptalent:

**3 ADVOCaat-STAGIAIRES
EN/OF MEDEWERKERS**

**VOOR DE SECTIES:
BOUW- EN VASTGOEDRECHT
INSOLVENTIERECHT
ONDERNEMINGSRECHT**

Grachtengordel of Rivierengebied? Wanneer jij meer vaart wilt in je ontwikkeling als advocaat, hoef je niet per se naar de grote stad. Sterker nog: bij Bierman Advocaten in Tiel zijn we ervan overtuigd dat onze persoonlijke aanpak je meer kansen biedt dan het gemiddelde top 50 kantoor. Als stagiaire wordt je gedegen opgeleid. Bij Bierman Advocaten ben je geen bureaujurist, maar heb je al snel direct contact met cliënten. En als advocaat-medewerker fungeer je als sectieoverstijgend huisadvocaat voor tal van aansprekende cliënten. Meer weten over jouw carrièremogelijkheden binnen hét advocatenkantoor (25 topjuristen) van Midden-Nederland? Kijk dan op www.bierman.nl

Bierman Advocaten

Topadvocaten uit Tiel

Het huisrecht van krakers *revisited*

Waarop zijn de ontruiming op basis van de anti-kraakwet nu precies gestrand? Hoe zou de overheid toch haar doel kunnen bereiken?

.....
Olaf van der Linden
advocaat te Utrecht

Na het arrest van de Hoge Raad van 9 oktober 2009¹ en de inwerkingtreding van de Wet kraken en leegstand per 1 oktober van dit jaar, staat de ontruimingsbevoegdheid van het Openbaar Ministerie opnieuw ter discussie, wéér wegens het huisrecht van de krakers. Krakers wisten in 2008/2009 met een beroep op het door art. 12 Grondwet en art. 8 EVRM beschermde huisrecht een verbod op het ontruimen van kraakpanden door het OM te bewerkstelligen. Daarvoor was namelijk in art. 429sexies en 124 RO jo. art. 2 Politiewet niet de vereiste wettelijke grondslag te vinden.²

Vanwege dit beletsel voor de ontruiming van overheidswege is bij de parlementaire behandeling van de Wet kraken en leegstand in de Tweede Kamer op het laatste moment het nieuwe art. 551a Sv in de wet opgenomen, dat luidt: ingeval van een verdenking van een misdrijf als omschreven in de artt. 138, 138a en 139 Sr, kan iedere opsporingsambtenaar de betreffende plaats betreden. Zij zijn bevoegd alle personen die daar wederrechtelijk vertoeven, alsmede alle voorwerpen die daar ter plaatse worden aangetroffen, te verwijderen of te doen verwijderen. Deze bevoegdheid is, evenals de delictsomschrijving van kraken in art. 138a Sr, zéér ruim. Deze laat toe dat opsporingsambtenaren binnenvallen, alle aanwezigen als krakers meenemen naar het bureau voor verhoor³, en ondertussen het

pand ontruimen. Deze bevoegdheden kunnen niet alleen bij nieuwe, maar ook oude kraak-situaties worden aangewend; op grond van de formulering van de tekst van art. 138a Sr, dat ook het verblijf in het kraakpand strafbaar stelt, was het volgens de regering niet nodig een overgangsbepaling op te nemen⁴.

Onomkeerbaar

De meest recente jurisprudentie gaat over de uitoefening van de nieuwe bevoegdheid ex art. 551a Sv. De Amsterdamse 'driehoek' heeft kort voor de inwerkingtreding van de wet aangekondigd dat van de voorgenomen ontruimingen géén aankondiging wordt gedaan, zodat alle krakers na 1 oktober 2010 rekening moeten houden met een mogelijke ontruiming, en dat procedures niet worden afgewacht.

De voorzieningenrechter van de Rechtbank Amsterdam heeft op 22 oktober jl.⁵ bepaald dat het gebruiken van de ontruimingsbevoegdheid op grond van art. 551a Sv geen schending oplevert van art. 8 EVRM of art. 1 Eerste Protocol, en de vordering afgewezen. In het vonnis wordt het betoog van de krakers dat pas ontruimd kan worden als de strafrechter het wederrechtelijk verblijf onherroepelijk heeft vastgesteld, verworpen. In het hoger beroep van deze zaak heeft het gerechtshof te Amsterdam bij incidenteel arrest bepaald dat het de staat verboden wordt, totdat door het hof arrest is gewezen in de hoofdzaak, het pand feitelijk te ontruimen, waaronder mede begrepen het verlenen van medewerking aan ingebruikname door derden, dan wel het niet optreden tegen huisvredebreuk door derden

jegens eisers, bijvoorbeeld gedurende de tijd dat eisers in het incident na aanhouding voor verhoor op het politiebureau verblijven. Het hof overweegt dat een eventuele ontruiming onomkeerbaar is en dat volgens de wetsgeschiedenis de enige voorafgaande rechterlijke toets van de ontruiming wordt gevormd door de (mogelijkheid) van een civielrechtelijk kort geding.⁶

In een andere, soortgelijke zaak, bij de voorzieningenrechter te 's-Gravenhage op 29 oktober 2010⁷, hebben de krakers een beroep gedaan op de uitspraak van 13 mei 2008 van het EHRM⁸, waar is bepaald dat eisers voorafgaand aan de ontruiming een onafhankelijke rechter dienen te kunnen raadplegen.

Naar alle waarschijnlijkheid zullen de lopende (proef)processen⁹ worden uitgeprocedeerd tot en met cassatie. Schrijver dezes verwacht dat het voorgestane gebruik van de bevoegdheid door de overheid inderdaad in strijd zal worden geacht met art. 8 EVRM en dat voor de ontruiming éérst de mogelijkheid van de gang naar de rechter dient open te staan. Dit hoeft niet te betekenen dat ontruimingen wederom onmogelijk worden. De wettelijke basis is er, en als het OM net als bij civiele ontruimingen tevoren een deurwaardersexploot laat uitbrengen waarbij de ontruiming wordt aangekondigd, met aanzegging dat de krakers zich tot de civiele kort gedingrechter kunnen wenden indien zij menen dat sprake is van misbruik van recht of van bevoegdheid, lijkt te zijn voldaan aan de eisen van art. 8 EVRM.

1 HR 09-10-2009, nr 09/00079, LJN: BJ1254.

2 Idem.

3 Ex art. 67 lid 1 sub b Sv is ook voorlopige hechtenis mogelijk.

4 EK 2009-2010, 31 560, nr 11, D. Volgens de regering wordt evenmin het legaliteitsbeginsel geschonden.

5 Vz. Rb. Amsterdam 2-10-2010, nr 471348, LJN: BO1533, een overigens zeer lezenswaardig vonnis, waarin de voorzieningenrechter uitvoerig ingaat op de wetsgeschiedenis en het EVRM.

6 Gerechtshof Amsterdam, 08-11-2010, LJN: BO3249; het pleidooi in de hoofdzaak is bepaald op 24-11-2010.

7 Vz. Rb. Den Haag 29-10-2010 nr 376808 LJN: BO2919.

8 De zaak McCann vs The United Kingdom, EHRM 13-05-2010 nr 19009/04, rechtsoverweging 50.

9 In de Amsterdamse zaak is de staat eigenaar van het gebouw, zodat ook een civiele ontruimingstitel mogelijk is.

Kroniek

Aansprakelijk- heidsrecht

kroniek
2009

.....

In dit nummer

Verjaring

Alternatieve causaliteit

Eigen schuld

Onrechtmatige daad

Vervoer

Huur

Producten

Beroepsaansprakelijkheid

- Belastingadviseur
- Arbitrator
- Arts
- Notaris
- Makelaar
- Curator
- Executeur

Financiële instelling

- Effecteninstelling
- Prospectus bij
beursintroductie

Overheid

- Redelijke termijn
- Formele rechtskracht

Werkgever

- Causaliteit ex art. 7:658 BW
- Aansprakelijkheid ex art.
6:170 BW

Bestuurdersaansprakelijkheid

In vervolg op de vorige kroniek (*Advocatenblad* 2009-9) worden hierna de overige belangrijkste uitspraken uit 2009 van in het bijzonder de Hoge Raad besproken. Het meest in het oog springen de uitspraken over de zorg- en waarschuwingsplichten van effecteninstellingen.¹

.....
 Laure Couvret, Gert-Jan de Jager, Miranda Koevoets, Andre Reznitchenko
 advocaten te Rotterdam

Verjaring

Ex art. 3:310 BW vangt de verjaringstermijn van vijf jaar aan op de dag na die waarop de benadeelde daadwerkelijk zowel met de schade als met de daarvoor aansprakelijke persoon bekend is geworden. Het enkele vermoeden van het bestaan van schade volstaat niet. De termijn begint pas te lopen op de dag na die waarop de benadeelde daadwerkelijk in staat is een rechtsvordering tot vergoeding van de door hem geleden schade in te stellen.³

In het arrest van 9 oktober 2009 oordeelde de Hoge Raad dat het feit dat een gemeente, voordat zij werd aangesproken door de bank onder een kredietgarantie, al bekend was met een advies van haar juridisch adviseur – namelijk dat zij een (bewijs)risico liep als zij de door haar voorgestane uitleg van de garantie in rechte zou willen verdedigen – nog niet betekent dat zij toen daadwerkelijk bekend was met de schade (dus met meer dan een kans op schade), juist omdat het ontstaan van de schade afhankelijk was van de uitkomst van het geschil met de bank.⁴ Evenmin kan deze bekendheid meebrengen dat de gemeente

ten tijde van het invoeren van de garantie voldoende zekerheid had verkregen dat het risico dat het juridisch advies onjuist was, zich zou verwezenlijken en dat de schade het gevolg was van het tekortschieten van haar juridisch adviseur in de uitvoering van zijn opdracht.⁵

van goederen over de weg. Ook een verklaring voor rechtvordering van de CMR-vervoerder dat hij niet dan wel beperkt aansprakelijk is voor beschadiging of verlies van de lading, valt onder de werkingssfeer van art. 32 CMR. Hiervoor geldt een verjaringstermijn van één jaar.

Op 18 december 2009 liet de Hoge Raad zich uit over de reikwijdte van de verjarringsregeling in art. 32 CMR.⁶ CMR is de afkorting voor het verdrag betreffende de overeenkomst van internationaal vervoer

In het arrest van 18 september 2009 kwamen de vereisten voor stuiting van de verjaring ex artt. 3:316 en 3:317 BW en art. 10 WAM opnieuw aan bod.⁷ De indiening van een verzoekschrift tot het bevelen van

.....
 1 Met deze kroniek is de belangrijkste in 2009 gepubliceerde rechtspraak gecompleteerd. De volgende kroniek zal worden gewijd aan rechtspraak verschenen in 2010.
 2 Allen advocaat bij Kneppeelhout & Korthals N.V. te Rotterdam.
 3 HR 24 januari 2003, NJ 2003, 300 en HR 31 oktober 2003, NJ 2006, 112.
 4 HR 9 oktober 2009, RAV 2010, 5, RvdW 2009, 1153.

.....
 5 Zie ook *Advocatenblad* 2010-2.
 6 HR 18 december 2009, RvdW 2010, 29.

.....
 7 HR 18 september 2009, RAV 2009, 107, NJ 2009, 439.

een voorlopig deskundigenonderzoek (of een voorlopig getuigenverhoor) voordat een geding aanhangig is, kan niet worden beschouwd als een eis of andere daad van rechtsvervolging in de zin van art. 3:316 BW en evenmin als een mededeling in de zin van art. 3:317 BW. Een dergelijk verzochtschrift valt ook niet onder het begrip 'onderhandeling' in de zin van art. 10 lid 5 WAM.

Alternatieve causaliteit

Een persoon lijdt schade als gevolg van twee verkeersongevallen die na elkaar hebben plaatsgevonden. De betrokken verzekeraars zijn hoofdelijk aansprakelijk voor de schade, die zowel het gevolg van het eerste als van het tweede ongeval kan zijn en ten minste van één van deze ongevallen het gevolg is. De 'mengschade' moet, in het kader van het regres van verzekeraars op elkaar, worden verdeeld in evenredigheid met de mate waarin de aan hen toe te rekenen omstandigheden tot de schade hebben bijgedragen (art. 6:102 jo. 6:101 BW). De bijdrageplichtige hoofdelijke schuldenaar zal moeten stellen en bewijzen dat haar schade meer respectievelijk minder bedraagt dan een evenredig deel.⁸

Eigen schuld

Strafvorderlijk optreden tegen een huurder (huiszoeking) moet ook tegen de verhuurder als rechtmatig worden aangemerkt, maar daarbij kan het toebrengen van schade wel onrechtmatig zijn. Schade die aldus wordt toegebracht aan zaken van een ander dan de verdachte, behoort niet zonder meer tot het normale maatschappelijke risico of normale bedrijfsrisico van die ander. De enkele omstandigheid dat de schade niet tot bedoeld risico behoort, is niet voldoende om het beroep op eigen schuld af te wijzen. Art. 6:101 lid 2 BW is van toepassing nu de schadevergoedingsplicht van de staat schade betreft die is toegebracht aan de verhuurde woningen die de huurders op grond van hun huurovereenkomsten voor de verhuurder in hun

macht hadden. De ratio van art. 6:101 lid 2 BW is dat het voor de aansprakelijke geen verschil zou moeten maken of de zaak die hij beschadigde, toebehoorde aan de medeschuldige die haar in zijn macht had, of dat deze de zaak voor een ander onder zich had.⁹

De hierna onder het kopje 'Effecteninstelling' behandelde uitspraken van 5 juni 2009 (Levob/Bolle en Treek/Dexia) geven ook een oordeel over de eigen schuld van de afnemer, waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen de verschillende schade-posten. Rente, aflossing en kosten kunnen geheel voor rekening van de afnemer worden gelaten indien de inkomens- en vermogenspositie naar verwachting toereikend was om deze posten te voldoen. Immers, de afnemer wist of moest weten dat met geleend geld is belegd. Van de restschuld zal in beginsel steeds een deel voor rekening van de afnemer kunnen worden gelaten.

Onrechtmatige daad

Een arts, werkzaam op het gebied van orthomanele geneeskunde, is door een vereniging tegen kwakzalverij in haar congresbundel in de top-20-lijst van kwakzalvers opgenomen. De lijst is in diverse media gepubliceerd zonder vermelding van de in de bundel opgenomen neutrale definitie van kwakzalverij. De Hoge Raad oordeelde op 15 mei 2009 dat het oordeel van het hof dat de gemiddelde lezer zonder deze definitie een negatieve betekenis aan dit woord zal hechten, niet onbegrijpelijk is.¹⁰ Daarmee is echter niet gezegd dat aan de vereniging als onrechtmatig handelen kan worden toegerekend dat in de media niet is verwezen naar de neutrale door de vereniging gehanteerde definitie van kwakzalverij, waardoor het grote publiek dit begrip in negatieve zin heeft opgevat. Na vernietiging van het arrest is de zaak naar een ander hof verwezen ter verdere behandeling en beslissing.

In het arrest van de Hoge Raad van 2 oktober 2009 ging het om de vraag of een wanprestatie jegens een contractant tevens een onrechtmatige daad oplevert jegens een derde.¹¹ X exploiteerde een aantal 'o6-nummers' aan ondernemingen, waarbij X tevens onderdak en (andere) faciliterende diensten verleende vanuit een aan X ter beschikking staand pand. PTT verdacht X van betrokkenheid bij een omvangrijke fraude en sloot alle o6-nummers af en verwijderde haar overige in het pand van X aanwezige technische voorzieningen. De vordering van PTT jegens X werd afgewezen. Terecht oordeelde het hof, aldus de Hoge Raad, dat de betrokkenheid van X bij de contractuele relatie tussen PTT en haar contractanten van dien aard was, dat in casu een toerekenbaar tekortschieten van PTT jegens die contractanten tevens een onrechtmatig handelen jegens X opleverde.

Na een wilde achtervolging is een personenauto met vier inzittenden van de weg geraakt en tegen een boom gebotst, waardoor drie inzittenden zijn overleden. G, de eigenaar en bijrijder van de achtervolgende personenauto die de bestuurder tot achtervolging dwong, is strafrechtelijk veroordeeld voor 'medeplegen van doodslag, meermalen gepleegd'. De Hoge Raad oordeelde op 9 oktober 2009 dat art. 6:108 BW restrictief moet worden uitgelegd, ook in het geval slachtoffers ten gevolge van een opzetdelict om het leven zijn gekomen.¹² Ook overigens kunnen de vorderingen van de nabestaanden niet worden toegewezen omdat een rechtstreekse onrechtmatige daad van G jegens de nabestaanden niet is komen vast te staan. Aan de voorwaarde dat de derde (nabestaande) rechtstreeks is geconfronteerd met het ongeval of de ernstige gevolgen ervan, en deze confrontatie bij de derde een hevige schok teweeg heeft gebracht waaruit geestelijk letsel is voortgevloeid, is niet voldaan. Dat sprake is van een opzetdelict maakt dit niet anders.

8 HR 18 december 2009, RvdW 2010, 33, RAV 2010, 23.

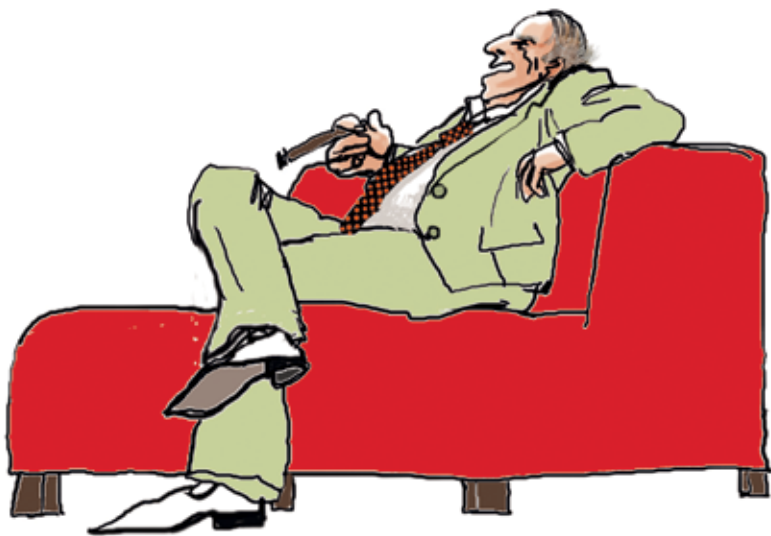
9 HR 2 oktober 2009, NJ 2010, 95 m.nt. C. E. du Perron.

10 HR 15 mei 2009, NJ 2009, 372, RAV 2009, 67.

11 HR 2 oktober 2009, NJ 2009, 478.

12 HR 9 oktober 2009, RvdW 2009, 1154, RAV 2010, 14; zie tevens het Taxibus-arrest (HR 22 februari 2002, NJ 2002, 240).

Ja, dat zei ik: hij is een pooier,
 een dief, een antisemiet, een
 paaijpepeer. ik durf zelfs de kwalificatie
 'paardelul' aan. Maar houd u mij ten
 goede — alles in de neutrale
 betekenis...

Vervoer

In het arrest van 24 april 2009 wordt onder verwijzing naar het arrest van 17 april 1998 (NJ 1998, 602) opnieuw bevestigd dat een vervoerder alleen een beroep op overmacht ex art. 17 lid 2 CMR toekomt, indien hij aantoont dat hij alle in de gegeven omstandigheden redelijkerwijs van een zorgvuldig vervoerder te vergen maatregelen heeft genomen om het verlies te voorkomen.¹³ Nu 1) de vervoerder behoorde te weten dat de lading elektronica betrof en rekening diende te houden met eventuele specifieke transportrisico's in Polen; 2) het transport desondanks door slechts één chauffeur is uitgevoerd; 3) de chauffeur niet eerder op Warschau had gereden; 4) het een tijdstip betrof met weinig verkeer op de weg; 5) de vervoerder de chauffeur niet in konvooi heeft laten rijden, en 6) niet is gebleken van enige specifieke beveiliging van de vrachtwagen, kan de vervoerder zich niet met succes op overmacht beroepen.

Voor doorbreking van de aansprakelijk-

heidsbeperking van de vervoerder ex art. 29 CMR is slechts plaats bij opzet of bij gedrag dat moet worden aangemerkt als roekeloos en met de wetenschap dat de schade er waarschijnlijk uit zou voortvloeien. Van zodanig gedrag is sprake wanneer degene die zich aldus heeft gedragen het aan de gedraging verbonden gevaar kende en zich ervan bewust was dat de kans dat het gevaar zich zou verwezenlijken aanzienlijk groter was dan de kans dat dit niet zou gebeuren, maar zich daardoor niet van dit gedrag heeft laten weerhouden.¹⁴ Hoewel de Nederlandse rechter in vergelijking met bijvoorbeeld de Franse en Duitse rechter niet snel tot doorbreking van de aansprakelijkheidsbeperking concludeert, oordeelde de Hoge Raad op 29 mei 2009 dat op grond van feiten en omstandigheden sprake was van bewuste roekeloosheid van de vervoerder.¹⁵

14 Zie HR 5 januari 2001, NJ 2001, 391 en 392 en HR 22 februari 2002, NJ 2002, 388 telkens m.nt. K.F. Haak en HR 11 oktober 2002, NJ 2002, 598.

15 HR 29 mei 2009, NJ 2009, 245.

Huur

In het arrest van 29 mei 2009 wordt het begrip 'schade' dat met art. 7:219 BW samenhangt, verder ingevuld.¹⁶ Art. 7:219 BW vestigt aansprakelijkheid van een huurder tegenover de verhuurder voor schade, toegebracht aan het gehuurde door derden die met goedvinden van de huurder het gehuurde gebruiken of zich op het gehuurde bevinden. Onder 'schade' is mede begrepen het ten behoeve van hennepsteelt illegaal aftappen van stroom waardoor de elektrische installatie niet meer voldoet aan de daaraan te stellen veiligheidseisen. Indien de huurder aannemelijk maakt dat hij/zij geen wetenschap dienaangaande had, kan dit meewegen bij de beoordeling of de tekortkoming de ontbinding van de huurovereenkomst rechtvaardigt.

Producten

In twee zaken over de uitleg van Richtlijn 85/374/EEG betreffende de aansprakelijkheid voor producten met gebreken, heeft het Hof van Justitie (HvJ EG) prejudiciële vragen beantwoord. In de ene zaak ging het om art. 11 en de kwalificatie van het begrip 'producent'.¹⁷ Indien een nationale regeling de vervanging van een verweerder door een andere verweerder gedurende een procedure toestaat, is het in beginsel niet mogelijk na de vervaltermijn van tien jaar een 'producent' ex art. 3 van de Richtlijn als (nieuwe/tweede) verweerder te vervolgen in een procedure die wel tijdig is ingeleid tegen de eerste verweerder. Dit kan anders zijn als de eerste verweerder een volledige dochteronderneming was van de tweede verweerder en in feite de laatstgenoemde verweerder degene was die tot het in het verkeer brengen van het betrokken product heeft besloten. In de andere zaak is beslist dat vergoeding van schade aan een voor beroepsmatig gebruik bestemde en voor dat doel gebruikte zaak niet onder de werkingssfeer van deze Richtlijn valt.¹⁸

16 HR 29 mei 2009, RAV 2009, 75.

17 HvJ EG 2 december 2009, NJ 2010, 210.

18 HvJ EG 4 juni 2009, NJ 2009, 537.

13 HR 24 april 2009, RAV 2009, 65.

Beroepsaansprakelijkheid

Belastingadviseur

In het arrest van 5 juni 2009 laat de Hoge Raad zich uit over de omvang van de adviesplicht van een belastingadviseur.¹⁹ Deze mag zich beperken tot een advies waarin de in het specifieke geval in aanmerking komende fiscale mogelijkheden zijn omschreven en hij hoeft niet te wijzen op theoretische fiscale faciliteiten waarvan redelijkerwijs valt uit te sluiten dat zij in de gegeven omstandigheden voor toepassing in aanmerking komen.

Arbiter

Slechts in uitzonderlijke gevallen kan een na instelling van een rechtsmiddel onjuist bevonden (scheids)rechterlijke uitspraak leiden tot aansprakelijkheid op grond van onrechtmatig handelen. In tegenstelling tot de overheidsrechter (art. 42 Wet rechtspositie rechterlijke ambtenaren) bestaat voor arbiters geen wettelijke regeling. De Hoge Raad oordeelde op 4 december 2009 dat arbiters slechts persoonlijk aansprakelijk kunnen worden gesteld indien zij met betrekking tot de vernietigde beslissing opzettelijk of bewust roekeloos hebben gehandeld dan wel met kennelijke grove miskennis van hetgeen een behoorlijke taakvervulling meebrengt.²⁰ Hiervan was geen sprake.

Arts

In het arrest van 15 mei 2009 lag de vraag voor of een gynaecoloog heeft gehandeld met de zorgvuldigheid die van een redelijk bekwaam en redelijk handelend specialist mag worden verwacht.²¹ De Hoge Raad oordeelde dat dat het geval was. Aan de op de gynaecoloog rustende verzwaarde stelplicht is voldaan. Het was aan de patiënte om te bewijzen dat de gynaecoloog zich niet bewust is geweest van het risico op zenuwletsel en dat het ontbreken hiervan het letsel heeft veroorzaakt. In dat bewijs is de patiënte niet geslaagd.

19 HR 5 juni 2009, NJ 2009, 256, RAV 2009, 80.
20 HR 4 december 2009, RvdW 2009, 1406.
21 HR 15 mei 2009, RAV 2009, 68.

Notaris

Op een notaris rust, gelet op zijn positie in het maatschappelijk verkeer en op het vertrouwen dat notarissen als zodanig genieten, een zwaarwegende zorgplicht jegens degene die aan hem gelden toevertrouwt met een betalingsopdracht.²² In het arrest van 12 juni 2009 oordeelde de Hoge Raad dat de notaris niet aan zijn zorgplicht heeft voldaan.²³ Er was sprake van een afwijkende gang van zaken ten aanzien van de koopsom bij een transport van een registergoed. Onder deze omstandigheden had de notaris rekening behoren te houden met de mogelijkheid dat de bestuurder van de verkopende stichting, door de koopsom op bankrekeningen van hem en van zijn zus te laten uitkeren, zijn bestuurdersbevoegdheid misbruikend, aan de stichting toekomende gelden zou verduisteren. De notaris had bij een andere vertegenwoordiger van de stichting navraag dienen te doen.

In een andere zaak (van 6 februari 2009 en ook in een eerdere 'Kroniek Burgerlijk procesrecht' van dit blad behandeld) oordeelde de Hoge Raad dat het hof terecht heeft geoordeeld dat de notaris, in een kwestie waarin geen beslag op de koopsom was gelegd, niet onzorgvuldig heeft gehandeld door na voldoening van de hypotheekhouder en een eerdere beslaglegger die hun rechten wél tegen de koper konden invoeren, het restant van de koopsom aan de verkopers uit te betalen.²⁴

Makelaar

In lijn met het arrest van 9 augustus 2002²⁵ oordeelde de Hoge Raad op 26 juni 2009 dat de enkele omstandigheid dat een makelaar die is ingeschakeld bij de verkoop van een onroerende zaak, aan een gegadigde die een bod op die zaak heeft gedaan, mededeelt dat de opdrachtgever instemt met het bod, niet meebrengt dat de bieder daaruit mag afleiden dat de makelaar als gevolmachtigde van die opdrachtgever handelt.²⁶ Als uitgangspunt moet worden aanvaard dat de wederpartij in zo'n geval dient aan te nemen dat de makelaar optreedt als bode van zijn opdrachtgever.

22 HR 20 december 2002, NJ 2003, 325.
23 HR 12 juni 2009, NJ 2009, 274.
24 HR 6 februari 2009, NJ 2009, 344 m.nt. A.I.M. van Mierlo, RAV 2009, 35; 'Kroniek Burgerlijk procesrecht 2009, deel 1', in: *Advocatenblad* 2010-9, blz. 311.
25 HR 9 augustus 2002, NJ 2002, 543.
26 HR 26 juni 2009, RAV 2009, 85.

Wanneer de makelaar, hoewel daartoe niet bevoegd, zich zodanig gedraagt dat de wederpartij (bieder) daaruit mag afleiden dat de makelaar als gevolmachtigde van de opdrachtgever handelt, bindt hij zijn opdrachtgever in beginsel niet en wordt hij tegenover de wederpartij schadelijktig ex art. 3:70 BW.

Curator

In het arrest van 8 mei 2009 handelde een curator in ieder geval qualitate qua onrechtmatig, waardoor de boedel aansprakelijk was. De curator kon daarbij een ernstig verwijt worden gemaakt doordat hij met een fax eerder door hemzelf gemaakte afspraken in een vaststellingsovereenkomst had ondermijnd.²⁷ Of de curator ook pro se onrechtmatig handelde, zal het verwijzingshof moeten beoordelen.²⁸ Het arrest is ook ten aanzien van het causaal verband van belang. De bewuste fax van de curator had tot gevolg dat de uitvoering van de vaststellingsovereenkomst – afgifte van een schip – werd geschorst. Vervolgens meldde een derde zich die pretendeerde eigenaar van het schip te zijn. Het hof is van oordeel dat sprake is van een geval waarin met voldoende zekerheid kan worden aangenomen dat de schade ontstaan door de vertraging bij de afgifte van het schip, ook zou zijn ingetreden zonder de litigieuze gebeurtenis waarvoor een ander (derde) aansprakelijk is. Causaliteit met betrekking tot curators handelen, blijft in stand.

Executeur

De executeur met bezit van de goederen van de nalatenschap, tevens boedelberederaar, is met uitsluiting van anderen bevoegd het beheer over de goederen van de nalatenschap te voeren door deze bijvoorbeeld te verkopen ten behoeve van de afwikkeling van de nalatenschap. Het risico van waardedaling van aandelen draagt een executeur pas indien hij in de zorg van een goed executeur tekortschiet door geen maatregelen te treffen ter voorkoming van dreigend nadeel voor de erfgenamen. Het hangt van de door de rechthebbenden te stellen en zo nodig te bewijzen omstandigheden af of de executeur door niet (of juist wel) tot verkoop over te gaan, tekort is geschoten in de zorg van een goed exe-

27 HR 8 mei 2009, RvdW 2009, 621, RAV 2009, 66.
28 Zie de Maclou-norm, HR 19 april 1996, NJ 1996, 727 m.nt. WMK.

Ach lieve mevrouw, het recht is zo mooi... Dit vindt u vast ook troostrijk:
 "De leer van de formele rechtskracht houdt - kort gezegd - in dat onherroepelijk
 geworden besluiten rechtmatig naar inhoud en wijze van totstandkoming zijn."

cuteur. In dat verband kunnen onder meer de aard van de portefeuille (hoog of laag risico), de verwachting van de deskundigen omtrent het verdere koersverloop en alternatieve beleggingsmogelijkheden van belang zijn.²⁹

Financiële instelling

Effecteninstelling

Op 5 juni 2009 heeft de Hoge Raad een drietal belangrijke arresten gewezen betreffende effectenleaseovereenkomsten.³⁰ Op de professionele dienstverlener rust bij het

aanbieden van effectenleaseproducten aan particuliere afnemers een bijzondere zorgplicht ter bescherming van deze afnemers tegen de gevaren van eigen lichtvaardigheid of gebrek aan inzicht. De reikwijdte van deze zorgplicht is afhankelijk van de omstandigheden van het geval, waaronder de mate van deskundigheid en relevante ervaringen van de betrokken afnemer, de ingewikkeldheid van het beleggingsproduct en de daaraan verbonden risico's, en de regelgeving tot nakoming waarvan de effecteninstelling is gehouden, met inbegrip van de voor haar geldende gedragsregels. Verder rust op de effecteninstelling vooraf een waarschuwingsplicht ter zake van het restschuldrisico van het effectenleaseproduct, alsmede een bijzondere onderzoeks- en adviesplicht ten aanzien van het inkomen en vermogen van de afnemer. Deze verplichtingen bestaan ongeacht of sprake is van een 'kant-en-klaar' financieel product en/of advies- of vermogensbeheerrelatie.

In het arrest van 4 december 2009 oordeelde de Hoge Raad dat de bank haar zorgplicht niet heeft geschonden.³¹ De in art. 28 leden 2 t/m 4 Nadere regeling toezicht effectenverkeer 1999 besloten normen strekken wel tot bescherming van de cliënt tegen relatief te grote financiële risico's, maar niet tot bescherming van de cliënt tegen alle schade die het onmiddellijke en dadelijke gevolg is van de overtreding van de daarin besloten normen en daarmee niet tot een zo selectieve bescherming tegen elk (koers)verlies dat de belegger op een transactie lijdt.

Prospectus bij beursintroductie

In het arrest van 27 november 2009 (VEB/World Online) oordeelde de Hoge Raad dat de vraag of een prospectus misleidend is ex art. 6:194 (oud) BW afhangt van de vermoedelijke verwachting van een gemiddeld

²⁹ HR 21 november 2008, NJ 2009, 116 m.nt. S. Perrick, RAV 2009, 14.

³⁰ HR 5 juni 2009, RvdW 2009, 683, JA 2009, 117 (Treck/Dexia); HR 5 juni 2009, RvdW 2009, 684, JA 2009, 116 (Levob/Bolle) en HR 5 juni 2009, RvdW 2009, 685, JA 2009, 118 (GeSp/Aegon).

³¹ HR 4 december 2009, NJ 2010, 67.

geïnformeerde, omzichtige en oplettende gewone belegger tot wie de mededeling zich richt of die deze bereikt.³² Irrelevant is of degene tot wie de misleidende reclame zich richt al dan niet beroepsmatig handelt. De aansprakelijkheid voor misleidende reclame heeft een ruimer bereik dan de prospectusaansprakelijkheid, doordat art. 6:194 (oud) BW ook betrekking heeft op misleidende mededelingen buiten het prospectus om. Een onjuiste of onvolledige mededeling is pas als misleidend te kwalificeren, indien redelijkerwijs aanneemelijk is dat de mededeling, gelezen in de context waarin deze is geplaatst, van materieel belang is voor de beleggingsbeslissing van de 'maatman-belegger'. Voor de kwalificatie misleidend, en daarom onrechtmatig, is niet vereist dat de belegger daadwerkelijk kennis heeft genomen van of daadwerkelijk is beïnvloed door de mededeling, maar slechts dat de onjuistheid of onvolledigheid van voldoende materieel belang is om de 'maatman-belegger' te kunnen misleiden. Pas bij het bepalen van de omvang van de aansprakelijkheid jegens een individuele belegger komt aan de orde of en, zo ja, in hoeverre deze bij zijn beleggingsbeslissing daadwerkelijk door de misleidende mededeling is beïnvloed en als gevolg daarvan is benadeeld. Als uitgangspunt geldt dat *conditio sine qua non* verband tussen de misleiding en de beleggingsbeslissing aanwezig is.

Overheid

Redelijke termijn

Er is in bestuursrechtelijke zaken veel jurisprudentie verschenen over schadevergoeding bij schending van de redelijke termijn ex art. 6 EVRM. Voor het totaalbeeld wordt hierna ook een aantal uitspraken uit 2008 betrokken. Op 4 juni 2008 heeft de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (ABRS) een baanbrekende uitspraak gedaan, die ertoe strekt dat bij overschrijding van de redelijke termijn van beslissen en uitspraak doen het betreffende bestuursorgaan respectievelijk de staat aansprakelijk is voor de immateriële schade die is geleden door deze overschrijdingen.³³ De schadevergoeding bedraagt

€ 500 per halfjaar dat de redelijke termijn is overschreden. De enkele klacht dat de procedure lang heeft geduurd en dat daarvan hinder is ondervonden, is volgens de ABRS voldoende. De Centrale Raad van Beroep (CRvB) verlangt een expliciet verzoek om schadevergoeding.³⁴

In zijn uitspraak van 29 april 2009 stelt de CRvB dat geen recht op schadevergoeding bestaat indien een bezwaarprocedure weliswaar te lang heeft geduurd, doch is geëindigd met een beslissing op bezwaar.³⁵ Ook indien op een procedure het EVRM niet van toepassing is, geeft overschrijding van de redelijke termijn desondanks in beginsel recht op schadevergoeding en wel op grond van het rechtszekerheidsbeginsel.³⁶ Overschrijding van de redelijke termijn in een procedure tussen overheden onderling geeft geen recht op schadevergoeding.³⁷

Formele rechtskracht

De leer van de formele rechtskracht houdt – kort gezegd – in dat onherroepelijk geworden besluiten rechtmatig naar inhoud en wijze van totstandkoming zijn. Een civiele rechter mag bij de beoordeling van een vordering tot vergoeding van de schade als gevolg van dergelijke besluiten (ex art. 6:162 BW) in beginsel uitgaan van deze rechtmatigheid. De leer als zodanig staat slechts beperkt ter discussie.

Mogelijk brengt het arrest van het HvJ EG van 24 maart 2009 daar enige verandering in.³⁸ De zaak ging over schade als gevolg van het niet juist implementeren van EG-richtlijnen over niet-gecastreerde mannelijke varkens, waartoe het HvJ EG in 1998 al had geoordeeld. Het verweer dat eiser schade had kunnen voorkomen door te blijven procederen tegen beslissingen gegrond op die (later onverbindend gebleken) nationale regelgeving, slaagde niet. Het HvJ EG oordeelde dat het doeltreffendheidsbeginsel zou zijn geschonden 'wanneer van de benadeelde personen zou worden verlangd dat zij systematisch gebruikmaken van alle hun ter beschikking staande rechtsmiddelen, zelfs wanneer dit buitensporige moeilijkheden zou opleve-

ren of niet redelijkerwijs van hen kan worden gevergd'.

In het arrest van 10 april 2009 is een uitzondering op de leer van de formele rechtskracht aangenomen.³⁹ Aan de orde was de vraag of een aanvrager van een bouwvergunning aanspraak kan maken op vergoeding van vertragingsschade ex art. 6:162 BW, indien het hem op aanvraag verleende, begunstigende besluit naar aanleiding van bezwaar of beroep van derden wordt herroepen of vernietigd wegens schending van het recht. Na eerst een verkeerde procedure te hebben gevoerd, volgde uiteindelijk een wel rechtsgeldige bouwvergunning. Aanvrager vorderde schadevergoeding voor het jaar vertraging dat hij had opgelopen en kreeg gelijk. De aanvrager mag er – anders dan derden – van uitgaan dat het bestuursorgaan jegens hem juist heeft gehandeld en dat de hem verleende vergunning niet in strijd is met het recht.

Dat de formele rechtskracht van een publiekrechtelijke beslissing ook in het voordeel van justitiabelen kan werken, volgt uit het arrest van 5 juni 2009.⁴⁰ In deze zaak weigerde de gemeente Amsterdam privaatrechtelijke toestemming te verlenen tot het benutten van een door Stadsdeel Zuidoost van de gemeente verleende publiekrechtelijke vergunning (standplaatsvergunning). De gemeente, die zelf eigenaar van de locatie was, diende als uitgangspunt te nemen dat de vergunninghouder gerechtigd is tot het gebruik van die locatie. De privaatrechtelijke weigering betekent misbruik van bevoegdheid, tenzij sprake is van zulke zwaarwegende belangen tegen dat gebruik dat er sprake is van een onevenredigheid in de belangen van de gemeente ten opzichte van de aanvrager.

Werkgever

Causaliteit ex art. 7:658 BW

In het arrest van de Hoge Raad van 11 september 2009 stelde een werknemer een vordering in, zowel op grond van art. 7:658 BW als op grond van art. 7:681 BW (kenne-

32 HR 27 november 2009, RvdW 2009, 1403; zie ook HR 30 mei 2008, LJN: BD2820.

33 AB 4 juni 2008, 229 m.nt. Widdershoven.

34 CRvB 3 januari 2008, LJN: BC1705.

35 CRVB 29 april 2009, LJN: BI3530.

36 ABRS 4 maart 2009, AB 2009, 236 m.nt. Barkhuysen en Den Ouden.

37 ABRS 12 mei 2010, AB 2010, 185.

38 HvJ EG 24 maart 2009, AB 2009, 229 m.nt. R. Widdershoven (Dankse Slagterier).

39 LJN: BH2598, JB 2009, 123 (Barneveld/De Berkenhorst).

40 HR 5 juni 2009, LJN: BH7845.

lijk onredelijk ontslag).⁴¹ De werknemer zou gezondheidsschade hebben geleden als gevolg van blootstelling aan organische oplosmiddelen in zijn 24-jarig dienstverband. Het hof veroordeelt de werkgever in de 681-procedure tot betaling van € 30.000 bruto. Het hof overweegt daarbij dat, ook al zou in de 658-procedure de causaliteit niet komen vast te staan, de overige door de werknemer aangevoerde omstandigheden het ontslag kennelijk onredelijk kunnen maken. Indien niet komt vast te staan dat blootstelling de ziekte van de werknemer heeft veroorzaakt, volgt volgens het hof daaruit niet automatisch dat genoemde blootstelling geen gezondheidsklachten tot gevolg kan hebben gehad. In de 658-procedure is onherroepelijk vastgesteld dat de werknemer er niet in is geslaagd het causale verband tussen zijn ziekteverschijnselen en zijn werkzaamheden aan te tonen. Het arrest van het hof in de 681-procedure strandt bij de Hoge Raad op het feit dat het hof betekenis hechtte aan de mogelijkheid dat de klachten van de werknemer arbeidsgerelateerd waren, terwijl het hof in de 658-procedure had geoordeeld dat het causale verband ontbrak. Bovendien was het arrest van het hof volgens de Hoge Raad innerlijk tegenstrijdig, nu het hof enerzijds mogelijke causaliteit aan haar arrest ten grondslag legt, terwijl het hof anderzijds oordeelt dat de vraag

41 HR 11 september 2009, JA 2010, 13.

naar de causaliteit in de 658-procedure moet worden beantwoord.⁴²

In het arrest van 18 december 2009 had een werknemer met een collega de opdracht gekregen om een oude brandweerkazerne te slopen. De werknemer wilde de houten vliering voor eigen gebruik hebben.⁴³ Om deze eruit te kunnen halen, diende hij metalen verankeringsstaven door te slijpen. Als gevolg hiervan stortte het dak in en liep de werknemer ernstig lichamelijk letsel op. Het feit dat de Arbeidsinspectie geen boete oplegt, maakt nog niet dat de werkgever aan haar zorgverplichting heeft voldaan. De werkgever had de werknemer voor de gevolgen van het doorzagen van de verankeringsstaven moeten waarschuwen en aanwijzingen moeten geven. De collega met wie de werknemer de werkzaamheden verrichtte, had slechts meegedeeld dat de verankeringsstaven de verankeringen van de dakgoten waren en heeft daarbij niets over instortingsgevaar gezegd. Daarom slaagt het beroep op opzet of bewuste roekeloosheid niet. Het causaliteitsverweer van de werkgever zou alleen kunnen slagen indien zou moeten worden aangenomen dat de werknemer de verankeringsstaven ook zou hebben doorgeslepen, indien

42 Bij deze uitspraak van de Hoge Raad kunnen de nodige vraagtekens worden gezet. Zie hiervoor de noot van mr. E.M. Hoogeveen in JA 2010, 13.

43 HR 18 december 2009, NJ 2010, 13.

de werkgever hem had gewaarschuwd voor het instortingsrisico en/of hem in verband daarmee het doorslijpen zou hebben verboden. De enkele omstandigheid dat de werknemer erop gebrand was de vlieringvloer onbeschadigd in handen te krijgen, is naar algemene ervaringsregels onvoldoende om aan te nemen dat de werknemer bewust het risico zou hebben genomen van instorting van het dak met een voorzienbare kans op ernstig letsel als gevolg.⁴⁴

Aansprakelijkheid ex art. 6:170 BW

Het arrest van 30 oktober 2009 gaat over de vraag of een gemeente als werkgever aansprakelijk is voor de schade van een ambtenaar, opgelopen doordat hij in een houdgreep werd genomen door een collega.⁴⁵ In deze uitspraak bevestigt de Hoge Raad de uitleg van art. 6:170 BW. Bij de beantwoording van de vraag of de kans op de fout van de collega door de opdracht tot het verrichten van zijn taak is vergroot, dienen alle ter zake dienende omstandigheden te worden onderzocht. Zodoende moet worden vastgesteld of tussen de fout van de betrokken werknemer en diens werk in dienstbetrekking een zodanig verband bestaat dat zijn

44 Eerder kwam een causaliteitsverweer aan de orde in HR 10 december 1999, NJ 2000, 211 (Fransen/Pasteur Ziekenhuis) en HR 12 september 2003, JAR 2003, 242, NJ 2004, 177 (Peters/Hofkens).

45 HR 30 oktober 2009, NJ 2010, 52.

werkgever voor de daardoor veroorzaakte schade aansprakelijk is. Het hof had ten onrechte de omstandigheden van het geval buiten beschouwing gelaten.⁴⁶

Bestuurdersaansprakelijkheid

Bestuurders kunnen tegenover schuldeisers van een vennootschap persoonlijk aansprakelijk zijn op grond van onrechtmatige daad indien zij namens de vennootschap verplichtingen aangaan, wetende of redelijkerwijs behorende te begrijpen dat de vennootschap deze verplichtingen niet (tijdig) kan nakomen en geen verhaal biedt voor de daardoor ontstane schade van de schuldeisers.⁴⁷ Deze zogenoemde Beklamel-norm is in de jurisprudentie nader uitgewerkt.⁴⁸

Deze norm geldt ook in gevallen waarin een bestuurder weliswaar niet de door hem bestuurde vennootschap onrechtmatig schulden laat maken, maar diens crediteuren ertoe brengt tegenover een derde een risico voor aansprakelijkheid op zich te nemen dat aanzienlijk groter is dan die derde wist of kon begrijpen, ook voor wat betreft de eventuele mogelijkheid van regres.⁴⁹ In deze zaak hadden de vennootschap-schuldenaar en haar joint venture-partner in het kader van een joint venture-financiering aan de bank een gezamenlijke garantie afgegeven dat het risicodragend vermogen van de door hen gezamenlijk gedreven onderneming niet beneden een bepaald peil zou komen. Toen het solvabiliteitspeil van de joint venture-onderneming beneden het toegestane peil daalde en de joint venture-partners financieel diende bij te springen, bleek de vennootschap-schuldenaar daartoe niet in staat. De joint venture-onderneming en de ven-

Ik heb twee bedrijven in mijn holding:
Activa B.V. en Passiva B.V.
Brekhoudkundig ideaal. Met Passiva gaat
het alleen al jaren eh... niet zo goed...

nootschap-schuldenaar failleerden en de bank sprak de overgebleven joint venture-partner aan uit hoofde van de garantie. Na de bank te hebben voldaan, sprak de joint venture-partner de bestuurder van de vennootschap-schuldenaar met succes aan voor de schade wegens onrechtmatig handelen, daarin gelegen dat de bestuurder de joint venture-partner ertoe heeft bewogen jegens de bank een gezamenlijke garantie af te geven, terwijl hij wist of redelijkerwijs behoorde te begrijpen dat de vennootschap-schuldenaar haar deel van de verplichtingen uit deze garantie niet kon nakomen.

In het arrest van 11 september 2009 stond de aansprakelijkheid van een bestuurder wegens het schenden van diens zorgplicht ten opzichte van de schuldeisers van de vennootschap centraal.⁵⁰ Holding (bestuurder, tevens enig aandeelhouder van Comsys en Services) hanteerde sinds 1999 een constructie waarbij de ondernemingsactiviteiten werden gedreven door Comsys en Services gezamenlijk, maar waarbij de opbrengst uitsluitend toekwam aan Comsys en de kosten van de onderneming door Services werden gedragen. Als gevolg van deze constructie was Services sinds 1999 structureel verliesgevend en niet in staat op eigen kracht jegens de schuldeisers aan haar verplichtingen te voldoen. Niettemin liet de bestuurder

Services gedurende een aantal jaren going concern voortbestaan en – met de middelen van de moedervenootschap – haar schuldeisers voldoen, zonder (potentiële) schuldeisers van Services voor de kritieke financiële positie van de vennootschap te waarschuwen. De Hoge Raad oordeelde dat, door aldus te handelen, de bestuurder jegens de crediteuren van Services een op hem rustende bijzondere zorgplicht heeft geschonden en derhalve aansprakelijk is voor de door de schuldeisers daardoor geleden schade.

Op 18 september 2009 liet de Hoge Raad zich uit over de vraag of een bestuurder die door de curator wordt aangesproken wegens kennelijk onbehoorlijk bestuur, beroep kan doen op verrekening van zijn eventuele vordering op de vennootschap.⁵¹ Bestuurders zijn ex art. 2:138/248 BW bij faillissement hoofdelijk aansprakelijk voor het tekort in de boedel indien het bestuur van de failliete vennootschap zijn taak kennelijk onbehoorlijk heeft vervuld en aannemelijk is dat dit onbehoorlijke bestuur een belangrijke oorzaak is van het faillissement. De Hoge Raad oordeelde dat bestuurders hun eventuele vordering niet mogen verrekenen, omdat de daarop gebaseerde aansprakelijkheid van een bestuurder geen aansprakelijkheid is jegens de gefailleerde vennootschap, maar een aansprakelijkheid jegens de boedel.

46 Zie ook HR 9 november 2007, RvdW 2007, 960.

Zie voor twee andere recente arresten, HR 10 juli 2009, JAR 2009, 202 (waarin door de werknemer een beroep op art. 6:170 BW werd gedaan in het kader van seksuele intimidatie door een collega) en HR 13 november 2009, JAR 2009, 307 (waarin werkgever aansprakelijk werd gesteld ex art. 6:170 BW voor schade als gevolg van het plotseling weggooien van een buis door een niet-Nederlands sprekende collega).

47 HR 6 oktober 1989, NJ 1990, 286 (Beklamel).

48 Zie onder meer HR 8 december 2006, JOR 2007, 38 (Ontvanger/Roelofsen).

49 HR 26 juni 2009, JOR 2009, 221.

50 HR 11 september 2009, JOR 2009, 309.

51 HR 18 september 2009, JOR 2010, 29.

Enkele honderden hbo'ers worden jaarlijks rechtshulpverlener. Ze opereren in een tucht- en gedragsrechtelijk vacuüm; mede daarom zouden ze moeten worden opgenomen in de Orde.

Balie dient hbo-juristen op te nemen

.....
Ernst van Win en Roland Mans
advocaten te Leiden'
.....

In 2006 voltooide de eerste generatie van 1000 hbo-juristen haar studie, en sindsdien kwamen daar jaarlijks 800 alumni bij.² Van de 334 alumni van juridische hogescholen die Suzanne de Rooij ondervroeg, bleek 12% een baan in de advocatuur te hebben gevonden, terwijl 12% bij een rechtsbijstandsverzekeraar aan de slag was gegaan en 7% bij een gerechtsdeurwaarder.³ Wanneer deze cijfers worden geëxtrapoleerd, bestormen sinds 2006 jaarlijks ongeveer 240 hbo-rechtshulpver-

leners de markt voor juridische dienstverlening. Een belangrijk deel van hen zal ook zelf klanten bijstaan.

Inmiddels hebben enkele advocatenkantoren hbo-juristen in dienst. Zij werken als paralegal of, zoals Banning Advocaten hen noemt, 'advocaatassistent'. Het ligt voor de hand dat hbo-juristen ook eigen kantoren zullen beginnen en zelfstandig rechtshulp zullen verlenen. Deze ontwikkeling is hier en daar al zichtbaar.

Civiel effect en kantonrechtsgrens

Volgens de huidige wetgeving kan een hbo-jurist geen advocaat of rechter worden, tenzij hij alsnog een universitaire studie afrondt die wel civiel effect heeft. Een significant deel van de hbo-juristen geeft zich echter wel op het 'advocatuurlijke pad' door juridische diensten aan particulieren, bedrijven en andere instellingen te leveren. Deze ontwikkeling wordt nog versterkt wanneer volgend jaar, naar de laatste verwachting per 1 juli 2011, de kantonrechtsgrens wordt verhoogd. Cliënten die willen procederen om vorderingen tot € 25.000 te incasseren, kunnen de advocatuur dan links laten liggen en een andere gemachtigde, zoals een hbo-jurist, inhu-

ren. Zo ontstaat er een nieuwe markt voor juridische dienstverlening. Voorzienbaar is dat steeds meer rechtshulpverleners met alleen een hbo-studie zich op deze markt zullen begeven.

Toegang tot het recht

Voor rechtzoekenden heeft dit voordelen. Hbo-juristen op de loonlijst van advocatenkantoren zullen lagere tarieven kunnen hanteren dan advocaten, omdat hun salarissen ook lager zullen zijn. Andere hbo-rechtshulpverleners hoeven zich bovendien niet te storen aan het verbod op 'no cure no pay-afspraken'.⁴ Met deze betere betaalbare rechtshulpverleners zal de toegang tot het recht verbeteren, vooral voor mensen die niet in aanmerking komen voor gefinancierde rechtshulp en die geen beroep kunnen doen op een rechtsbijstandsverzekering, terwijl ze zich ook geen advocaat kunnen veroorloven.

Voordelen voor kantoren en balie

Ook voor de advocatuur liggen hier kan-

.....
⁴ Daarbij gaan wij ervan uit dat hbo-juristen die op advocatenkantoren werken via hun werkgevers wel aan dat verbod gebonden zijn.

sen. Kantoren kunnen immers hbo-juristen in dienst nemen om ook de modaal verdienende burgers en kleine middenstanders aan zich te binden. Als de balie deze juristen weet op te nemen, zal haar samenstelling diverser worden, omdat het bijvoorbeeld vaak gaat om vrouwelijke, nieuwe Nederlanders.

Voormalig deken Els Unger kreeg nogal wat kritiek op haar stelling dat veel advocaten hbo-werk verrichten, maar zij had geen ongelijk. Enerzijds zijn er de advocaten die gespecialiseerd, hoogwaardig en vernieuwend werk verrichten. Anderzijds doen veel advocaten werk dat ook door een hbo-jurist kan worden gedaan, zoals eenvoudige arbeidszaken, incassozaken enzovoort. Als er voor dit routinewerk binnen de balie een gezonde concurrentie zou ontstaan, profiteert daarvan zowel de Orde als de justitiabele.

Vacuüm

Er zijn echter ook keerzijden. Zo opereert de hbo-rechtshulpverlener in een gedrags- en tuchtrechtelijk vacuüm omdat hij niet gebonden is aan enig gedragsrecht. Zijn klanten kunnen nergens terecht om hun beklag te doen over het optreden van hun hbo-advocaat, laat staan dat zij tuchtrechtelijke stappen kunnen ondernemen. De hbo-jurist kan ook niet uit zijn functie worden gezet als hij er een potje van maakt. Een geheimhoudingsplicht heeft hij niet, noch een verschoningsrecht. Er zijn, kortom, geen waarborgen voor de kwaliteit van de juridische dienstverlening door hbo-juristen.

Bovendien is er geen sprake van equality of arms als een advocaat in een procedure aan allerlei tucht- en gedragsrechtelijke regels is gebonden, terwijl de raadsman

van de wederpartij dat niet is. En hbo-juristen in dienst van advocatenkantoren kunnen zich niet wenden tot een overkoepelende instelling als de Orde en zijn organen, als bijvoorbeeld hun opleiding of rechtspositie niet deugt.

Ten slotte moet worden voorkomen dat hbo-juristen op termijn een hbo-balie naast de academische oprichten, want dat kost onnodig geld en energie, leidt tot verwarring bij de rechtzoekenden en werkt onnodige tweestrijd tussen de twee balies in de hand. Dit laatste was bijvoorbeeld enkele jaren geleden te zien in de spanningen tussen de hbo-accountants en de registeraccountants.

Spanningsveld opgeheven

Er bestaat dus een spanningsveld tussen de positieve effecten van de toetreding van hbo-rechtshulpverleners tot de juridische markt en de negatieve effecten van het gedrags- en tuchtrechtelijk vacuüm waarin zij zich bevinden. Dat spanningsveld kan relatief simpel worden opgeheven: stel de balie open voor hbo-rechtshulpverleners! Daarvoor zal uiteraard de regelgeving moeten worden aangepast, maar dat is de moeite waard. Bij verdergaande versnippering van de juridische dienstverlening en een gebrekkige kwaliteitswaarborging is onze samenleving immers niet gebaat.

Onder de vleugels van de Orde zouden hbo-juristen een degelijke plaats kunnen vinden

De Werkkostenregeling: niet leuker en niet makkelijker

Nieuw fiscaal regime voor onkostenvergoedingen en verstrekkingen aan werknemers

Thuiscomputers, fietsen van de zaak en personeelskosten: de nieuwe Werkkostenregeling zal het verschaffen van dergelijke voorzieningen en vergoedingen waarschijnlijk niet vereenvoudigen.

.....
Bas Derhaag
advocaat te Amsterdam
.....

Per 1 januari a.s. wordt de zogenoemde Werkkostenregeling van kracht.² Dit heeft gevolgen voor tal van vergoedingen en faciliteiten die nu nog onbelast worden aangeboden, van thuiscomputers en fietsen van de zaak tot personeelsfeesten en bedrijfsfitness. Advocaten kunnen hiermee te maken krijgen als zij werknemer of werkgever zijn, of als zij cliënten bijstaan op fiscaal en/of arbeidsrechtelijk gebied.

De Werkkostenregeling is een onderdeel van de Fiscale vereenvoudigingswet 2010³ die streeft naar administratieve lastenverlichting bij belastingplichtigen en

besparing op de uitvoeringskosten van de Belastingdienst. De werkgever mag voortaan zelf bepalen welke kosten hij (belastingvrij) vergoedt, zolang de totale omvang van de te vergoeden kosten niet meer bedraagt dan 1,4% van de totale loonsom van de onderneming. Het aldus gecreëerde budget wordt aangeduid met de term 'vrije ruimte' en blijft dus onbelast. Vergoedingen en verstrekkingen die de vrije ruimte te buiten gaan, worden belast met een eindheffing⁴ van 80%.

Werkgevers hoeven de meeste vergoedingen en verstrekkingen dus niet meer op werknemersniveau in de loonadministratie gedetailleerd te registreren. De overheid verwacht hiermee de administratieve lasten voor werkgevers fors te verlichten.⁵

Hógere administratieve lasten

Maar wat de zaak niet eenvoudiger maakt, is de 'facultatieve' invoeringsperiode van drie jaar. Werkgevers hebben tot en met het belastingjaar 2013 nog de keuze om wel of niet over te gaan op de nieuwe regeling, daarna is het verplicht. De komende drie jaar zullen de twee systemen naast elkaar blijven bestaan, hetgeen in ieder geval voor de Belastingdienst een verhoging van de uitvoeringskosten zal opleveren.

Een ander bezwaar is dat de nieuwe regeling nog steeds twee uitzonderingscategorieën kent waarover ook in de toekomst veel discussie kan worden gevoerd met de inspecteur. Het gaat om de zogenoemde 'gerichte vrijstellingen' en loon in natura met een 'nihilwaardering'. Deze mogen onbelast worden vergoed c.q. aangeboden en komen niet ten laste van de 'vrije ruimte'. Of bepaalde vergoedingen, verstrekkingen of voorzieningen onder een van de categorieën vallen, is echter niet altijd gemakkelijk vast te stellen, en dit legt beslag op het administratieve apparaat van de werkgever.

De categorie 'gerichte vrijstellingen' kent een limitatieve opsomming waartoe onder meer behoren: bepaalde reiskosten (reizen

.....
1 Werkzaam bij Vestius Advocaten. De schrijver dankt mr. J.P. van 't Hof van Courdid Employment Tax voor zijn inbreng.
2 Zie voor een uitgebreide brochure, uitgegeven door de Belastingdienst: <http://www.belastingdienst.nl/zakelijk/loonheffingen/werkkostenregeling/>.
3 Wet van 23 december 2009, *Stb.* 2009, 611, tot wijziging van enkele belastingwetten en enige

.....
andere wetten (Fiscale vereenvoudigingswet 2010). Inwerkingtreding: 1 januari 2010.
4 Kort gezegd: een vorm van loonheffing die niet van de werknemer, maar van de werkgever wordt geheven.
5 Volgens minister De Jager is voor de Nederlandse werkgevers een lastenverlichting van € 111 miljoen te verwachten (Kamerbrief 8 september 2010, kenmerk: DB/2010/174 M).

Dat het huidige en het nieuwe systeem drie jaar naast elkaar blijven bestaan, verhoogt de uitvoeringskosten voor de Belastingdienst

met ov en de bekende € 0,19 per kilometer voor reizen met eigen vervoer), cursus- en studiekosten, congressen en vakliteratuur, voor zover van belang voor de 'behoorlijke' uitoefening van de functie. Vakliteratuur en de contributies voor de beroepsregisters, zoals de verplichte financiële bijdrage aan de Orde, zijn vrijgesteld.

Ook de vormen van vrijgesteld loon in natura met een 'nihilwaardering' worden in de regeling uitputtend opgesomd. Het gaat om het ter beschikking stellen van bepaalde zaken die zozeer samenhangen met de 'behoorlijke' vervulling van de dienstbetrekking dat het onredelijk zou zijn als ze een deel van de vrije ruimte zouden opsnoepen. Doordat voor bepaalde voorzieningen op de werkplek aparte waarderingsregels blijven bestaan (bijvoorbeeld maaltijden in een bedrijfskantine, bedrijfsfitness op de werkplek), biedt de regeling ook daar niet de gepretendeerde vereenvoudiging.

Ten slotte menen veel werkgevers dat de omvang van de 'vrije ruimte' te beperkt is. Zo zal de verstrekking aan alle werknemers van, bijvoorbeeld, een elektrische fiets van de zaak van € 700 alleen binnen het belastingvrij te vergoeden budget

blijven indien de gemiddelde werknemer meer dan € 50.000 euro per jaar verdient: ruim anderhalf keer modaal.

Vergoedingen wijzigen

Arbeidsrechtelijk gezien zullen veel bedrijven bij handhaving van hun huidige pakket aan kostenvergoedingen de nieuwe 'vrije ruimte' overschrijden. Omdat het meerdere tegen maar liefst 80% wordt belast, zal de werkgever het totaal aan vergoedingen en verstrekkingen willen terugbrengen tot maximaal 1,4% van de loonsom. Dit betekent dat er keuzen moeten worden gemaakt. Niet alleen om bijvoorbeeld bepaalde onkostenvergoedingen af te schaffen, maar wellicht ook om onderscheid te maken tussen bepaalde groepen van werknemers. Er zal dus veelal sprake zijn van wijziging van arbeidsvoorwaarden.

De werkgever kan het bestaande systeem aan vergoedingen en faciliteiten in stand laten en de eindheffing van 80% over het deel dat boven de 'vrije ruimte' uitstijgt voor lief nemen. De werknemers zullen hier vermoedelijk geen bezwaar tegen hebben. Maar mag dit van een werkgever worden verlangd? De werkgever kan ook kiezen tussen de kostenvergoedingen, of

de 'vrije ruimte' gebruiken voor een beperkte groep werknemers – in beide gevallen zouden de arbeidsvoorwaarden van bepaalde werknemers worden gewijzigd.

Voor de vraag of de werkgever een bepaalde vergoeding of verstrekking eenzijdig mag afschaffen, kan aansluiting worden gezocht bij de criteria die de Hoge Raad heeft gegeven in het arrest Stoof/Mammoet⁶ over eenzijdige wijziging van arbeidsvoorwaarden.⁷ Allereerst moet aan de hand van alle omstandigheden van het geval worden beoordeeld of de werkgever ter zake een redelijk voorstel heeft gedaan. Een verwijzing naar de gewijzigde regeling zal er in het algemeen toe bijdragen dat de wijziging redelijk wordt bevonden. Hetzelfde geldt voor de omstandigheid dat de wijziging ertoe strekt de exorbitant

⁶ HR 11 juli 2008, JAR 2008/204.

⁷ Daarbij ga ik er overigens van uit dat de betreffende vergoeding of verstrekking te kwalificeren is als arbeidsvoorwaarde, maar dat zal vrijwel altijd het geval zijn. Immers, vergoedingen voor concreet gemaakte onkosten vallen onder de gerichte vrijstellingen of kennen een nihilwaardering en komen dus niet ten laste van de 'vrije ruimte', zoals bijvoorbeeld een vergoeding van kosten van zakelijke gesprekken met een privételefoon of het gereedschapsgeld dat in de bouw wordt toegekend.

Een uitspraak is nog geen verloren zaak

Pels Rijcken beschikt al decennia over een gespecialiseerde cassatiesectie. Vijftien advocaten combineren kennis van procesrecht en cassatietechniek op het hoogste niveau met expertise op alle rechtsgebieden. Een quickscan, een uitvoerig advies of een cassatieprocedure: de cassatieadvocaten van Pels Rijcken werken nauw met u samen aan het hoogst haalbare voor de cliënt. Op verzoek ook al in hoger beroep. Mail cassatie@pelsrijcken.nl of bel (070) 515 34 95 voor informatie over mogelijkheden en kosten. **Pels Rijcken Bron van inzicht**

Pels Rijcken
& Droogleever
Fortuijn *advocaten*
en notarissen

In veel gevallen is overleg over wijziging van arbeidsvoorwaarden noodzakelijk

te noemen eindheffing van 80% te vermijden. Maar waarom wordt juist deze vergoeding afgeschaft of beperkt, of waarom wordt juist deze groep van werknemers uitgesloten? Die keuzen moeten ook worden gemotiveerd. Indien het voorstel tot afschaffing of beperking als redelijk kan gelden, moet voorts worden beoordeeld of de werknemer dit voorstel redelijkerwijs heeft mogen afwijzen.⁸

Een gefaseerde afbouw lijkt aan te bevelen, omdat een overgangsregeling in het algemeen als redelijk wordt beschouwd. Hiervoor kan de termijn van drie jaar worden gebruikt waarbinnen werkgevers het huidige systeem nog kunnen gebruiken.

Indien de wijziging een groep werknemers geldt, en dus een min of meer collectief karakter draagt, kan een beroep worden gedaan op een vooraf overeengekomen eenzijdig wijzigingsbeding. De wet eist dan wel dat sprake is van een 'zodanig zwaarwichtig belang dat het belang van de werknemer dat door de wij-

⁸ Die tweede toets zal de eerste veelal grotendeels overlappen, al spelen hier de persoonlijke omstandigheden van de werknemer natuurlijk een rol.

ziging zou worden geschaad, daarvoor naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid moet wijken'.⁹ Het komt mij voor dat het vermijden van de eindheffing van 80% in veel gevallen zwaarwichtig genoeg zal zijn, maar ook de concrete belangen en omstandigheden van de betreffende werknemers moeten in de beoordeling worden betrokken. Bovendien moet worden bekeken of het beoogde doel (voldoen aan de Werkkostenregeling en de eindheffing voorkomen) ook zou kunnen worden bereikt indien het wijzigingsvoorstel anders was uitgevallen.

Ondernemingsraad en cao

Een andere vraag die rijst is welke rol de ondernemingsraad bij een dergelijke wijziging heeft. Mogelijk zal de or een instemmingsrecht kunnen opeisen, als de wegvallende vergoeding of voorziening deel uitmaakt van een beloningssysteem zoals bedoeld in art. 27 lid 1 sub c WOR. In de jurisprudentie is uitgemaakt dat dit instemmingsrecht niet geldt ten aanzien van primaire arbeidsvoorwaarden.¹⁰ Het lijkt bij vergoedingen of verstrekkingen van de Werkkostenregeling meestal niet te gaan om primaire arbeidsvoorwaarden (zoals loon). Een voorgenomen besluit tot verandering kan instemmingsplichtig zijn indien het alle of een groep van de werknemers raakt. Van belang is dat werkgevers tijdig de or bij de voorgenomen wijziging betrekken.

Maar de rol voor de ondernemingsraden is hier misschien toch niet zo groot.

⁹ Art. 7:613 BW.

¹⁰ TK 1979-1980, 13 954, nr. 6 (MvA), p. 12.

Misschien kan de or een instemmingsrecht opeisen

Volgens een recente schatting van het CBS valt ongeveer 80% van de Nederlandse werknemers onder een cao.¹¹ En er is geen instemming van de or vereist als de betrokken aangelegenheid reeds inhoudelijk is geregeld in een collectieve arbeidsovereenkomst (art. 27 lid 3 WOR). Nu de meeste cao's regelingen bevatten voor allerlei (onkosten)vergoedingen is aanneemelijk dat de onderhandelingen over aanpassing aan de Werkkostenregeling op dit moment al gaande zijn tussen de sociale partners.

Drie jaar is nodig

Of de nieuwe Werkkostenregeling de beloofde vereenvoudiging ten opzichte van het huidige systeem is, moet nog blijken. Zowel fiscaal als op arbeidsrechtelijk vlak zijn er nogal wat problemen te voorzien. Het is maar goed dat werkgevers drie jaar de tijd hebben om hun systemen in overeenstemming te brengen met de nieuwe regeling: die tijd zullen zij waarschijnlijk hard nodig hebben.

¹¹ Zie www.cbs.nl, 'Loonstijging in derde kwartaal 2010 stabiel', publicatie 18 oktober 2010.

(advertenties)

BJL BERGMANN
Attorneys at Law

Your Lawyers in Finland

Our firm is at your disposal for full range legal services, litigation, and debt collection in Finland.

BJL Bergmann Attorneys at Law
Eteläranta 4 B 9
00130 Helsinki, Finland
Tel. +358 9 696207 0

www.bjl-legal.com

Advocatenkantoor
M.A.W. Ketelaars

Advocatenkantoor M.A.W. Ketelaars is een klein, laagdrempelig kantoor in Helmond met het karakter van een algemene rechtspraktijk. De specialisatiegebieden zijn: beschermingsmaatregelen voor volwassenen, gezondheidsrecht, jeugdrecht, kerkelijk recht, psychiatrie en strafrecht.

Voor een spoedige aansluiting bij het kantoor op basis van kostendeling zoeken wij een ondernemende en inventieve:

ADVOCaat M/V

Voor meer informatie kijk op www.ketelaarsadvocaten.nl of bel mr. Manon Ketelaars (hoofdonderner) op 0492-551478.

De inschrijving sluit op 17 december 2010

Aquisitie naar aanleiding van deze advertentie wordt niet op prijs gesteld.

Kuiper, Jonkers & Van den Berg, advocaten

Is een landelijk werkend advocatenkantoor met 7 advocaten gevestigd in een monumentaal pand met moderne outillage in het centrum van Utrecht op steenworp afstand van de rechtbank. Wij werken voor grote en middelgrote ondernemingen, MKB-bedrijven, brancheorganisaties, rechtsbijstandverzekeraars en particulieren. We staan voor een persoonlijke informele aanpak. De praktijk is overwegend commercieel met nadruk op arbeidsrecht, ondernemingsrecht, gezondheidsrecht en is verder algemeen.

Zoekt:

MEDEWERKER/GEVORDERDE STAGIAIR

Inlichtingen bij Mr. F.G. Kuiper

Mariahoek 4
3511 LD Utrecht
Postbus 19282
3501 DG Utrecht
telefoon: 030 - 2 313 494
telefax: 030 - 2 313 322
email: fgkuiper@kuipercs.nl
website: www.kuipercs.nl

Sollicitaties worden vertrouwelijk behandeld.

BRAAKMAN ADVOCATEN

Braakman Advocaten is een kantoor met vijf advocaten, gelegen tegen het centrum van Helmond. Het kantoor is een van de oudste kantoren van Helmond en al vele tientallen jaren gevestigd in het huidige karakteristieke pand. Wij bieden een veelzijdige praktijk (met voorkeursgebieden) en een prettige informele werksfeer.

Voor onze algemene praktijk zoeken wij op korte termijn een

ADVOCaat-MEDEWERKER

en/of

ADVOCaat-STAGIAIRE

Schriftelijke sollicitaties met curriculum vitae zien wij graag binnen veertien dagen tegemoet op het navolgende adres:

Braakman Advocaten
Mierloseweg 5
5707 AA HELMOND
T.a.v. Mr. G.C.G. Raymakers
Tel. 0492-544415

Voor een indruk van ons kantoor verwijzen wij naar onze website www.braakmanadvocaten.nl.

ALT KAM BOER ADVOCATEN

CIVIELE CASSATIE ?

- prijsafspraken mogelijk
- ook op basis van toevoeging
- zie onze website voor voorbeeldzaken

Info: mr H.J.W. Alt, Pb. 82228, 2508 EE Den Haag
Tel.: 070 - 358 94 79, fax: 070 - 358 51 97
alt@altkamboer.com, www.altkamboer.com

ZIYA TOGA'S

- Eerste kwaliteit stoffen, secure afwerking
- Maatneming op kantoor / thuis mogelijk
- Beffen op voorraad

Toga in zeer lichtgewicht 100% Cool Wool en incl.bef naar keuze in 2010

Advocaat	€ 385,- ex. BTW
Rechter / O.v.J.	€ 475,- ex. BTW
Raadshoer / Adv. Gen.	€ 485,- ex. BTW

Leeghwaterlaan 76
5223 BA 's-Hertogenbosch
(Bij Paleis van Justitie)

073 - 6234526
www.ziyatoga.nl
info@ziyatoga.nl

Wanneer kan de betaling van partneralimentatie worden stopgezet ?

De truc van de alimentatiebetaler om na twaalf jaar nog drie maanden stilletjes door te betalen om de vervaltermijn ongemerkt te laten verstrijken, werkt niet meer.

.....
 Koert Boshouwers
 redactielid

Tot 1 juli 1994 waren echtgenoten in financieel opzicht levenslang aan elkaar gebonden. Tijdens hun huwelijk waren zij verplicht 'elkaar het nodige te verschaffen' en vanaf de echtscheidingsdatum werden zij alimentatieplichtig ten opzichte van elkaar. De alimentatieplicht eindigde als de alimentatiegerechtigde ex-echtgenoot hertrouwde of ging samenwonen.

Aangezien levenslang toch wel erg lang is, heeft de wetgever de alimentatieplicht van echtgenoten in duur beperkt. Art. 1:157 lid 4 BW bepaalt sinds 1 juli 1994 dat de alimentatieplicht van ex-echtgenoten bij een huwelijk dat langer heeft geduurd dan vijf jaar, of waaruit één of meer kinderen zijn geboren, in ieder geval twaalf jaar na de datum van inschrijving van de echtscheiding eindigt. Deze periode is niet willekeurig. De wetgever gaat ervan uit dat de ex-echtgenoot die scheidt op de dag dat het jongste kind is geboren, op diens twaalfde verjaardag in staat moet worden geacht om volledig in zijn of haar eigen levensonderhoud te voorzien.

Voor de alimentatiegerechtigde ex-echtgenoot kan dit heel vervelend uitpakken. Om deze pijn te verzachten, heeft de wetgever in art. 1:157 lid 5 BW opgenomen dat de alimentatiegerechtigde ex-echtgenoot binnen drie maanden na de

beëindiging van de alimentatieplicht – door het verstrijken van de termijn van twaalf jaar – een verzoek tot verlenging kan indienen. Voorwaarde voor toekenning is wel dat de beëindiging van de partneralimentatie voor deze ex-echtgenoot zo ingrijpend is dat dit naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid niet kan worden gevegd. Dit zal overigens niet snel het geval zijn, zo blijkt uit de rechtspraak.

Het was gebruikelijk de alimentatieplichtige te adviseren om twaalf jaar en drie maanden te betalen. Deze had er namelijk belang bij dat de alimentatiegerechtigde ex 'vergat' om binnen drie maanden na afloop van de termijn van twaalf jaar een verzoek tot verlenging van de alimentatieduur in te dienen. Na verloop van deze vervaltermijn waren de kansen van de alimentatiegerechtigde verkeken en eindigde de alimentatieplicht van de alimentatieplichtige ex definitief.

De Hoge Raad heeft op 21 mei 2010 echter bepaald dat aan de betaling in die periode een stilzwijgende overeenkomst tot het laten voortduren van de alimentatieplicht ten grondslag ligt (LJN:BL9543). Dit is alleen anders als de alimentatieplichtige ex bij de betaling uitdrukkelijk een andere titel vermeldt. De vervaltermijn van drie maanden van art. 1:157 lid 5 BW vangt dus pas aan op het moment van de laatste betaling en niet op het moment dat de alimentatieplicht na het verloop van een periode van twaalf jaar is geëindigd.

WIE BESLIST ?

De rechtbank Rotterdam is op zoek naar

Juridische talenten voor rechter-in-opleiding (RIO)

De rechtspraak Of het nu gaat om een scheiding, een burenruzie of een zakelijk conflict: als twee partijen er samen niet uitkomen, moet iemand rechtspreken. Zorgvuldig nagaan van het voor en het tegen en vervolgens een uitspraak doen. Dat is in essentie het werk van de rechtspraak.

De rechtbank Rotterdam is een van Nederlands grotere rechtbanken gevestigd in een levendige, multiculturele stad. Rechteren en gerechtsambtenaren werken er samen in teams om jaarlijks circa 160.000 rechterlijke beslissingen te nemen binnen de sectoren strafrecht, civiel recht, bestuursrecht en kanton.

Met een haven van wereldformaat heeft de Rotterdamse rechtbank zich gespecialiseerd op het terrein van (inter)nationale scheepvaart-, haven- en handelszaken. Daarnaast is de rechtbank exclusief bevoegd op het terrein van telecommunicatierecht, mededingingsrecht en financieel toezicht.

Heb jij na jarenlang de belangen van één partij te hebben behartigd, inmiddels ook de behoefte om te beslissen in geschillen of andere zaken?

De rechtbank Rotterdam is op zoek naar **ervaren juristen** die willen worden opgeleid tot rechter.

De opleiding duurt doorgaans een jaar. In dit jaar word je opgeleid binnen twee sectoren (civiel, straf of bestuur). Na een positieve afronding van de opleiding word je tot rechter benoemd en kun je aansluitend worden geplaatst binnen de sectoren strafrecht, civiel recht of bestuursrecht.

Naast de formele vereisten, zoals het hebben van de titel meester in de rechten en de Nederlandse nationaliteit, beschik je over tenminste zes jaar relevante juridische werkervaring.

Het salaris als rechter bedraagt minimaal € 5.254 en maximaal € 6.777 bij een voltijd benoeming.

Meer informatie vind je op www.rechtspraak.nl

Is je interesse gewekt en wil je geheel vrijblijvend eens van gedachten wisselen over werken bij de rechtbank Rotterdam?

Neem dan contact op met Wim van Veen, president van de rechtbank, bereikbaar via (010) 297 22 01.

Voor uitgebreide informatie over de sollicitatieprocedure en het sollicitatieformulier kun je contact opnemen met het Secretariaat Selectiecommissie rechterlijke macht, Postbus 90613, 2509 LP Den Haag, telefoonnummer (070) 361 98 90 e-mail: srm@rechtspraak.nl

Sollicitaties kun je tot uiterlijk 24 december 2010 richten aan de Selectiecommissie rechterlijke macht Postbus 90613, 2509 LP Den Haag, onder vermelding van vacaturenummer SRM2010-020.

Gelieve bij je sollicitatie vermelden naar welke sector(en) je belangstelling uitgaat.

de Rechtspraak

Rechtbank
Rotterdam

Recht en rel

Het was in de laatste dagen van de Wilderszaak. Het hof startte op vrijdagmiddag in gebruikelijke beslotenheid de raadkamer appèllen gevangenhouding. Drie raadsheren en een griffier zaten klaar om 24 zaken te behandelen. Zes zaken per uur, ofwel: tien minuten per zaak, volgens een strak stramien.

Normaal gesproken licht de verdediging het beroep toe. De A-G reageert, waarna de verdachte desgewenst nog iets kan zeggen. En dan: 'Het hof zal rustig nadenken over alles wat aan de orde is gekomen, vandaag een beslissing nemen, en die beslissing hoort u maandag in het Huis van Bewaring. Bode, wilt u de volgende zaak uitroepen?'

Er gebeurt zelden iets bijzonders, er komt zelden nieuw licht op de zaak, en het beroep wordt zelden gegrond verklaard. Het is een tombola van kansloze zaken, aangejaagd door de verdediging. Er heerst soms een sfeer van vermoeide verveling. Het enige winstpuntje lijkt te zijn dat de werkgelegenheid van de dienst justitieel vervoer, van tolken, van beveiligers, van bodes, van

A-G's, van advocaten, van griffiers en van raadsheren wordt veiliggesteld. Soms verzoekt de verdediging ter zitting schorsing van de voorlopige hechtenis vanwege bijzondere persoonlijke omstandigheden, en dan wordt op het reeds klaarliggende formulier behelzende de ongegrondverklaring van het hoger beroep een stempel gedrukt met rode inkt: 'wijst af het verzoek tot schorsing'. *So far so good.*

Niet altijd voegt de verdediging zich naar dit protocol. Het kan voorkomen dat bij aanvang een pleitnotitie wordt overgelegd van ongeveer twintig bladzijden. De voorzitter bladert de notitie geïrriteerd door en merkt dan op dat dit 'zoals u weet' tegen de afspraken is. Het staat de verdediging vrij om een blok van een halfuur aan te vragen, en over veertien dagen is er nog een plekje vrij.

Die vrijdag echter was er een advocaat-generaal die er helemaal voor ging. Hij had zo veel werk gemaakt van de voorbereiding dat hij de zaken vrijwel uit het hoofd kende. Met groot retorisch talent wist hij de paar minuten die hem waren toebedacht uit te buiten alsof hij een zwakke zaak moest zien te redden voor een labiele jury. Als ergens de rechtsorde was geschokt, zo concludeerde hij keer op keer, dan was het bij deze mishandeling, of bij deze overval, en als de verdachte zo graag bij de bevalling van zijn vrouw wilde zijn, of bij zijn stervende vader, dan had hij dat maar moeten bedenken op het moment dat hij een ander leven onder de zoden aan het werken was.

Al bij de eerste zaak wierp de voorzitter een ongeruste blik op de A-G. Niet zozeer de rechtsorde, maar de orde op de zitting kwam met deze retoriek in gevaar, en dat woog op dat moment zwaarder. Maar het kwaad was zich al aan het voltrekken. De raadsman eiste hoe dan ook een repliek, dat hem 'dat weet u' bij hoge uitzondering werd toegestaan. Vervolgens deed de A-G het nog eens dunnetjes over, waarna de verdachte, geheel over zijn toeren, naar woorden moest happen om vorm te geven aan zijn emotie.

'Nu is het wel genoeg!' zei plotseling de oudste raadshere. De voorzitter keek hem verbouwereerd aan. Dergelijke ordemaatregelen behoorden tot zijn bevoegdheid. Er waren twintig minuten voorbij, de middag was nog maar net begonnen, en de sfeer was nog nooit zo ongewoon geweest. Met lood in de schoenen zette de voorzitter de behandeling voort.

Het was ongeveer bij het uitroepen van de tiende zaak, dat de bode als terloops meedeelde: 'Trouwens, in Amsterdam schijnen die Wildersrechters met succes te zijn gewraakt!' Heel langzaam nam een zekere opwinding bezit van de aanwezigen. Wraking toegewezen! Wat is daar aan de hand? Op de gang waren al groepjes opgewonden raadsheren hoorbaar. Het was duidelijk, zoals bij een ernstig ongeluk: men kreeg er geen genoeg van om telkens aan nieuwkomers te duiden wat er was gebeurd. Maar de zitting moest door. De A-G begon steeds vaker te persisteren zonder enig vertoon en daarmee gleeed de tweede helft van de middag voorbij met een meer dan gebruikelijke routine. Iedereen spoedde zich de zaal uit, de opwinding tegemoet.

Er niet bij geweest zijn, die gedachte was ondraaglijk.

Wie weet exact wat er in de klant omgaat? 'Tachtig procent van de kantoren heeft een verkeerd idee over de vraag waarom klanten blijven of weggaan.'

Kijken in het hoofd van *key clients*

.....
Mark Maathuis
redacteur
.....

Weten wat uw belangrijkste zakelijke cliënten écht vinden van uw dienstverlening en op basis daarvan strategische en praktische keuzes maken? In de Angelsaksische wereld is diepgaand en kwalitatief cliëntenonderzoek onder de *key clients* van advocatenkantoren door externe specialisten al langer gebruikelijk. In Nederland is KeyClients het eerste bedrijf dat deze service biedt, zegt directeur/eigenaar Michiel van Straaten. 'Tachtig procent heeft een verkeerd idee over de vraag waarom klanten blijven of weggaan.'

In een wereld waarin het benoemen van risico's en het inzichtelijk maken van onzekerheden aan de orde van de dag zijn, spelen emoties bij het aangaan en aanhouden van zakelijke relaties een verbazingwekkend belangrijke rol, zegt Van Straaten. 'Van oudsher zijn cliënten trouw aan hun advocaat. Er bestaat een vertrouwelijke band met het kantoor en de advocaat in kwestie. Kwalitatieve cliëntevaluaties ge-

beuren nauwelijks. Maar dat is aan het veranderen. Door interne kostendruk gaan grote en middelgrote ondernemingen vaker *beauty contests* organiseren. Ook neemt de concurrentie toe: van vergelijkbare kantoren, maar ook van bijvoorbeeld nieuwe nichekantoren en professionele interimjuristen. Interessante cliënten krijgen zo meer prikkels om te gaan shoppen. Veel advocaten onderschatten deze ontwikkeling en zij kunnen verrast worden als ineens ook hun trouwe cliënten overstappen.'

Insider

KeyClients' aanpak om te weten wat er bij de belangrijkste zakelijke cliënten speelt, klinkt simpel. Het advocatenkantoor selecteert gesprekspartners bij 20 tot 25 *key clients* waarna Van Straaten bij hen langs gaat voor interviews. 'Inderdaad, dat kan NIPO ook.' Het nieuwe aan KeyClients is dat de interviews worden afgenomen door een marktkenner. Van Straaten heeft bijna twintig jaar ervaring: in de advocatuur (bij Houthoff Buruma), als cliënt van de advocatuur (onder andere als *general counsel* bij De Goudse Verzekeringen) en als consultant vóór de advocatuur (als consultant en partner bij Legal People). 'Ik ken de dyna-

miek, ontwikkelingen, uitdagingen en gedragsregels binnen de juridische Eredivisie.'

Elk onderzoek vraagt om een eigen, gedegen voorbereiding. Onderwerpen die aan bod kunnen komen, zijn van algemene aard: bijvoorbeeld waarom doen cliënten zaken met het kantoor? Waarom gaan zij weg en waar hechten zij de meeste waarde aan? Specifieke vragen kunnen zich toespitsen op bepaalde keuzes waar het kantoor nu voor staat. 'KeyClients vertelt aan de hand van zo objectief mogelijk onderzoek wat de beste klanten van deze onderwerpen vinden. De uitkomsten zijn vaak heel verrassend.' De resultaten van de interviews vult Van Straaten aan met zijn marktkennis zodat een kantoor echt aan de slag kan met de aanbevelingen. 'Voor de acceptatie van de uitkomsten is het belangrijk dat er binnen het kantoor vooraf voldoende draagvlak is voor het onderzoek en dat de verwachtingen helder zijn. Alleen dan kunnen aanbevelingen daadwerkelijk een goede basis vormen voor de toekomstplannen van het kantoor.'

Die kennis komt overigens ook van pas bij het aantrekken van nieuwe *key clients*, zegt van Straaten. 'Als er op basis van input

Conflicten

Dolph Stuyling de Lange

van bestaande *key clients* heldere keuzes worden gemaakt, wordt een kantoor ook interessant voor vergelijkbare ondernemingen die nu nog elders cliënt zijn. Bijkomend voordeel is dat marketingbudgetten zo ook gericht kunnen worden ingezet.'

Koudwatervrees

In de drie maanden dat KeyClients bestaat, heeft Van Straaten veel positieve reacties ontvangen, zowel van advocaten als van professionele 'inhuurders'. Toch stuit hij soms ook op een zekere koudwatervrees; met name omdat een externe met de beste cliënten praat, zonder de advocaat. Ook krijgt Van Straaten vragen over de betrouwbaarheid: om een kantoor goed bij te kunnen staan krijgt KeyClients immers veel informatie over en van het kantoor. 'Vertrouwelijkheid en integriteit zijn cruciaal bij deze trajecten,' aldus Van Straaten. 'Ik realiseer mij dat en iedereen mag mij daar op aanspreken.' Kantoren zijn vaak benieuwd naar KeyClients' voorkeur anoniem te rapporteren aan het kantoor. 'Dat garandeert dat mensen vrijuit

kunnen spreken. Sommige advocatenkantoren willen dat in eerste instantie niet, omdat men direct actie wil kunnen ondernemen zodra men weet bij wie er iets niet goed gaat. Maar dat heeft een prijs: bij niet-anoniem rapporteren, zal er minder openheid zijn en zullen de uitkomsten minder verrassend zijn. Bovendien, als het overgrote deel van de ondervraagden hetzelfde antwoord geeft, hoe interessant is dan nog iemands naam en toenaam?'

Van Straaten juicht kritische vragen toe, zegt hij. 'Mijn dienstverlening raakt het hart van een kantoor en daar kun je niet zorgvuldig genoeg mee zijn. Tegelijkertijd realiseren vrijwel al mijn gesprekspartners dat tijden veranderen en dat kantoren die hun *key clients* écht centraal stellen meer dan ooit moeten weten wat hen bezighoudt. En daar kom je eigenlijk alleen op deze manier achter. Af en toe doen gesprekken met advocatenkantoren mij denken aan mijn begintijd bij Legal People: werving en selectie van juristen was toen volledig nieuw en zelfs *not done*. Maar ook dat is inmiddels een geaccepteerd fenomeen.'

(advertentie)

Houweling & Kars

ADVOCATEN

Houweling & Kars (sedert 1985) heeft een algemene praktijk en is gevestigd in Lansingerland, een fusiegemeente met omstreeks 50.000 inwoners onder de rook van Rotterdam. Aan het kantoor zijn thans 6 advocaten en 2 juridisch medewerksters verbonden, daarnaast zijn op de afdelingen incasso, secretariaat en administratie in totaal 14 medewerkers werkzaam. Wegens het vertrek van onze medewerkster familierecht zoeken wij een

ADVOCaat FAMILIERECHT (M/V)

De voorkeur gaat uit naar een kandidaat met een afgeronde of bijna afgeronde stage-opleiding. Leeftijd is geen selectie-criterium. Goede primaire en secundaire arbeidsvoorwaarden.

Sollicitaties gaarne binnen 14 dagen na publicatie te richten aan mr. E. Kars, bij wie ook telefonisch nadere informatie kan worden ingewonnen.

Houweling & Kars,
t.a.v. mr. E. Kars,
Postbus 908,
2665 ZX Bleiswijk-Lansingerland.

tel. 010-521 77 77
fax 010-521 36 22
email: e.kars@hklaw.nl

Advocaten houden niet van conflicten – althans als het hen zelf betreft. Het liefst lopen ze er met een boog omheen. Op een recent gehouden rondetafelconferentie gaven de circa veertig managing partners van middelgrote kantoren toe dat ze er allemaal toch mee te maken hebben.

Jan Loorbach gaf vanuit zijn ervaring als bestuurder, advocaat en deken, een opsomming van enkele tegenstellingen die tot conflicten kunnen leiden: de conservatieve, tevreden advocaat versus de jonge honden; de ambitieuze advocaten versus degenen die moegestreden zijn; degenen die alleen naar omzet kijken versus degenen die ook andere dingen belangrijk vinden ('wie kijkt er naar de begeleiding van de jongeren om? De acquisitie? De *knowhow*?'); en de verschillen in omzet die te groot worden. Dit leidde tot brede herkenning.

Daarna kwam een inleiding vanuit een heel andere hoek: John van der Meij doceerde hoe je vanuit fysiologische en psychologische hoek kunt begrijpen waarom mensen zich gedragen zoals ze doen. En hoe je met die inzichten als bestuurder conflicten in een vroeg stadium kunt herkennen en er creatief mee omgaan. Hier kwam de SCARF-formule aan bod: onderwerpen die zeer belangrijk zijn voor de verschillende hersendelen van de mens: *Status, Certainty, Autonomy, Relatedness en Fairness*. En tot slot gaf Saskia Reuling vanuit haar ervaring als advocaat en mediator aan hoe je conflicten kunt indelen, en hoe je ze ook kunt begeleiden naar een fase waarin weer zinvol en creatief overleg mogelijk is.

En hoewel het natuurlijk een gevoelig onderwerp is – wie wil er nu toegeven dat hij spanningen in zijn kantoor heeft? – kwam daarna een levendige discussie los. Daarbij bleek onder meer dat velen het probleem kennen om een onderwerp als partner-evaluatie ingevoerd te krijgen: veel koudwatervrees bij partners, die claimen eventuele feedback wel informeel en regelmatig te geven en te ontvangen. Maar net als bij de beoordelingen van medewerkers bewijst de praktijk dat – als er al sprake is van zulke informele feedback – het geen vervanging biedt voor gestructureerde beoordelingen: met duidelijke criteria en heldere afspraken.

De conclusies? Om goed om te gaan met conflicten is partner-evaluatie eigenlijk onontkoombaar. Beter communiceren – ook over lastige (emotionele) onderwerpen, is een *must*. Echte aandacht voor het individu, regelmatig met elkaar met de benen op tafel – zonder een agenda. En de instructie voor alle advocaten om bij het onderling overleg de toga aan de kapstok te hangen.

Dolph Stuyling de Lange is adviseur bij Langhof Advies, dat advocatenkantoren adviseert over zaken als hr, marketing, organisatie en strategie.

Zie voor contactgegevens van de advocaten: Alleadvocaten.nl.

Baarle-Overes, mw. mr. M.J.E.H. van: De Jonge Advocaten te Rotterdam
Bennekom, mr. J. van: Vogels Offreins van Putten Advocaten te Amsterdam
Boer, mw. mr. C. de: Deterink Advocaten en Notarissen N.V. te Eindhoven
Bosch-Broeren, mw. mr. M.M.A. van den: Stibbe N.V. te Amsterdam
Bruidegom, mw. mr. J.M.: Houthoff Buruma te Rotterdam
Bijl, mw. mr. K. van der: Van Hall advocaten & mediation te Gouda
Creijghton-Sluijk, mw. mr. G.E.: Drost & Van de Vijver B.V. Baarn
Daalen, mw. mr. D.M. van: Van Tielraden Van Dalen te Hilversum
Danel, mw. mr. M.C.: Cleerdin & Hamer Advocaten te Almere
Doornbos, mw. mr. M.H.: Doornbos & Janus Advocaten te Zwolle
Eck, mw. mr. M. van: Van Vollenhoven Advocaten te Rotterdam
Erden, mr. H.P.J. van der: Baumgarten c.s. Advocaten te Den Haag
Euson, mw. mr. S.I.: Tomlow Advocaten te Utrecht
Farkas-Tromp, mw. mr. M.D.: De Kempnaer Advocaten N.V. te Arnhem
Fluit, mr. R.: Loyens & Loeff (USA) B.V. te New York
Franken, mw. mr. H.S.: Advocatenkantoor Franken te Zoetermeer
Genet, mw. mr. M-L.: De Boorder Schoots Familierechtadvocaten, Mediators en Collaborative Divorce Lawyers te Naarden

Grannetia, mw. mr. A.M.: Advocatenkantoor El-Sharkawi te Den Haag
Groot, mw. mr. J.A. de: Certa Legal Advocaten B.V. te Amsterdam
Gijssels, mr. H.J. van: Froom Helmonds Advocaten te Amsterdam
Haaren, mr. A.J.M. van: Kuster & Van Haren advocaten te Arnhem
Hall, mw. mr. I.H. van: Van Hall advocaten & mediation te Gouda
Hendriks, mw. mr. L.A.: HJ Advocaten te Amsterdam
Holthinrichs, mw. mr. M.R.: Heeg en Holthinrich advocaten te Groningen
Jansen, mr. A.J.A.: HJ Advocaten te Amsterdam
Janus-Maaskant, mw. mr. M.C.: Doornbos & Janus Advocaten te Zwolle
Jaspers, mw. mr. J.C.: Jaspers Advocatuur te Utrecht
Jong, mw. mr. J. de: Advocatenkantoor de Jong te Gorinchem
Juchter van Bergen Quast, mr. R.A.U.: mr. R.A.U. Juchter van Bergen Quast te Den Haag
Kamp, mr. G.J. van de: Advocatenkantoor Park Legal B.V. te Arnhem
Kesler, mw. mr. E.W.: GMW Advocaten te Den Haag
Keulen, mr. F.B.: Endtz & Co Advocaten B.V. te Amsterdam
Koning, mw. mr. ing. J. de: Breton Advocaten te Lisse
Kortz, mr. L.J.H.: Kortz Advocaten te Bilthoven
Kout, mr. B.K.: Boekel de Nerée te London

Krouwel, mw. mr. D.H.J.: Beelaard Breetveld Advocaten te Den Haag
Kuster-van de Ven, mw. mr. W.G.: Kuster & Van Haren advocaten te Arnhem
Kuijken, mw. mr. I.S.: Meeuwens Van den Pol Advocaten te Gorinchem
Lebbing, mr. H.: Hothoff Buruma te Rotterdam
Leemans, mr. T.C.: Pot Jonker Seunke Advocaten N.V. te Haarlem
Leemans-van Koten, mw. mr. T.I.: Boekel De Nerée N.V. te Amsterdam
Leguit, mr. P.R.: Loyens & Loeff N.V. te Amsterdam
Litjens, mr. W.H.B.M.: Litjens & Wools Advocaten te Elst GLD
Los, mw. mr. F.J.: Holland Van Gijzen Advocaten en Notarissen LLP te Rotterdam
Maas, mr. W.J.G.: Deterink Advocaten en Notarissen N.V. te Eindhoven
Maigret, mw. mr. S.R.B.: De Kempnaer Advocaten N.V. te Arnhem
Mason, mr. F.S.N.: Boekel de Nerée N.V. te London
Mazaira, mr. E.P.J.: DVDW Advocaten te Rotterdam
Mulder, mw. mr. M.C.: Heijltjes Advocaten te Arnhem
Nentjes, mw. mr. M.: Advocatenkantoor Besemer te Rotterdam
Niemans, mr. J.H.: Daniëls Huisman N.V. te Enschede
Oudheusden, mr. R.A.W. van: De Wit Advocaten te Oosterhout NB
Pittau, mr. C.T.: Reynaerde Advocaten te Amsterdam
Poppe, mr. D.P.: Steenbergens & Partners te Epe

Over het leven

Na twee jaar op de sectie arbeidsrecht is **Nadine Schraa** in juli begonnen bij haar 'eerste liefde': het strafrecht. 'Het was wel een dilemma toen ik werd gevraagd het team van de sectie strafrecht te versterken, want ik was toch wel verknocht geraakt aan het arbeidsrecht. Toch is deze overstap de beste keuze in jaren. Ik ben strafrechtelijk afgestudeerd en zit hier nog beter op mijn plek. Het gaat over het leven, en over verregaande middelen als vrijheidsbeperking. Ik vind het belangrijk om op te komen voor belangen die hiermee gemoeid zijn.'

Putters-van Veen, mw. mr. E.M.: Putters Advocatuur te Gorinchem
Rameau, mr. F.W.K.: Dudok Bouw- en Vastgoedrecht te Amsterdam
Rees, mr. R. van: Van Rees Advocaten te Gouda
Ritsem van Eck, mw. mr. W.M.: Legaltree aanbestedingsrecht te Den Haag
Rommes, mr. J.M.: Raadhuis Advocaten te Ede GLD
Samad, mw. mr. R.: Köster Advocaten N.V. te Haarlem
Schaatsbergen, mr. H.J.: De Haan Advocaten te Zwolle
Schaik, mw. mr. M.E.W. van: Kuster & Van Haren advocaten te Arnhem
Scheffers, mr. M.S.: Groot & Schoo Advocaten te Groningen
Scheijndel, mw. mr. T.E. van: Boels Zanders Advocaten te Maastricht
Schouten, mw. mr. T.C.: Advocatenkantoor Schouten te Utrecht
Schraa, mw. mr. N.D.: Damsté Advocaten te Almelo

Schuur, mr. O.G.: Allersma & Wierts advocaten te Groningen
Schuurmans, mw. mr. K.A.W.M.: RE Advocaten te Amsterdam
Selcraig, mw. mr. K.H.P.: Benthem Gratama Advocaten te Zwolle
Sombezki, mr. J.J.A.: Stibbe te London
Sprenger, mw. mr. S.E.: BLIX Advocaten te Amsterdam
Stegeman, mr. A.L.: Lückers Advocaten te Heerlen
Strijdhorst, mw. mr. P.I.A.: Bird & Bird LLP te Den Haag
Swelheim, mw. mr. A.J.: Swelheim te Den Haag
Tahtah, mr. A.: AKD te Rotterdam
Tilburg, mr. A.M. van: mr. A.M. van Tilburg te Waalwijk
Timmer, mr. D.R.E.: Philips International B.V. te Eindhoven
Valen, mr. M.A. van: Holland Van Gijzen Advocaten en Notarissen LLP te Eindhoven
Veldt, mr. R.Th.G. van der: RWW Advocaten te Noordwijk ZH
Verdoes Kleijn, mw. mr. D.W.: Verdoes Kleijn te Amsterdam

(advertenties)

Uw kerstgroet gratis in het Advocatenblad

Wanneer u nu adverteert in het Advocatenblad biedt Sdu Uitgevers u geheel kosteloos de mogelijkheid om uw relaties een kerstgroet te brengen. Uw kerstgroet-advertentie zal geplaatst worden in het Advocatenblad van 24 december a.s.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Daniel Stoltz: telefoon: 070-3780562 / e-mail: d.stoltz@sdu.nl

Sdu UITGEVERS

Vergert, mr. drs. H.G.M. ten: TEN VERGERT advocatuur-mediation te Oldenzaal

Verhoog, mw. mr. M.: Pesman Advocaten te Alkmaar

Verschuur-van der Voort, mw. mr. drs. E.A.J.: Verschuur Advocatuur te Bloemendaal

Vetter, mr. L.: Van Rees Advocaten te Gouda

Visser, mw. dr. mr. E.W.I.: Lloyds TSB Bank plc/Lloyds Banking Group te London

Visser, mw. mr. J.A.: Lamsma Veldstra & Lobé advocaten te Rotterdam

Voskamp, mw. mr. J.: Parmentier Oass Advocaten te Haarlem

Vrolijk, mr. J.M.: Stibbe te New York

Vijftigschild, mr. G.T.A.J.:

Poelman Advocaten te Amsterdam

Wieringa, mr. P.: Kalf Advocatuur te Zaandam

Wolkenfelt, mw. mr. M.: van Arkel & van den Boom Advocaten te Nijmegen

Wools, mr. K.W.A.: Litjens & Wools Advocaten te Elst GLD

Wuijster, mr. R.A.: Brackmann Aanbestedingsspecialist te Rotterdam

Wijnkamp, mr. S.: Rechtsanwaltskanzlei Wijnkamp Advocatuur te Imst / Oostenrijk

Zande, mw. mr. R.P. van der: Beelaard Breetveld Advocaten te Den Haag

Zwaansdijk, mr. C.P.: Beelaard Breetveld Advocaten te Den Haag

Nieuw kantoor/ associatie

Advocatenkantoor Franken (mw. mr. H.S. Franken) te Zoetermeer

Advocatenkantoor de Jong (mw. mr. J. de Jong) te Gorinchem

Advocatenkantoor Park Legal B.V. (mr. G.J. van de Kamp) te Arnhem

Advocatenkantoor Schouten (mw. mr. T.C. Schouten) te Utrecht

Doornbos & Janus Advocaten (mw. mr. M.H. Doornbos en mw. mr. M.C. Janus-Maaskant) te Zwolle

HJ Advocaten (mw. mr. L.A. Hendriks en mr. A.J.A. Jansen) te Amsterdam

Jaspers Advocatuur (mw. mr. J.C. Jaspers) te Utrecht

Kalf Advocatuur (mr. P. Wieringa) te Zaandam

Kortz Advocaten (mr. L.J.H. Kortz) te Bilthoven

Kuster & Van Haren advocaten (mr. A.J.M. van Haaren, mw. mr. Kuster-van de Ven en mw. mr. M.E.W. van Schaijk) te Arnhem

Legalree aanbestedingsrecht (mw. mr. W.M. Ritsema van Eck) te Den Haag

Litjens & Wools Advocaten (mr. W.H.B.M. Litjens en mr. K.W.A. Wools) te Elst GLD

Lloyds TSB Bank plc/Lloyds Banking Group (mw. dr. mr. E.W.I. Visser) te Londen / UK

mr. R.A.U. Juchter van Bergen Quast (mr. R.A.U. Juchter van Bergen Quast) te Den Haag

Putters Advocatuur (mw. mr. E.M. Putters-van Veen) te Gorinchem

Rechtsanwaltskanzlei Wijnkamp Advocatuur (mr. S. Wijnkamp) te Imst / Oostenrijk

Swelheim (mw. mr. A.J. Swelheim) te Den Haag

TEN VERGERT advocatuur – mediation (mr. drs. H.G.M. ten Vergert) te Oldenzaal

Van Hall advocaten & mediation (mw. mr. K. van der Bijl en mw. mr. I.H. van Hall) te Gouda

Van Rees Advocaten (mr. R. van Rees en mr. L. Vetter) te Gouda

Verdoes Kleijn (mw. mr. D.W. Verdoes Kleijn) te Amsterdam

Verschuur Advocatuur (mw. mr. drs. E.A.J. Verschuur-van der Voort) te Bloemendaal

Medevestiging

Van Tielraden Van Dalen (mw. mr. D.M. van Daalen) te Hilversum

Boekel de Nerée N.V. (mr. B.K. Kout en mr. F.S.N. Mason) te Londen / UK

Uit de praktijk

Apeldoorn, mr. J.C. van 01-11-2010 Amsterdam

Baars, mr. J.A. 01-11-2010 Utrecht

Bakker, mw. mr. F.S. 15-11-2010 Den Haag

Barbas, mr. C.T. 11-11-2010 Amsterdam

Barten, mr. A.H.J. 25-10-2010 Boxmeer

Beijering, mr. G.J. 08-11-2010 Amersfoort

Bossé, mw. mr. M.P.K. van 01-11-2010 Amsterdam

Brandt, mw. mr. J. 01-11-2010 Den Haag

Bijl, mr. G.A. van der 28-10-2010 Den Helder

Clerck, mr. W.J.L. de 01-11-2010 Rotterdam

Damen, mr. J.P. 01-11-2010 Tilburg

Eigen baas zijn

Jenneke de Koning werkte vijf jaar als advocaat in loondienst en is per 1 november in een kostenmaatschap in Lisse begonnen. De voor- naamste reden om deze overstap te maken? 'Het eigen baas zijn spreekt mij aan omdat ik zaken nu op mijn eigen wijze kan behandelen. Ik vind de menselijke kant van de zaak ook van belang. Sommige cliënten hebben meer contact met hun advocaat nodig dan andere en ik kan ze nu die extra aandacht geven zonder dat te hoeven verantwoorden.'

Dammers-van der Wegen, mw. mr. F.A.J.M. 15-11-2010 Waalre

Donker, mr. R.RD. 01-11-2010 Amsterdam

Doon, mr. J.M.J.M. 01-11-2010 Doetinchem

Dusseldorp, mr. A.M. van 01-11-2010 Apeldoorn

Dijk, mw. mr. A.J. 01-11-2010 Amsterdam

Dijkstra, mr. mr. M.N.J.H. 01-11-2010 Eindhoven

Graaff, mr. J.Th.B. van de 28-10-2010 Rotterdam

Heilbron, mw. mr. A.B. 09-11-2010 Amsterdam

Hendriksen, mw. mr. F. 01-11-2010 Utrecht

Henniphof, mw. mr. T.C. 02-11-2010 Nijmegen

Herfkens, mw. mr. M.A. 30-09-2010 Amsterdam

Hovius, mr. J.G.M. 31-10-2010 Zwolle

Ietswaart, mr. F. 28-10-2010 Amsterdam

Kamp, mw. mr. L.B.W. 01-11-2010 Amsterdam

Kenswil, mr. S.G. 01-11-2010 Breda

Krukziener, mw. mr. E.M. 05-11-2010 Zoetermeer

Langbroek, mr. P. 02-11-2010 Roermond

Masset, mr. J.Th. 01-11-2010 Veldhoven

Michiels, mw. mr. S.H.J. 01-11-2010 Rotterdam

Monteiro Rodrigues, mw. mr. E. 01-11-2010 Amsterdam

Morel, mw. mr. C.S.M. 01-11-2010 Amsterdam

Niersman, mw. mr. M. 10-11-2010 Amsterdam

Nijs, mw. mr. B.A. 01-11-2010 Amsterdam

Okx, mr. W.J.R. 10-11-2010 Amsterdam

Oppedijk van Veen, mw. mr. N.F. 15-11-2010 Gouda

Paap, mw. mr. K.K. 01-11-2010 Capelle aan den IJssel

Peeters, mr. C.M.J. 01-11-2010 Oosterhout NB

Poole, mw. mr. A.J.J. le 14-11-2010 Arnhem

Prent, mw. mr. S. 01-11-2010 Amsterdam

Quarles Van Ufford, mr. C.G.C. 12-11-2010 Amsterdam

Roos, mr. V.F.J. 01-11-2010 Tiel

Rijswijk, mw. mr. M.C.J. van 01-11-2010 Oosterhout NB

Scholten, mr. H.A. 01-11-2010 Amersfoort

Schrijvers, mw. mr. K. 11-10-2010 Amsterdam

Spanjaard, mr. P.P.Ch.J. 01-11-2010 Amsterdam

Spengen, mw. mr. A.J. van 01-10-2010 Den Haag

Touwen, mw. mr. F.J. 01-11-2010 Den Haag

Tijssen, mw. mr. J.M. 15-11-2010 Amsterdam

Verheijden, mw. mr. P.M.H. 01-11-2010 Rotterdam

Wachem, mw. mr. R.C. van 01-11-2010 Rotterdam

Waleson, mr. R.M. 01-11-2010 Rotterdam

Wijnbergen, mw. mr. L. 01-11-2010 Den Bosch

Zand, mr. J.J. van de 31-10-2010 Amsterdam

Zwiers-Vink, mw. mr. E. 01-11-2010 Oosterhout NB

Rectificatie

In *Advocatenblad* nummer 14 staat onder het kopje 'Uit de praktijk' mr. M.A.M. Pijnenburg per 01-10-2010. Dit is onjuist vermeld: mr. M.A.M. Pijnenburg is per 24-10-1990 ingeschreven als advocaat.

Dozen uitpakken

Jeroen Rommes

werkte vier jaar bij Holland Gijzen en is op 1 november bij Raadhuis Advocaten in Ede begonnen. 'Eigenlijk kreeg ik het in mijn schoot geworpen', vertelt Rommes. 'Een oud-collega was een jaar eerder naar dit kantoor gegaan en stelde dat ik eens moest komen praten. Met het gevolg dat ik sinds drie weken mede-eigenaar en partner ben. Ik houd me bezig met ondernemingsrecht, met de nadruk op insolventierecht, maar tot nu toe ben ik hier vooral druk geweest met dozen uitpakken.'

- Alle disciplinaire beslissingen die sinds 1986 in het *Advocatenblad* zijn gepubliceerd, zijn ook te vinden op www.advocatenorde.nl en [BalieNet](http://BalieNet.nl).
- Publicatie in deze rubriek geschiedt door de Commissie Disciplinaire Rechtspraak, bestaande uit P.J.M. Drion, H.J. de Groot, W.F. Hendriksen, H.J.A. Knijff, I.E.M. Sutorius en H. Uhlenbroek.

Lenen van cliënte

Raad van Discipline Arnhem 22 februari 2010, LJN: YA0458

Advocaat leent geld van zijn cliënte en betaalt dat ondanks herhaalde toezegging niet terug.

- Art. 46 Advocatenwet (1 De zorg voor de cliënt; 1.4.3 Tekortkoming; 1.4.3.1 Financiële verhouding)
- Gedragsregels 1 en 2 lid 1

Feiten

Mr. X is door zijn voormalig compagnon in rechte betrokken voor een schadevordering van circa € 40.000. De oud-compagnon heeft ter zake conservatoir beslag laten leggen op het woonhuis en de bankrekening van mr. X. Mr. X trachtte zijn aldus ontstane liquiditeitsproblemen op te lossen door van een cliënte een bedrag van € 21.500 te lenen.

De cliënte heeft de bemiddeling van de deken ingeroepen, omdat mr. X geen zekerheid bood ten aanzien van de exacte datum van terugbetaling, terwijl ook geen afspraak was gemaakt ten aanzien van de te vergoeden rente. In een gesprek met mr. X heeft de deken zijn zorg geuit over de toestand van de praktijk en mr. X verzocht hem daaromtrent de nodige informatie te verschaffen. Bovendien is tussen mr. X en zijn cliënte ten overstaan van de deken afgesproken dat mr. X het geleende bedrag op een bepaalde datum zou terugbetalen. Die afspraak is door de deken schriftelijk bevestigd. Mr. X is de afspraak niet nagekomen.

Tegenover zijn cliënte heeft mr. X de afspraak in twijfel getrokken en te kennen gegeven dat hij een nader voorstel

wil doen. In overleg met de deken heeft de cliënte ingestemd met een latere aflossing van de lening. Betaling heeft niet plaatsgevonden. Bovendien liet mr. X na ondanks herhaaldelijk verzoek de deken te informeren over de toestand van de praktijk van mr. X. Voorts heeft mr. X in voor de betreffende cliënte gevoerde procedures beroepsfouten gemaakt. Niet is duidelijk geworden of mr. X zijn nalaten bij zijn beroepsaansprakelijkheidsverzekeraar heeft gemeld en evenmin of hij afspraken heeft gemaakt over de extra kosten die met de door zijn beroepsfouten noodzakelijke appelprocedures zijn gemoeid.

Tot slot heeft mr. X niet – althans niet tijdig – het CCV-formulier ingediend.

Verzoek deken

Primair: mr. X met onmiddellijke ingang te schorsen in de uitoefening van de praktijk, dan wel die voorzieningen te treffen die de raad geboden acht.

Subsidiair: mr. X te schorsen in de uitoefening van de praktijk op de voet van art. 60b Advocatenwet.

Overwegingen raad

Het primaire verzoek van de deken dient getoetst te worden aan art. 60ab lid 1 Advocatenwet, waar de wetgever heeft willen voorzien in de mogelijkheid van het spoedshalve schorsen van een advocaat jegens wie een ernstig vermoeden is gerezen van handelen of nalaten waardoor enig door art. 46 beschermd belang zeer ernstig is geschaad of dreigt te worden geschaad.

Er is sprake van een zodanige – dreigende – schade bij of als gevolg van het handelen en vooral ook nalaten van mr. X.

Niet alleen heeft mr. X zijn onafhankelijkheid jegens zijn cliënte in gevaar

gebracht door van haar een zeer substantieel geldbedrag te lenen – iets wat hij (bijzondere bijkomende omstandigheden daargelaten; daarvan is niet gebleken) nooit had mogen doen; tevens heeft hij bij herhaling zijn toezeggingen tot terugbetaling aan haar geschonden en is het bedrag nog steeds niet terugbetaald; hij heeft in voor haar behandelde zaken meerdere malen beroepsfouten gemaakt; hij heeft geen afspraken gemaakt over de daaruit voor haar mogelijk voortgevloeide meerkosten; hij heeft nagelaten en blijft nalaten aan de deken inzicht te verschaffen in de financiële positie van zijn praktijk, en het ernstige vermoeden blijft bestaan dat zijn liquiditeit tekortschiet om aan zijn lopende verplichtingen te kunnen voldoen.

Onder deze omstandigheden moet gevreesd worden dat mr. X zijn cliënten niet langer de vereiste zorg kan bieden en zijn verplichtingen uit hoofde van de toepasselijke verordeningen niet kan nakomen.

Meerdere door art. 46 Advocatenwet beschermde belangen dreigen ernstig te worden geschaad; ten minste één van deze belangen is dat reeds.

Om reden van dit alles zal de raad het primaire verzoek van de deken honoreren onder de bepaling van een termijn waarbinnen de deken zijn bezwaren tegen mr. X schriftelijk ter kennis van de raad dient te brengen.

Beslissing raad

Schorst mr. X met onmiddellijke ingang in de uitoefening van de praktijk en bepaalt dat de deken de aan het onderhavige verzoek ten grondslag gelegde bezwaren binnen zes weken ter kennis van de raad brengt op straffe van verval van deze beslissing.

Schending beperkingen

Raad van Discipline Arnhem 11 januari 2010, LJN: YA0320

Dekenbezwaar. Schending door strafadvocaat van aan zijn cliënt opgelegde beperkingen in het kader van voorlopige hechtenis.

- Art. 46 Advocatenwet (2 Wat een behoorlijk advocaat betaamt; 2.3 Gedragingen in strafzaken)
- Gedragsregel 1

Feiten

Mr. X heeft de vader van zijn cliënt op het moment dat er ten aanzien van die cliënt in het kader van diens voorlopige hechtenis beperkingen golden, informatie verstrekt uit het strafrechtelijke onderzoek en hem het dossier ter inzage gegeven.

Dekenbezwaar

Aldus heeft mr. X gehandeld in strijd met de op hem rustende verplichtingen. Voor mr. X gold een absolute verplichting zich te onthouden van iedere gedraging in strijd met het doel dat met de oplegging van de beperkingen wordt beoogd, namelijk dat geen contact tussen de verdachte en de buitenwereld ontstaat (aldus onder meer Hof van Discipline 18 augustus 1986, zaaknr. 892).

Verweer

De cliënt had verklaard dat het dodelijke schot door één van de mededaders was gelost en dat de cliënt daarbij in die ruimte aanwezig was.

Met de bedoeling de aanhouding van de mededaders te bespoedigen en daarmee de vrijlating van zijn cliënt te bewerkstelligen, heeft mr. X vervolgens de vader van zijn cliënt de door die cliënt genoemde namen laten lezen en de vader ook nog enkele foto's laten zien.

De vader van de cliënt had aangege-

ven dat hij de nodige mensen in de kennissenkring van zijn zoon kende en mr. X verwachtte dat de vader wel bereid zou zijn informatie aan de politie te verstrekken.

Mr. X oordeelde het in belang van zijn cliënt dat op deze wijze de politie bij het zoeken naar mededaders werd geholpen.

Overwegingen raad

Het staat vast dat mr. X uit het strafdossier gegevens heeft verstrekt aan de vader van zijn cliënt, de verdachte, en wel in het bijzonder de namen en de foto's van de medeverdachten van de cliënt van mr. X.

Gelet op het feit dat de cliënt van mr. X absolute beperkingen opgelegd had gekregen, mocht mr. X aan derden geen enkele mededeling uit het dossier doen. Door dat wel te doen heeft mr. X niet gehandeld zoals een behoorlijk advocaat betaamt.

Beslissing

De ambtshalve klacht is gegrond; aan mr. X wordt de maatregel van een berisping opgelegd.

Excessief declareren

Raad van Discipline 's-Hertogenbosch 5 januari 2010, LJN: YA0276

Dekenbezwaar; excessief declareren.

- Art. 46 Advocatenwet (1 De zorg voor de cliënt; 1.4.3.1 Financiële verhouding)
- Gedragsregel 25 lid 1

Feiten

Mr. X heeft in opdracht van een rechtsbijstandsverzekeraar werkzaamheden verricht ten behoeve van een autobedrijf. Mr. X heeft voor zijn werkzaamheden een bedrag in rekening gebracht van

€ 5.883,85 inclusief btw, hetgeen overeenkomt met 1300 minuten. De Raad van Toezicht heeft de declaratie van mr. X begroot, uitmondend in de beslissing dat de Raad van Toezicht de door mr. X verrichte werkzaamheden begroot op een bedrag van € 2.493,45 inclusief btw (hetgeen overeenkomt met 420 minuten).

Bezwaar

Mr. X. heeft excessief gedeclareerd door 1300 minuten in rekening te brengen terwijl de Raad van Toezicht de totale tijdsbesteding heeft begroot op 420 minuten.

Verweer

Vooraf berichtte mr. X aan de rechtsbijstandsverzekeraar dat de zaak maximaal 25 uur zou vergen.

De rechtsbijstandsverzekeraar heeft daar niets van gezegd, in ieder geval niet dat dat te veel zou zijn; pas nadat het werk gedaan was is de rechtsbijstandsverzekeraar gaan klagen; als die verzekeraar dat eerder had gedaan, dan had mr. X óf minder gedeclareerd óf de zaak niet aangenomen.

Het was niet de bedoeling van mr. X excessief te declareren.

Overwegingen raad

Uit de begrotingsbeslissing blijkt dat een totale tijdsbesteding van 7 uur (420 minuten) redelijk is. In feite heeft mr. X 21,67 uur (1300 minuten) in rekening gebracht. Mr. X heeft geen verzet aangetekend tegen de begrotingsbeslissing. De door mr. X in rekening gebrachte tijd en de door de Raad van Toezicht in de begrotingsbeslissing vastgestelde tijd lopen naar het oordeel van de raad dermate uiteen dat mr. X naar het oordeel van de raad excessief heeft gedeclareerd. Daarmee heeft mr. X niet gehandeld overeenkomstig hetgeen een behoorlijk advocaat betaamt.

Beslissing

Verklaart het dekenbezwaar gegrond en legt aan mr. X een enkele waarschuwing op.

**15 jaar later werd
Bas Boris Visser
Managing Partner
bij Clifford Chance**

...kun jij dat sneller?

dekortstewegnaardetop.nl

**Ben jij een High Potential met ambitie?
Kies dan voor de kortste weg naar de top!**

BestGraduates Law 2011 is een (recruitment-) game exclusief voor **afstuderende High Potentials** aan een Nederlandse universiteit. Ben jij een High Potential die in de periode januari 2011 tot april 2012 afstudeert en wil jij de BestGraduate Law 2011 worden?

Doe dan de BestGraduates-test en ontdek binnen 2 minuten of jij mee mag doen aan BestGraduates Law. Bovendien maak je kans op € 10.000,- en zeer **exclusieve prijzen** van de deelnemende topadvocatenkantoren! Kijk snel op **dekortstewegnaardetop.nl**!

BestGraduates Law 2011 wordt georganiseerd in samenwerking met onderstaande topadvocatenkantoren:

ALLEN & OVERY

BAKER & MCKENZIE

C/M/S/

Law. Tax

CLIFFORD
CHANCE

HOUTHOFF BURUMA

Linklaters

VanDoorne
Advocaten • Notarissen • Fiscalisten

BestGraduates Law 2011 wordt mede mogelijk gemaakt door:

DePers

intermediair

MatchQ Human Capital Indicators

Juristopmaat

Jobnet
Matching YOUR Career

MEMORY MAGAZINE

ONDERNEMINGSRECHT
ARBEIDSRECHT

VESTIUS
a d v o c a t e n

Vestius Advocaten
Amsterdam

zoekt

**advocaten
ondernemingsrecht**

www.vestius.com

Van Koutrik Advocaten in Amsterdam heeft plaats voor

TWEE ADVOCATEN

Van Koutrik Advocaten is een kantoor met zes ervaren advocaten die op verschillende terreinen van het recht werkzaam zijn. Wij houden kantoor op basis van kostendeling, waarbij de prijs per maand zeer redelijk is, zeker gezien de toplocatie (hartje Amsterdam-Zuid), van waaruit het plezierig werken is.

Wij zijn op zoek naar enthousiaste collegiale kantoorgenoten die over een eigen praktijk beschikken dan wel die in staat zijn deze praktijk met hulp van de maatschap in korte tijd op te bouwen. Ook gevorderde advocaat-stagiaires zijn welkom. Oog voor kwaliteitsverbetering en vernieuwing vinden wij belangrijk.

Indien u geïnteresseerd bent in een verkennend gesprek kunt u contact opnemen met ons kantoor op 020-676.80.66 (mr. drs F.H. Garretsen) of per email: fgarretsen@vankoutrikadvocaten.nl

A D V O C A T E N K A N T O O R
Seegers & Lebouille

ERVAREN ADVOCAAAT GEZOCHT

Wij zoeken een advocaat die affiniteit heeft met en ervaring in de civiele rechtspraak.

Ons kantoor (12 advocaten) aan een Amsterdamse gracht biedt rechtshulp aan particulieren en bedrijven en heeft een gevarieerde praktijk.

Wij werken in een informele en open sfeer.

Voor inlichtingen over de bovenstaande vacature kunt u zich wenden tot mw. mr. E. Swart, telefoonnummer 020 - 42 00 888.

Schriftelijke sollicitaties graag binnen 3 weken richten aan:
Advocatenkantoor Seegers & Lebouille
Egelantiersgracht 576
1015 RR Amsterdam
e.swart@seegers-lebouille.nl

Personeelsadvertenties

Advocatenblad

Kantoor	Vacature	Plaats	Regio	Pagina
Robers Advocaten Mediators	Advocaat-medewerker civiel recht	Hengelo	Midden	619
Kuiper, Jonkers & Van den Berg Advocaten	Medewerker / gevorderde stagiair	Utrecht	Midden	650
Braakman Advocaten	Advocaat - stagiaire	Helmond	Zuid	650
Advocatenkantoor M.A.W. Ketelaars	Advocaat m/v	Helmond	Zuid	649
Bierman Advocaten	3 Advocaat - stagiaires en/of medewerkers	Tiel	Zuid	632
Van Koutrik Advocaten	Twee advocaten	Amsterdam	West	661
Advocatenkantoor Seegers & Lebouille	Ervaren advocaat gezocht	Amsterdam	West	661
Vestius Advocaten	Advocaten ondernemingsrecht	Amsterdam	West	661
Advocatenkantoor Houweling & Kars	Advocaat familierecht m/v	Bleiswijk-Lansingerland	West	655
Justion Advocaten	Ervaren advocaat - medewerker	Middelburg	West	Special p. C3
Rechtbank Rotterdam	Juridische talenten voor rechter-in-opleiding (RIO)	Rotterdam	West	652
NIG Ondernemingsrecht	Jurist zoekt	verschillende lokaties		Special p. 22

www.JuristopMaat.nl

Kantoor	Vacature	Plaats	Regio
Notarispraktijk Appel	Kandidaat-notaris	Maarssen	Noord
Kappert & De Zwart Notarissen	Kandidaat - Notaris	Raalte	Midden
Littenseradiel	Juridisch medewerker vergunningen en handhaving	Wommels	Midden
Plieger & Saija Advocaten	Twee ADVOCATEN	Arnhem	Zuid
E&L Notarissen	Kandidaat-Notaris	Etten-Leur	Zuid
Dierckxsens Van Grinsven Franken	Kandidaat-notaris	Kaatsheuvel	Zuid
Alkmaar	Beleidsmedewerker Arbeidsvoorwaarden en Rechtspositie	Alkmaar	West
Yacht	Jurist bestuursrecht (In vaste dienst bij Yacht Zwolle)	Amsterdam	West
Yacht	Vergunningverlener WABO	Amsterdam	West
Lansingerland	Senior Jurist vergunningverlening	Berkel en Rodenrijs	West
Breukelen	Algemeen voorzitter voor de commissie bezwaarschriften	Breukelen	West
Advocatenkantoor Vuurens & Lagerweij	Advocaat met stoute schoenen	Delft	West
JS Consultancy	Beleidsmedewerker arbeidsvoorwaarden en rechtspositie (m/v)	Haarlem	West
JS Consultancy	Juridisch medewerker handhaving	Haarlem	West
JS Consultancy	Juridisch Adviseur	Haarlem	West
Heerhugowaard	Jurist	Heerhugowaard	West
Hoorn	Hoofd bureau Vergunningen en Bouwtoezicht (VBT)	Hoorn	West
Katwijk	Jurist handhaving omgevingsrecht	Katwijk	West
Hameleers Van den Boomen en Stevens advocaten	Ervaren advocaat ondernemingsrecht en vastgoed	Roermond	West
Van Heeswijk Notarissen N.V.	1 Kandidaat - Notaris	Rotterdam	West
Wassenaar	Juridisch medewerker	Wassenaar	West
Nouta Westland Gerechtsdeurwaarders	Kandidaat gerechtsdeurwaarder met passie, peper en power	Wateringen	West

Geniet samen van een magische Kerst – met kwaliteitsgeluid van Bose

Nu tijdelijk
gratis verzending!
en vrijblijvende proefperiode
tot 8 januari 2011.

Wave® music system

Veel mensen worden verrast door het kwaliteitsgeluid van een Bose® Wave® music system. Het rijke geluid van dit elegante, compacte systeem is krachtig en gedetailleerd. Het eenvoudig te gebruiken Wave® music system kan moeiteloos concurreren met geavanceerde en grotere hifysystemen met meerdere componenten.

U hoort meteen het verschil als u naar een cd of uw favoriete AM- of FM-zender luistert. Helder, realistisch en kamervullend stereogeluid met een indrukwekkend bereik en dat allemaal uit een systeem dat nauwelijks groter is dan een schoendoos.

Aansluiten en aanzetten – meer hoeft u niet te doen om te genieten van kamervullend geluid zonder een wirwar aan kabels of een overvolle kamer met luidsprekers. De installatie is eenvoudig, u hoeft geen lange handleidingen door te worstelen en de bediening is makkelijk – u regelt alles met een intuïtieve afstandsbediening ter grootte van een creditcard. Ook sluit u moeiteloos uw iPod®, mp3-speler, tv of computer aan op het systeem.

Ontdek ook de veelzijdigheid van een Wave® music system. Met de optionele accessoires kunt u ook muziek vanaf uw computer streamen, afspeellijsten op uw iPod of iPhone delen en urenlang onafgebroken genieten van uw muziek.

“Dit hifysysteem is niet veel groter dan een wekkerradio, maar levert kwaliteitsgeluid dat moeiteloos een groot appartement vult ... elegant en schitterend vormgegeven”

– The Daily Telegraph

Kerstcadeau zonder risico

Bel gratis 0800 - 267 33 33 om het Wave® music system te bestellen en profiteer van een vrijblijvende proefperiode van 14 dagen die begint op Eerste Kerstdag. Zo heeft u zelf of de ontvanger van uw cadeau tot **8 januari 2011** om volledig overtuigd te raken van het geweldige geluid. Mocht uw cadeau toch niet helemaal perfect zijn, dan halen wij het product weer bij u op en storten wij uw volledige aankoopbedrag retour.

Nu tijdelijk gratis verzending!

Vrijblijvende proefperiode tot 8 januari 2011.

Graphietgrijs

Titaniumzilver

Platinawit

Voor direct bestellen en voor de gratis Bose® wintercatalogus

belt u gratis naar **0800 267 33 33**

Telefonische openingstijden: ma - vr, 09.00 - 20.00 uur; za - zo, 10.00 - 14.00 uur.

www.boseinfo.nl

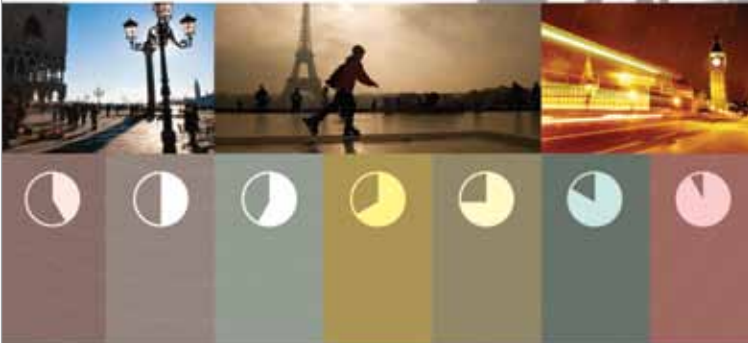
Referentienummer OAAV48

Omdat u gebaat bent bij een ICT-partner met expertise in de juridische sector...

ict concept

ALTIJD WAKKER

KANTOORAUTOMATISERING
INTERNETDIENSTEN
TELEFONIE

Hoofdvestiging: Basicweg 19a, 3821 BR Amersfoort
T (033) 433 01 88 | www.ict-concept.nl

VANAF NU HEET
MOBILE UNITED:
HELDER TELECOM

“OMDAT TELECOM
NET ZO GEWOON
IS ALS WATER
UIT DE KRAAN”

MOBIELE TELEFONIE
VASTE TELEFONIE
VoIP
BUITENDIENST
AUTOMATISERING
ZAKELIJK INTERNET

Helder Telecom
Schutweg 15
5145 NP Waalwijk
Tel. 0416 740 740
www.heldertelecom.nl

helder
telecom

Uw zaken
op orde

“CCLaw is absoluut
gebruiksvriendelijk!”

*Stefanie de Kovel, administrateur
Van Veen Advocaten*

Met CCLaw van Clip Consultants beschikt u over een compleet softwarepakket voor uw juridische praktijk. Door jarenlange ervaring in de advocatuur combineert CCLaw gemak met kwaliteit. Inmiddels zijn ruim 350 advocatenkantoren enthousiaste gebruikers!
CCLaw: uw zaken op orde

Bel: 0413 - 34 88 88

Bezoek: www.clipconsultants.nl

 Clip Consultants

Zijn advocaten gevoelig
voor argumenten?

Een overtuigend pleidooi vóór het outsourcen van uw IT.
Kijk op www.SSHNED.nl/pleidooi

SSHNED
Stille kracht in Secure Server Hosting

Houtse Pad 4, 4911 AS Den Hout
Telefoon 088 - 002 84 50